

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Meld. St. 35

(2011–2012)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2011

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Meld. St. 35

(2011–2012)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2011

Innhold

1	Innledning	5	2.5	Næring	15
2	Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål og oppfølging av Sametingets årsmelding	6	2.5.1	Jordbruk	15
2.1	Sametinget	6	2.5.2	Reindrift	16
2.1.1	Oversikt over gjennomførte konsultasjoner med Sametinget ...	6	2.5.3	Påkjørsler av rein	17
2.1.2	Anvendelse av konsultasjonsprosedyrene i departementenes arbeid med meldinger til Stortinget	10	2.5.4	Oppfølgingen av kystfiskeutvalget for Finnmark	17
2.1.3	Sametingsvalg og valgforskning ..	10	2.5.5	Fiskerireguleringer/kongekrabbe	18
2.1.4	Likestilling og antidiskriminering	11	2.5.6	Kraftutbygging	18
2.1.5	Samisk statistikk	11	2.6	Areal og miljøpolitikk	18
2.2	Opplæringsområdet	11	2.6.1	Oppfølging av forslagene fra det gjenoppnevnte Samerettsutvalget	18
2.2.1	Barnehage	12	2.6.2	Områdevern	19
2.2.2	Grunnoplæring	12	2.6.3	Lakseforvaltning	19
2.2.3	Høyere utdanning	12	2.6.4	Roviltforvaltning	19
2.2.4	Forskning	13	2.6.5	Kulturminnevern	19
2.3	Samiske språk	13	2.7	Helse, sosial og omsorg	20
2.3.1	Handlingsplan for samiske språk	13	2.7.1	Videreutdanning barnevern	20
2.3.2	Gjennomgang av samelovens språkregler	13	2.7.2	Satsingsområder innen samiske helse- og omsorgstjenester	21
2.3.3	Undersøkelse om bruk av samisk språk	14	2.7.3	Forskning og folkehelse	21
2.3.4	Språksentre	14	2.7.4	Den samiske dimensjonen i rettspleien	21
2.4	Kultur	14	2.7.5	Om forholdet til kriminalomsorgen	22
2.4.1	UNESCOS konvensjon om vern av immateriell kulturarv	14	2.7.6	Samiske perspektiver i kommunesektoren	22
2.4.2	Samisk medietilbud	14	2.8	Internasjonal politikk	22
2.4.3	Husleiefinansiering av nye samiske kulturbygg	15	2.8.1	Urfolk i nordområdene	22
			Vedlegg		
			1	Sametingets årsmelding 2011	25
			2	Sametingets regnskap 2011	83

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Meld. St. 35

(2011–2012)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2011

*Tilråding fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet 28. september 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Sametingets årsmelding for 2011 ble vedtatt av Sametingets plenum 23. februar 2012. Årsmeldingen er oversendt departementet i henhold til bestemmelsene i sameloven § 1-3 og oversendes med dette Stortinget. Årsmeldingen finnes som vedlegg nr. 1 og Sametingets regnskap for 2011 følger som vedlegg 2. I tråd med kommunal- og forvaltningskomiteens merknader i Innst. 240 S (2011–2012) tar departementet sikte på fortsatt å videreformidle Sametingets årsmeldinger til Stortinget gjennom årlige meldinger.

Sametingets årsmelding gjør rede for det politiske arbeidet i Sametinget, de oppgavene som Sametinget skal forvalte og ulike økonomiske og administrative utfordringer.

I stortingsmeldingen er det tatt inn merknader og vurderinger fra departementene om enkelte av de sakene som Sametinget har tatt opp i sin årsmelding for 2011 og det gis en orientering om utviklingen i enkelte andre saker på det samepolitiske området. Det gis også en oversikt over konsultasjoner som har vært ført med Sametinget i 2011 og i første halvdel av 2012.

2 Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål og oppfølging av Sametingets årsmelding

2.1 Sametinget

Sametinget ble opprettet i medhold av lov av 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven). Sametinget ble primært etablert som et representativt folkevalgt organ av og for samene, og er etter hvert blitt tillagt flere oppgaver og gitt myndighet i lov og/eller forskrift på flere områder. Det har skjedd en betydelig utvikling av rammevilkårene som er med på å bestemme Sametingets stilling og handlingsrom etter at sameloven ble vedtatt. Ulike forvaltningsoppgaver har blitt overført Sametinget, myndighet er gitt gjennom særlover, Sametinget er gitt økt ansvar og selvstendighet i budsjettsammenheng ved at Sametinget får sin bevilgning over 50-poster, og det er etablert prosedyrer for konsulta-

sjoner mellom Sametinget og statlige myndigheter.

2.1.1 Oversikt over gjennomførte konsultasjoner med Sametinget

I tabell 2.1 nedenfor fremgår en oversikt over konsultasjoner mellom Sametinget og departementene og direktoratene i 2011 og fram til mai 2012, i henhold til avtale om konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget. Det gjennomføres også faste dialogmøter, og dialog om enkeltsaker mellom departementer og Sametinget og mellom Sametinget og direktorater.

For enkeltsaker er det angitt om konsultasjonene er ferdige og om det er oppnådd enighet eller ikke.

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
BLD	Likestilling 2014. Regjeringens handlingsplan for likestilling mellom kjønnene	19.05.2011	Ferdig	Enighet
BLD	Forskrift 18. desember 2003, nr. 1659 om fosterhjem	15.12.2011	Ferdig	Enighet
BLD	Forskrift 11. desember 2003, nr. 1564 om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner	15.12.2011	Ferdig	Enighet
BLD	Forskrift 22. desember 1993, nr. 1430 om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda	15.12.2011	Ikke ferdig	Delvis enighet
FAD	Halvårlig politisk møte mellom Sametinget og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	28.06.2011	Fast møte	Fast møte
FAD	Halvårlig politisk møte mellom Sametinget og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	13.12.2011	Fast møte	Fast møte
FAD/JD	Oppfølging av Samerettsutvalgets forslag i NOU 2007: 13	Mai 2011	Ikke ferdig	
FKD	Oppfølging av kystfiskeutvalget for Finnmark	11.04. og 09.05.2011	Ferdig	Enighet

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
HOD	Lov om folkehelsearbeid (telefonmøte)	7. januar 2011	Ikke ferdig	Delvis enighet
HOD	Nasjonal helse- og omsorgsplan, Lov om folkehelsearbeid, Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester	25. januar	Ikke ferdig	Delvis enighet
HOD	Nasjonal helse- og omsorgsplan, Lov om folkehelsearbeid, Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester	18. mars (telefonmøte)	Ferdig	Delvis enighet
HOD	Nasjonal helse- og omsorgsplan/ Samhandlingsreformen, Lov om folkehelsearbeid, Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester	21. mars	Ferdig	Delvis enighet
HOD	Stortingsmelding om ruspolitikken	3. november	Ferdig	Enighet
HOD	Oppdragsdokumentene til RHF	14. november	Ikke ferdig	
HOD	Oppdragsdokumentene til RHF	1. desember	Ferdig	Enighet
JD	Soningsforholdene for samiske domfelte og innsatte	Hele 2011	Ferdig	Enighet
JD/HOD/ FAD	Nødmeldetjenesten	12.05.2011	Ikke ferdig	Ikke enighet
KD	Meld. St. 22 (2010–2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter – Ungdomstrinnet	31.03.2011	Ferdig	Enighet
KD	Forslag om endring av opplæringslov. Deling av skoleåret på Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	25.01.2012	Ferdig	Enighet
KD	Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning	20.01.2011	Ferdig	Enighet
KD	Mandat for samisk barnehagelærerutdanning	02.02.2012	Ferdig	Enighet
KD	Endring av forskrift mht. kriterier for akkreditering av nye doktorgradsstudier	07.02.2012 og 16.02.2012	Ferdig	Enighet
KD	Ny forskrift om rammeplan til barnehagelærerutdanning	16.05.2012	Ferdig	Enighet
KUD	Faste administrative kontaktmøter	Januar og juni 2011	Ferdig	Enighet
KUD	Husleiefinansiering av nye samiske kulturbygg	20.09. 2011	Ferdig	Enighet
LMD	Melding til Stortinget om ny landbruks- og matpolitikk	2010–2011	Ferdig	Delvis enig
LMD	Forskrift om tvangsmulkt etter reindriften	Våren/høsten 2011	Ferdig	Enighet
LMD	Forskrift om avgift ved brudd på bruksregler	Våren/høsten 2011	Ferdig	Enighet
Dir for naturforvaltning	Reguleringer i laksefiske i Nord-Troms og Finnmark	14.03.2012	Ferdig	Ikke enighet

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
MD	Reguleringer i laksefiske i Nord-Troms og Finnmark	21.3., 13.4., 26.4., 7.5. 2012	Ferdig	Ikke enighet
MD	Revisjon av lakse- og innlandsfiskloven	21.11. og 2.12 2011	Ferdig	Enighet
MD	Oppfølging av rapporten fra arbeidsgruppaa for reduksjon av konfliktnivået rovdyr–reindrift i Nord-Trøndelag	03.02, 04.03 og 20.12 2011	Ikke ferdig	Ikke enighet
MD	Verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde	5. april 2011	Ferdig	Enighet
MD	Skogsvern for 26 naturreservater i Nord-Trøndelag.	Nov 2011	Ferdig	Enighet
OED	Petroleumsmeldingen	19. mai 2011	Ferdig	Enighet
OED	132 kV kraftledning på Sør-Helgeland	25. februar 2011 (siste møte)	Ferdig	Ikke enighet
NVE	420 kV kraftledning Balsfjord-Hammerfest	16.03.12	Ferdig	Ikke enighet*
NVE	420 kV kraftledning Storheia–Orkdal/Trollheimen	15.05.12	Ikke ferdig	
NVE	Kalvatnan, vindkraftanlegg, og 132 kV kraftledning	I løpet av juni	Ikke ferdig	
NVE	420 kV kraftledning Skaidi – Varangerbotn, melding	Nov.2010– 25.01.2011	Ferdig	Delvis enig, Enige om å være uenig
NVE	Nordkyn, melding vindkraftanlegg	29.10.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**
NVE	Falesrassa, melding vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**
NVE	Kvalsund, melding vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**
NVE	Sjonfjellet I, melding vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**
NVE	Sjonfjellet II, melding vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
NVE	Seiskallåfjellet, melding vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**
NVE	Kvalhovuet, melding vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**
NVE	Kovfjellet, melding vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**
NVE	Stortuva, melding vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig**
NVE	Dønnesfjord, søknad vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	***
NVE	Hamnefjell, søknad vindkraftanlegg	29.11.2010 – Protokoll godkjent 08.03.11	Ferdig	Delvis enig****
NVE	Raudfjellet, søknad vindkraftanlegg	28.11.2011 – Protokoll godkjent 06.12.2011	Ferdig	Enighet****
NVE	Ullsfjorden, søknad vannkraft	22.02.12	Ferdig	Enighet (Pro- tokoll god- kjent)
NVE	Ritaelva kraftverk, søknad vannkraft	22.02.12	Ferdig	Enighet (Pro- tokoll god- kjent)
NVE	Rieppeelva kraftverk, søknad vannkraft	22.02.12	Ferdig	Enighet (Pro- tokoll god- kjent)
NVE	Sveingard kraftverk, søknad vannkraft	22.02.12	Ferdig	Enighet (Pro- tokoll god- kjent)
NVE	Stordal kraftverk, søknad vannkraft	22.02.12	Ferdig	Enighet (Pro- tokoll god- kjent)
NVE	Turrelva I, søknad vannkraft	22.02.12	Ferdig	Enighet (Pro- tokoll god- kjent)

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
NVE	Turrelva II, søknad vannkraft	22.02.12	Ferdig	Enighet (Protokoll godkjent)
NVE	132 kV kraftledning, Steinnes – Skarmunken	22.02.12	Ferdig	Enighet (Protokoll godkjent)
NHD	Strategi for mineralnæringen	11.4.2012	Ikke ferdig	

Merknadene gjelder konsultasjoner mellom Sametinget og NVE:

* Etter ønske fra Sametinget ble deler av utkast til vedtak, som omfattet NVEs sammenstilling og vurdering av samiske interesser, forelagt som grunnlag for siste konsultasjonsmøte. Ved enighet om å lage et slikt grunnlag for konsultasjon, var det klart uttalt fra NVE at rammene for avslutningen av saken ville være lagt på tidspunktet for konsultasjonsmøtet. I etterkant av møtet ba Sametinget om minimum 5 måneders utsettelse av vedtaket, i påvente av behandling i Sametingets plenum. NVE fant ikke å kunne innfri dette ønsket og avsluttet konsultasjonen den 27. april 2012, uten at det heller var mottatt tilbakemelding på det forelagte konsultasjonsgrunnlaget.

** Når det gjelder utformingen av konsekvensutredningsprogrammene ble Sametinget enig med NVE om formuleringer knyttet til utredning av konsekvensene for utmarksbruk og fremgangsmåten for utredning av konsekvensene for reindriften. Det ble imidlertid ikke enighet om utredningsforhold og formuleringer som omhandler eventuell reduisering av reintall som følge av det planlagte tiltaket, bruk av tradisjonell kunnskap som metode, samt tidspunkt for gjennomføringen av kulturminneundersøkelser som skal gjøres i henhold til kulturminnelovens bestemmelser.

*** Under konsultasjonsmøtet ytret Sametinget skepsis vedrørende planene om vindkraftverk i Dønnesfjord. Særlig vurderer Sametinget planområdet plassering som særlig uheldig for reindrifta. Sametinget er kjent med at det er inngått avtale med berørt distrikt og tiltakshaver om realisering av planer. Sametinget er også kjent med at reindriftsnæringens områdestyre har kommet med innsigelse til de overnevnte planene. På bakgrunn av dette ber Sametinget om at områdestyrets innsigelse bør veie tungt i NVEs behandling av søknaden. NVE registrerer at Sametinget har lagt til grunn at konsultasjonen ikke er avsluttet. NVE viser til at konsultasjonsprotokollen ble godkjent av Sametinget 8. mars 2011.

**** Som et resultat av konflikt med samiske kulturminner i opprinnelig omsøkt område og tidligere konsultasjoner i sakens anledning, ble planområdet redusert i forhold til de opprinnelige planene. Det ble under konsultasjonsmøtet enighet om at Sametinget skulle få oversendt revidert søknad for Hamnefjell og deretter uttale seg til denne. Sametinget foreslår i sin uttalelse at vindturbiner som er planlagt nærmest de berørte kulturmiljøene tas ut av planen. Dersom dette blir gjort vurderer Sametinget at virkningene for samiske kulturminner og kulturmiljøer vil være akseptable. Sametinget har som kulturminnemyndighet på bakgrunn av dette akseptert at tiltaket kan gjennomføres i henhold til den reviderte konsesjonssøknaden.

***** Sametinget ga sin tilslutning til planene etter at det ble bestemt at planområdet skulle reduseres.

2.1.2 Anvendelse av konsultasjonsprosedyrene i departementenes arbeid med meldinger til Stortinget

En stortingsmelding er i seg selv ikke et «tiltak» i konsultasjonsprosedyrenes forstand, og det konsulteres i utgangspunktet ikke om meldinger. En melding kan imidlertid inneholde ett eller flere nye tiltak som berører samiske interesser direkte, og det vil kunne være plikt til å konsultere om slike tiltak. Stortingsmeldinger kan ha svært forskjellig karakter, og i enkelte tilfeller vil det kunne være naturlig at et departement samarbeider med Sametinget om utformingen av hele eller deler av en melding.

2.1.3 Sametingsvalg og valgforskning

Ifølge sameloven § 2-3 kan velgere som er innført i Sametingets valgmannstall i kommuner med færre enn 30 manntallsførte, kun stemme på for-

hånd ved sametingsvalg. Denne ordningen ble innført fra sametingsvalget i 2009.

Forskrift om valg til Sametinget ble endret i 2011 slik at tall på innførte i Sametingets valgmannstall i hver kommune også fastsettes i de årene det er kommune- og fylkestingsvalg. Disse tallene er grunnlaget for fastsettelse av mandatfordeling på valgkretsene for det påfølgende sametingsvalget. Tallene er også grunnlaget for å avgjøre hvilke kommuner som ved neste sametingsvalg kun skal ha forhåndsstemmegivning, og hvilke kommuner som også skal avholde valgting.

Et treårig samisk valgforskningsprogram (2008–2011)¹ viser til en negativ effekt av den nye valgordningen ved sametingsvalget i 2009. Forskningen viser at valgdeltakelsen har gått ned i de valgkretsene som har en stor andel av kommuner med færre enn 30 manntallsførte. Nedgangen i valgdeltakelsen for de fire sørligste valgkretsene

¹ *Sametingsvalg. Velgere, partier, medier*, redigert av Jo Saglie ved Institutt for samfunnsforskning og Eva Josefsen fra Norut Alta – Altá.

er: Sør-Norge valgkrets – 14,4 %, Sørsamisk valgkrets – 7,3 % (Trøndelagsfylkene, Sør-Nordland), Vesthavet valgkrets – 6,5 % (Midtre- og Nordre Nordland, Sør-Troms), Gáisi – 4,2 % (Midt- og Nord Troms). De tre nordligste valgkretsene (Finnmark) har stabilitet i valgdeltakelsen.

Muligheten til å kunne stemme på selve valgdagen ser ut til å ha betydelig effekt på oppslutningen om sametingsvalget. Valgforskningen kan vise til at nedgangen i valgdeltakelsen er forårsaket av at de institusjonelle rammene for sametingsvalget ble endret i 2009. Forskerne mener at nedgangen neppe skyldes et særtrekk ved dem som bor i kommuner uten et større samisk miljø, men at forklaringen må ligge i at tilgjengeligheten til valgurnene er blitt dårligere. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil sammen med Sametinget drøfte tiltak som kan bidra til å bedre valgdeltakelsen i kommuner hvor velgerne kun kan stemme på forhånd.

Sametingsvalgene har ikke vært gjenstand for løpende og systematisk valgforskning, slik øvrige valg i Norge har vært siden 1960-tallet. Det treårige valgforskningsprogrammet (2008–2011) ble finansiert av Forskningsrådet med ca. 4 mill. kroner. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet tildelte til sammen 600 000 kroner til forskningen. Departementet vil sammen med Sametinget drøfte mulige finansieringsløsninger for forskning av fremtidige sametingsvalg.

2.1.4 Likestilling og antidiskriminering

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet varslet i St.meld. nr. 28 (2007–2008) *Samepolitikken* at departementet ville kunne gi faglig og økonomisk støtte til oppfølgingen av Sametingets handlingsplan for likestilling. Et viktig ledd i dette er støtten til å opprette en stilling ved Gáldu – Kompetansesenteret for urfolks rettigheter. Stillingen finansieres av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet sammen med Sametinget og Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet. Stillingen knyttes til prosjektet «Likestilling og mangfold i det samiske samfunnet». Prosjektet ble forsinket i 2011 på grunn ledige stillinger og lengre sykefravær ved Gáldu. En del aktiviteter er derfor utsatt og deler av prosjektstøtten for 2011 er tilbakeført departementene. Prosjektet vil starte opp igjen i 2013 og ny sluttdato for prosjektet er satt til 31. desember 2014.

2.1.5 Samisk statistikk

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har publisert *Samisk statistikk 2012* som inneholder statistikk med relevans for samiske samfunnsforhold i Norge. Publikasjonen gis ut hvert annet år. Den gir en samlet og oppdatert framstilling av offisiell samisk statistikk, og den dekker de fleste relevante forhold. Publikasjonen illustrerer imidlertid også at det er en del statistikkområder som ikke er med. Det er et siktemål å få til en gradvis videreutvikling av publikasjonens omfang. Statistikken har i hovedsak en geografisk tilnærming, med vekt på samiske bosettingsområder nord for Saltfjellet. I tillegg inngår noe landsomfattende samisk statistikk. Publikasjonen bygger dels på statistikk som allerede er innsamlet og offentliggjort av Statistisk sentralbyrå og dels på materiale som er stilt til disposisjon fra ulike samiske institusjoner. Publikasjonen inneholder statistikk om sametingsvalget, befolkningens størrelse og sammensetning, utdanningsforhold, bruk av samisk språk i barnehage og skole, inntekt og personlig økonomi, arbeidsliv, reindrift, jordbruk, fiske og fangst.

Faglig analysegruppe for samisk statistikk har siden 2008 lagt fram en årlig rapport med oversikt og analyse av aktuelle trender og utviklingstrekk i det samiske samfunnet. Formålet med arbeidet er å styrke faktagrunnlaget for vurderinger og beslutninger som angår det samiske samfunnet. Rapporten er en del av kunnskapsgrunnlaget for konsultasjonene mellom statlige myndigheter og Sametinget. I tillegg er rapporten et viktig dokument i Sametinget og departementenes arbeid med de årlige budsjettene. Samisk høgskole er sekretariat for gruppens arbeid. Gruppens fjerde rapport «*Sámi logut muitalit 4/Samiske tall forteller 4*» ble lagt fram høsten 2011. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet finansierer gruppens virksomhet med 1,127 mill. kroner i 2012, jf. Prop. 1 S (2011–2012).

2.2 Opplæringsområdet

Sametinget og Kunnskapsdepartementet har faste samarbeidsmøter inntil fire ganger per år. Utdanningsdirektoratet deltar som observatør og orienterer om aktuelle saker. På møtene drøftes og informeres det om saker som gjelder samisk opplæring fra barnehage til høyere utdanning. I tillegg holdes det konsultasjonsmøter etter behov.

2.2.1 Barnehage

Det skal legges fram en stortingsmelding om framtidens barnehage vinteren 2013. Sametinget ble trukket med i arbeidet med meldingen høsten 2011, og det legges opp til jevnlige møter og muligheter for innspill i løpet av prosessen.

Fylkesmannen i Nordland har siden 2009 sendt årlige invitasjoner til kommunene i Nordland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag om tilbud om kursrekke for barnehagepersonalet. Kursrekken skal gi kompetanseutvikling i arbeidet med samisk språk og kultur generelt og sørsamisk spesielt. Kurset arrangeres av Fylkesmannen i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag. Siden 2009 er det gjennomført tre kursrekker og 9 samlinger. Kursrekken har blant annet inneholdt studieturer, fagdager, praktisk og teoretisk duedtie, mat og mattradisjoner, historikk og teori om spor i naturen.

Fylkesmannen i Nordland arrangerer årlig lulesamisk og sørsamisk barnehage- og skolekonferanse. Her deltar barnehage- og skoleansatte fra både det lulesamiske og det sørsamiske området.

Utdanningsdirektoratet er fra 2012 delegert oppgaver på barnehageområdet, herunder tiltak for urfolk.

Sametingets informasjonsfolder om barnehage tilbud til samiske barn er distribuert til kommuner og fylkesmenn og gjort tilgjengelig på Sametingets og Utdanningsdirektoratets nettsider.

Temaheftet om språkmiljø og språkstimulering og veilederen om overgang barnehage – skole ble oversatt til nordsamisk og sørsamisk i 2011. Målet var også å få oversatt heftet til lulesamisk, men det har ikke lyktes å få tak i oversetter.

Ny formålsbestemmelse for barnehagen medførte at Rammepplan for barnehagens innhold og oppgaver måtte revideres noe (følgeendringer). Revidert versjon forelå våren 2011. Det ble samtidig igangsatt et oversettelsesarbeid til nordsamisk.

I statsbudsjettet for 2011 ble det bevilget 14,1 mill. kroner til Sametinget til tiltak på barnehageområdet. Midlene benyttes blant annet til særskilt tilskudd til samiske barnehager, tilskudd til samisk språkopplæring, til utvikling av læremidler og informasjons- og veiledningsarbeid.

2.2.2 Grunnopplæring

Høsten 2011 ble læringsportalen for samiske læremidler lansert. Portalen er blitt til i samarbeid mellom Sametinget og Senter for IKT i opplæringen og vil kunne utgjøre et supplement til samiske

læremidler og bli en viktig plattform for erfaringsutveksling blant lærere.

En arbeidsgruppe med representanter for Sametinget, Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet har foreslått endringer i fag- og timefordelingen for elever som har samiskopplæring. Bakgrunnen er at disse elevene i dag har flere timer enn øvrige elever, mens de elevene som har samisk som andrespråk, har færre norsktimer, men samme læreplaner som elever uten samisk. Arbeidsgruppa har blant annet foreslått større likhet i krav og timetall mellom elevene, selv om den mener at elever med samisk trenger noe flere timer enn elever uten slik opplæring.

I januar 2012 la en arbeidsgruppe som har sett på mulighetene for bedre samarbeid mellom Sverige og Norge, fram sin rapport. Det foreslås der at det sees nærmere på konkrete tiltak og kostnader ved tettere samarbeid om høyere utdanning, med særlig vekt på lærerutdanningen, samt på hvordan en kan bedre informasjonen om de allerede eksisterende muligheter som finnes, inkludert læremiddelutvikling.

Evalueringer av tilskuddsordningen til samiskopplæringen de siste årene, viser blant annet at det er store forskjeller mellom tilskuddsmottakerne med hensyn til forholdet mellom faktiske utgifter til samiskundervisningen og det tilskuddet dekker. Utdanningsdirektoratet har på denne bakgrunn foreslått nye modeller for beregning av tilskudd. Modellene er under vurdering i Kunnskapsdepartementet og har blitt presentert for Sametinget og Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet.

2.2.3 Høyere utdanning

Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning er fastsatt for perioden 2011–2014. Arbeidet følges opp gjennom årlige tiltaksplaner. Kunnskapsdepartementet har i perioden 2011–2012 bevilget 2,8 millioner kroner til oppfølging og iverksetting av tiltaksplan for rekruttering til samisk høyere utdanning. Departementet følger utviklingen nøye. Høgskolen i Nord-Trøndelag koordinerer arbeidet med å iverksette tiltaksplanen. Høgskolen gjør dette i nært samarbeid med Høgskolen i Finnmark, Samisk høgskole, Universitetet i Tromsø og Universitetet i Nordland.

Kunnskapsdepartementet har oppnevnt en arbeidsgruppe for å utvikle forslag til en egen rammeplan for samisk barnehagelærerutdanning. Det er bevilget en million kroner til arbeidet. Prosessen har som formål å sikre en samisk barnehagelærerutdanning som er integrert, profesjonsret-

tet og forskningsbasert og i særlig grad tar utgangspunkt i de samiske barnehagenes behov for kompetanse. Samisk barnehagelærerutdanning skal forankres i samisk kultur og samfunn. Kunnskapsdepartementet har fått oversendt forslag til rammeplan. Forslaget sendes på alminnelig høring før endelig forskrift fastsettes.

2.2.4 Forskning

Utvalg for Samisk forskning og høyere utdanning

Som en oppfølging av stortingsmeldingen Klima for forskning, oppnevnte Kunnskapsdepartementet høsten 2010 et utvalg som skulle se på samisk forskning og høyere utdanning i et regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Uvalget, som ble ledet av direktør Nils A. Butenschøn, leverte sin innstilling 20. juni 2012. Utvalgets vurderinger vil utgjøre et viktig grunnlag for det videre arbeidet med å utvikle samisk forskning og høyere utdanning.

2.3 Samiske språk

Regjeringen har gjennom St.meld. nr. 28 (2007–2008) *Samepolitikken* og gjennom Handlingsplan for samiske språk påtatt seg ansvar for å sikre utviklingen av de samiske språkene. Regjeringens overordnede mål for arbeidet med samiske språk er at de samiske språkene nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk skal utvikles og være levende språk også i fremtiden. Målet er å øke antall samiske språkbrukere og å øke synligheten av de samiske språkene i det offentlige rom. Opplæring i og på samisk gjennom barnehagen og gjennom hele skoleløpet er også et viktig satsningsområde. For østsamisk og pitesamisk språk vil innsatsen dreie seg om grenseoverskridende prosjekter som tar utgangspunkt i språkenes faktiske situasjon.

Erfaringen har vist at kombinasjonen av regelverk som gir den enkelte rett til bruk av samisk overfor offentlige myndigheter, økt status for de samiske språkene og målrettede tiltak, har bidratt til at vi i dag ser en mer positiv utvikling av de samiske språkene på mange samfunnsområder.

Regjeringen har prioritert målrettede tiltak og ordninger som kan understøtte en positiv utvikling av lulesamisk og sørsamisk språk. Tilbakemelding fra språkmiljøene viser at det økte fokuset på lulesamisk og sørsamisk språk har gitt ny energi til språkarbeidet i disse språkområdene. Nye arenaer for møter mellom lulesamiske og sørsamiske barn og unge fra Norge og Sverige har

bidratt til at bruk av språkene har fått sterkere status som bruks- og samhandlingsspråk blant unge mennesker.

Kommunene og fylkeskommunene spiller en viktig rolle i arbeidet med å styrke samisk språk. Innlemmelsen av Tysfjord kommune i Nordland og Snåsa kommune i Nord-Trøndelag i forvaltningsområdet for samisk språk, har bidratt til økt status og bruk av lulesamisk og sørsamisk. Videre har innlemmelsen av Lavangen kommune i Troms bidratt til økt aktivitet rundt samisk språk i et nordsamisk språkområde hvor bruken av språket over lengre tid har vært truet.

Utviklingen av språkteknologi er viktig for å lette bruken av de samiske språkene på alle samfunnsområder. Fra regjeringens side har derfor utviklingen av stavekontroll og korrekturprogram på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk vært et viktig satsingsområde.

De siste årene har vi sett en utvikling med fraflytting og befolkningsnedgang i en rekke samiske områder. En undersøkelse fra desember 2011 viser at nesten fire av ti personer har forlatt samiske distrikter og blitt byborgere. For at de samiske språkene og samisk kultur skal kunne utvikles, er det viktig at det legges til rette for bruk av samisk språk der samene bor. Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet vil derfor som ledd i gjennomgangen av samelovens språkregler se nærmere på behovet for å tilpasse reglene bedre til det nye bosettingsmønsteret, jf. punkt 2.3.2 nedenfor.

2.3.1 Handlingsplan for samiske språk

Handlingsplan for samiske språk ble lagt frem våren 2009. Handlingsplanen gir et helhetlig bilde av arbeidet med samiske språk i alle sektorer og på alle samfunnsområder. Innsatsen er først og fremst rettet mot å styrke opplæring og utdanning i og på de samiske språkene, styrke det offentlige tilbud på samisk og synliggjøre de samiske språkene i det offentlige rom. Første statusrapport på handlingsplanen ble lagt frem i februar 2011. Neste statusrapport vil bli lagt frem i løpet av våren 2013.

2.3.2 Gjennomgang av samelovens språkregler

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har satt i gang et arbeid med en gjennomgang av samelovens språkregler. Arbeidet gjøres i dialog med Sametinget. Gjennomgangen skjer på bakgrunn av evalueringen av samelovens språk-

regler fra 2007. Et sentralt spørsmål er hvordan de sentrale internasjonale forpliktelsene er gjennomført i norsk rett, herunder Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk. Et annet viktig spørsmål i gjennomgangen er hvordan forpliktelsene slår ut med hensyn til de tre samiske språkene. I tillegg vil departementet i samråd med Sametinget se nærmere på situasjonen for samiske språkbrukere i større tettsteder og byer.

2.3.3 Undersøkelse om bruk av samisk språk

Nordlandsforskning har gjort en undersøkelse om bruken av samiske språk, på oppdrag fra Sametinget, og med økonomisk tilskudd fra Kunnskapsdepartementet og Fornyings- administrasjons- og kirke departementet. Språkundersøkelsen viser at utviklingen for sørsamisk og lulesamisk er positiv. Flere unge forstår og snakker sørsamisk og lulesamisk enn hva som er tilfelle i foreldregenerasjonen. På et mer overordnet nivå viser undersøkelsen at svært mange velger å bruke norsk selv med andre samisktalende. Dette er bekymringsverdig med tanke på samisk som bruksspråk. Videre er det variasjon i hvordan kommunene møter sine innbyggere på samisk. Tilgang på kompetanse er en viktig nøkkel, og både Sametinget og regjeringen har flere tiltak for å stimulere ungdom til å ta utdanning i samisk språk.

2.3.4 Språksentre

Sametinget har et mål om flere levedyktige og aktive arenaer for samisk språk. Regjeringen støtter dette målet. Storfjord språksenter, som er Norges første flerspråklige språksenter, har vært i drift siden januar 2010. Fornyings-, administrasjons og kirke departementet har bidratt til finansieringen av driften av senteret, sammen med Troms fylkeskommune, Storfjord kommune og Sametinget.

2.4 Kultur

Midler til samiske tiltak under Kulturdepartementets budsjett er i hovedsak samlet under kap. 320 Allmenne kulturformål, post 53 Sametinget. Bevilgningen overføres til Sametinget, og det er Sametingets ansvar å prioritere innenfor denne rammen og sørge for at midlene blir brukt på best mulig måte for å styrke og ivareta samisk kultur.

Bevilgningen skal dekke følgende formål: samiske musikkfestivaler, samiske kunstnersti-

pend og stipendkomitévederlag, utstillingsvederlag til samiske kunstinstitusjoner, Beaiwváš Sámi Našunálateáhter, tidsskriftet Nuorttanaste, stedsnavnstjenesten og oppfølging av samisk språklov, Sametingets bibliotek, mobil bibliotekjeneste og samiske museer. For øvrig fordeler Sametinget midlene etter egne prioriteringer.

Bevilgningen til Sametinget til kulturformål under kap. 320, post 53 er i 2012 på ca. 70,4 mill. kroner. Siden 2005 er bevilgningen på posten økt med om lag 38 mill. kroner. Formålet med økningen er å bedre Sametingets mulighet til å drive en aktiv kulturpolitikk, i samsvar med mål i Soria Moria-erklæringen og Kulturløftet.

2.4.1 UNESCOs konvensjon om vern av immateriell kulturarv

Norsk kulturråd har det operative ansvaret for implementering av UNESCOs konvensjon om vern av immateriell kulturarv i Norge. I forbindelse med dette arbeidet har Kulturrådet etablert god kontakt med Sametinget. Hensikten er å drøfte hvordan konvensjonen kan implementeres på det samiske området. Det samiske museumsnettverket og Høgskolen i Kautokeino er også involvert i arbeidet.

2.4.2 Samisk medietilbud

Det er et mål at tilskuddet til samiske aviser og samisk-språklige avissider skal legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet. To samiske dagsaviser, Ávvir og Ságat, mottok produksjonstilskudd i 2011, jf. statsbudsjettets kap. 335, post 75. I tillegg mottok Lokalavisa Nord-Salten og Snåningen støtte til produksjon av avissider på henholdsvis lulesamisk og sørsamisk. Posten ble økt til 23,4 mill. kroner i budsjettet for 2012.

Departementet gir tilskudd til Internasjonalt Samisk Filmsenter (ISF) under statsbudsjettets kap. 334, post 73. ISF har nasjonal status, i den forstand at målgruppen for senterets virksomhet er samiske filmskapere i hele landet (og Norden). Dette har vært premisset siden oppstarten i 2009. De statlige tilskuddsmidlene skal benyttes til tilskudd til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge.

NRK skal ifølge vedtektene bidra til å styrke samisk språk, identitet og kultur, og ha daglige sendinger for den samiske befolkningen og jevnlike programmer for barn og unge på samisk.

NRK Sápmi presenterer daglig nyheter i radio, fjernsyn, internett og Tekst-TV.

De kommersielle allmennkringkasterne P4 og Radio Norge er gjennom programvilkår i sine kringkastingskonsesjoner også forpliktet til å sende samiskspråklige og samiskrelaterte programmer.

2.4.3 Husleiefinansiering av nye samiske kulturbygg

I tråd med stortingsmeldingen, er det Sametinget som vil ha ansvaret mellom å prioritere mellom aktuelle samiske kulturbyggprosjekter. Ordningen innebærer at med mindre husleien og driftsutgiftene i sin helhet kan finansieres av Sametinget ved omprioritering innenfor uendret budsjett-ramme, må Sametinget ta opp spørsmål om økt tilskudd til delfinansiering av husleie og økte driftsutgifter med Kulturdepartementet. Før Sametinget igangsetter nye prosjekter som vil kreve økt statstilskudd må rammer for innhold, omfang og økonomi for det enkelte prosjekt og finansiering av framtidig husleie og drift avklares med Kulturdepartementet, i henhold til avtalte prosedyrer for ordningen. Eventuelt økt tilskudd må bevilges av Stortinget innenfor de årlige bevilgninger på statsbudsjettets kap. 320, post 53 Sametinget. Dersom prosjektet gjennomføres som et statlig byggeprosjekt i Statsbyggs regi, vil i tillegg utgifter til prosjektering og bygging bli bevilget på kap. 2445 Statsbygg.

2.5 Næring

2.5.1 Jordbruk

Landbruks- og matdepartementet har gjennomført en omfattende prosess med stor grad av involvering for å få innspill til melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikken. Sentrale organisasjoner hadde innledningsvis møter med politisk ledelse i departementet. Departementet gjennomførte regionale møter over hele landet, herunder et særskilt møte for Finnmark. Omtrent 250 organisasjoner og etater har sendt skriftlige innspill til meldingsarbeidet.

Det har videre vært holdt en rekke møter mellom departementet og Sametinget, hvor det har vært orientert og drøftet en rekke temaer i meldingen, og Sametinget har gitt omfattende skriftlige innspill. Det har også vært avholdt formelt konsultasjonsmøte med Sametinget i Tromsø. Departementet mottok skriftlig supplement i etterkant av dette møtet.

Landbruks- og matdepartementet vil invitere Sametinget til samarbeid ved gjennomføringen av noen av tiltakene som tas opp i meldinga. Departementet vil også invitere til konsultasjoner der det er snakk om tiltak som kommer inn under konsultasjonsavtalens bestemmelser.

Stortinget har gjennom behandlingen av Meld. St. 9 (2011–2012) *Landbruks- og matpolitikken* lagt til grunn matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og et bærekraftig landbruk som de grunnleggende målene for landbrukspolitikken. Regjeringen vil sikre utøverne i landbruket en inntektsutvikling og sosiale vilkår på linje med andre grupper i samfunnet. Regjeringen vil derfor videreutvikle inntekts- og velferds politikken i landbruket med utgangspunkt i den landbruks politikken som er ført etter 2005. Regjeringen vil også bruke investeringsvirkemidlene slik at de bidrar til økt lønnsomhet og produktivitet, og gjennom det bidrar til en variert bruksstruktur over hele landet.

Ved jordbruksoppkjørene har regjeringen vektlagt tiltak for distriktslandbruket og en styrking av strukturprofilen til fordel for mindre bruk. Ved de siste jordbruksoppkjørene ble det gjennomført en særskilt satsing på grasbasert husdyrproduksjon. Dette er viktige produksjoner innen samisk landbruk. Gjennom denne satsingen gir regjeringen dermed også samisk jordbruk bedre rammevilkår.

Tiltakene for samisk jordbruk gjennomføres innenfor den helhetlige landbruks politikken. Dette gjelder ikke bare for de økonomiske virkemidlene, men også med hensyn til miljø- og ressurs politikken, vektleggingen av de matpolitiske tiltakene, satsingen på næringsutvikling og eendoms- og bosettings politikken.

Landbruket i Nord-Norge har vanskelige naturgitte forhold på grunn av spredt produksjon og lange transportavstander for innsatsvarer og landbruksprodukter. For å stimulere til et aktivt landbruk i landsdelen, og gjennom dette samisk landbruk, er grovførbaserte husdyrproduksjoner kanalisert til Nord-Norge, og det gis en kompensasjon for produksjonsulempene gjennom et sett av ulike distriktsdifferensierte virkemidler.

Det ytes ikke bare støtte gjennom økonomiske virkemidler med direkte inntektsvirkning overfor jordbruksforetakene. Det satses også på andre ordninger som frakttilskuddene for alle de viktige produksjonene i jordbruket, som betyr mye for de nordnorske fylkene. I tillegg til tilskuddsordninger, prioriteres jordbruket i landsdelen også gjennom andre tiltak, som ved omfordeling av melkekvote mellom regioner.

Over jordbruksavtalen settes det av midler til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling. Dette som et bidrag til utvikling av samisk jordbruk. Både Sametinget og departementet har vektlagt god kontakt mellom Sametinget, Innovasjon Norge og fylkesmannens landbruksavdeling i Finnmark når det gjelder utarbeiding av strategier for investeringsmidlene til jordbruk i regionen.

For å stimulere til næringsutvikling innen og i tilknytning til landbruket, stilles det også til disposisjon flere økonomiske virkemidler over nasjonale ordninger. Dette er ordninger som også foretak innen samisk jordbruk kan søke på. Dette gjelder blant annet de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene fra Landbrukets utviklingsfond (LUF) og ordningene skal legge til rette for næringsutvikling som danner grunnlag for langsiktig, lønnsom verdiskaping og desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt. Midlene forvaltes regionalt. I tillegg kommer flere andre ordninger som blant annet Utviklingsprogrammet for matspesialiteter fra landbruket og Utviklingsprogrammet for innlandsfiske.

Som et ledd i regjeringens arbeid for utvikling av fjellområdene og nordområdene, vil Landbruks- og matdepartementet styrke satsingen på fjellandbruk og arktisk landbruk. Arktisk landbruk produserer råvarer av unike kvaliteter, som utgjør et potensial, ikke bare for landbruks- og matproduksjon, men også for utvikling av andre varer og tjenester innen for eksempel mat- og reiselivsområdet. Økt verdiskaping krever lokale initiativ, ny kunnskap og samarbeid med andre næringsmiljø, forskning og forvaltning. Gjennom et løft for bygdenæringer vil Landbruks- og matdepartementet se nærmere på hvordan potensialene i nordområdene kan utnyttes bedre, i samspill med andre næringer.

Sametinget og Landbruks- og matdepartementet har etablert en viktig og fast praksis gjennom møter i forkant av jordbruksforhandlingene, inkludert oversending av skriftlig materiale til departementet. Denne kontakten med Sametinget ble fulgt opp også i 2011.

2.5.2 Reindrift

Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindriften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring. Reindriften er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur.

På bakgrunn av nasjonale forpliktelser etter Grunnloven, og folkerettens regler om urfolk og minoriteter, sees reindriftspolitikken i en generell same- og samfunnspolitisk sammenheng. Reindriftspolitikken er derfor bygd på to selvstendige grunnlag; en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi.

To ganger i året behandler Stortinget reindriftspolitikken, ved den årlige reindriftsavgiftsproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. I forbindelse med de årlige reindriftsavgiftsforhandlingene har Sametinget observatørstatus og følger de løpende forhandlingene. Dette innebærer også at Sametingets representant følger de interne forhandlingsmøtene på Statens side. Videre gis Sametinget i henhold til § 4 i *Hovedavtalen for reindriften* anledning til å uttale seg om reindriftsavgiften før Stortinget behandler den årlige stortingsproposisjonen om reindriftsavgiften.

Sametinget behandler spørsmål knyttet til reindriftsavgiftsforhandlingene under et av sine plenumsmøter på høsten. Før staten legger frem sitt tilbud, avholdes det et møte mellom politisk ledelse i Landbruks- og matdepartementet og Sametinget. Under dette møtet utdyper Sametinget sitt innspill. I forkant av forhandlingene gjennomfører også Sametinget et møte med Norske Reindriftssamers Landsforbund. Videre kan Sametingsrådet avgi en uttalelse om den fremforhandlede avtalen under sitt rådsmøte i mai/juni.

Sametinget behandlet og avga sitt innspill til forhandlingene om Reindriftsavgiften 2012/2013 i november 2011, og møte mellom Sametinget og Landbruks- og matdepartementet ble avholdt 10. januar 2012.

Sametinget fremmet i sitt innspill til Reindriftsavgiften for 2012/2013 forslag som berørte følgende områder:

- Samarbeid og konsultasjoner med departementet om reindriftsavgiftsavgift
- Virkemiddelordningene i avtalen
- Reindriftens arealer
- Rovvilt
- Avgifter i reindriften
- Helse
- Likestilling
- Markedssituasjonen
- Reintallstilpasning

Forhandlingene om reindriftsavgiften gjennomføres med basis i gjeldende mål og retningslinjer for reindriftspolitikken som er trukket opp i St.meld. nr. 28 (1991–1992), *En bærekraftig reindrift*, og Stortingets behandling av denne, jf. Innst. S nr.

167 (1991–1992). Videre er forhandlingene basert på Stortingets behandling av de siste års reindriftsavtaler og budsjettproposisjoner, samt den situasjonen man står overfor i næringen.

Forhandlingene ble sluttført den 23. februar 2012. Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindriftsnæringen på i alt 104,5 mill. kroner. Dette er en økning på 2,5 mill. kroner i forhold til gjeldende oppgjør.

Reindriftsavtalen 2012/2013 sitt hovedmål er å legge til rette for økt markedsrettet produksjon og verdiskaping. Avtalen innebærer at de produktionsavhengige tilskuddene i det vesentligste videreføres. Denne videreføringen legger til rette for økt slakting og produksjon, samtidig som den skaper en forutsigbarhet for den enkelte reindriftsutøver.

Avtalen innebærer en avvikling av Verdiskapingsprogrammet for reindrift, og etablering av et nytt program for reindriften tilsvarende Lokalmatprogrammet innenfor jordbruksavtalen. Det nye programmet skal være tilpasset reinbedriftenes utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter inngå i programmet.

Partene er også blitt enige om å etablere en egen ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. Avtalepartene ser på lærings- og omsorgsbaserte tjenester som et næringsrettet tiltak og en mulighet for reindriften til økt inntjening. I tillegg vil en slik ordning bidra til å bygge et positivt omdømme omkring reindriften. Ordningen skal være tilpasset næringens kultur- og særegenhet.

Torsdag 12. april 2012 behandlet Stortinget Meld. St. 9 (2011–2012). Ved behandlingen av meldingen sluttet Stortingets flertall seg til regjeringens reindriftspolitik. I innstillingen viste Næringskomiteen til at regjeringen vil sikre en bærekraftig reindriftsnæring gjennom tilpasset reintall, reduserte tap og økt produksjon. I den forbindelse understreker komiteen betydningen av at reintallet reduseres i de områder der det er for mye rein, og at dette også er svært viktig for å ivareta hensynet til dyrevelferd.

I forbindelse med regjeringens arbeid med å forenkle og effektivisere den offentlige forvaltningen av reindriften, ble det understreket at en gjennomføring av reindriftspolitikken forutsetter en effektiv offentlig forvaltning av reindrift. Videre ble det understreket at forvaltningen må kunne ivareta en god dialog og samhandling med reindriften og med samfunnet for øvrig. Landbruks- og matdepartementet har dialog og konsulterer

med Sametinget og Norske Reindriftssamers Landsforbund i tilknytning til endringen i den offentlige forvaltningen. Det gjennomføres nå konsultasjoner med Sametinget om saken.

Når det gjelder den grenseoverskridende reindriften mellom Norge og Sverige samt forhandlinger om konvensjon mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder med mer, vil Landbruks- og matdepartementet vise til den nylig fremlagte Prop. 104 S (2011–2012) *Reindriftsavtalen 2012–2013*, og endringer i statsbudsjettet for 2012.

2.5.3 Påkjørsler av rein

Samferdselsministeren mottok i mai 2011 Jernbaneverkets handlingsplan mot dyrepåkjørsler med tog. Handlingsplanen fokuserer på tiltak mot påkjørsler av elg, rein og sau. Den dekker i første omgang en periode på 6 år fra 2012 til 2017 med en statlig bevilgning på gjennomsnittlig 10 mill. kroner per år i planperioden. For å nå målet om en reduksjon i antall påkjørsler til 1400 i 2013 er det nødvendig med et godt samarbeid mellom Jernbaneverket og lokale myndigheter og aktører. Flere strekninger på Nordlandsbanen er, som følge av påkjørsel av rein, blant de prioriterte strekningene for iverksetting av tiltak. Når det gjelder Nordlandsbanen, samarbeider Jernbaneverket med Statens vegvesen, de kommunene Nordlandsbanen går gjennom, fylkesmannen i Nordland, grunneiere og trafikktøvere.

2.5.4 Oppfølgingen av kystfiskeutvalget for Finnmark

Etter flere runder med konsultasjoner mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Sametinget, kom fiskeri- og kystministeren og Sametingsrådet i mai 2011 til enighet om et sett med tiltak og lovendringer i oppfølgingen av kystfiskeutvalget for Finnmark sin utredning (NOU 2008: 5). De var samtidig enige om at de har en ulik forståelse av hvor langt de folkerettslige forpliktelsene strekker seg i fiskerispørsmål. Forslagene ble lagt fram for Stortinget i Prop. 70 L (2011–2012) Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven 16. mars 2012.

Stortinget vedtok 11. juni 2012 at det lovfestes en rett til å fiske – på visse vilkår – for alle som bor i Finnmark, Nord-Troms og andre områder i Troms og Nordland som har hatt sjøsamisk bosetting over en viss tid. I tillegg vedtok Stortinget å tydeliggjøre Norges folkerettslige forpliktelser gjennom en ny bestemmelse i havressursloven og deltakerloven. Stortinget vedtok også en ny

bestemmelse i havressursloven om at departementet kan opprette en fjordfiskerinemnd for Finnmark, Troms og Nordland. Departementet kan gi nærmere regler om nemndas sammensetning og hvilke oppgaver den skal ha.

Stortinget vedtok videre å gjøre endringer i finnmarksloven som åpner opp for at Finnmarks-kommisjonen også skal utrede krav om kollektive eller individuelle rettigheter til fiskeplasser i sjø og fjordområder i Finnmark dersom noen med rettslig interesse i en avklaring krever det. Om dette er aktuelt for områdene utenfor Finnmark vil måtte vurderes i forbindelse med oppfølgingen av samerettsutvalget II.

I lovproposisjonen fremmet regjeringen samtidig noen forslag til tiltak som ikke krever lovendring. Blant annet er det foreslått å sette av en tilleggskvote til åpen gruppe i virkeområdet. For 2011 og 2012 er det satt av 3000 tonn torsk i tilleggskvote.

I tillegg foreslo regjeringen å innføre et forbud mot fiske innenfor fjordlinjene for fartøy over 15 meter, men med muligheter for å gjøre unntak, samt å jobbe videre med å etablere en rammeavtale mellom Fiskeri- og kystdepartementet og Sametinget om konsultasjoner i fiskerispørsmål. Fiskeri- og kystdepartementet vil i egne prosesser følge opp spørsmålet om etablering av en fjordfiskerinemnd (inkludert nemndas sammensetning, mandat og arbeidsoppgaver), forbudet mot fiske innenfor fjordlinjene og etablering av en rammeavtale.

2.5.5 Fiskerireguleringer/kongekrabbe

I tilknytning til reguleringen av ulike fiskerier har det i 2011 og hittil i 2012 vært avholdt flere møter mellom Sametinget og Fiskeridirektoratet, og mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet. Etter ønske fra Sametinget har dette ikke vært formelle konsultasjoner, men møter hvor Sametinget i forkant av høringer har fått fremlagt og innarbeidet sine synspunkter, og påfølgende møter med departementet før det er tatt beslutninger. Fra 2011 ble det mellom Sametinget og Fiskeridirektoratet etablert mer formelle prosedyrer for behandling av slike saker, og Sametinget har gitt uttrykk for at de har etablert et godt samarbeid med Fiskeridirektoratet om fiskerireguleringene.

2.5.6 Kraftutbygging

Som det fremgår av oversikten over gjennomførte konsultasjoner under pkt 2.1.1 foran, har Norges

vassdrags- og energidirektorat gjennomført mange konsultasjoner med Sametinget i saker som avgjøres ved enkeltvedtak. Direktoratets erfaring er at det er utfordrende å gjennomføre konsultasjoner på kraftutbyggingsområdet. Utfordringene knytter seg blant annet til manglende avklaringer rundt hvordan konsultasjoner skal gjennomføres, til hvilket tidspunkt og hva det reelle innholdet i konsultasjonene skal være. Direktoratet opplever at konsultasjoner er tid- og ressurskrevende og at de gir liten tilleggsverdi ut over hva som oppnås gjennom ordinære høringsprosesser. Særlig utfordrende er det å oppnå reelle diskusjoner rundt de aktuelle tiltak som er gjenstand for konsultasjon. Direktoratet ser behov for en nærmere avklaring, og retningslinjer for sentrale myndigheter for den praktiske gjennomføringen av konsultasjoner i saker som avgjøres ved enkeltvedtak.

2.6 Areal og miljøpolitikk

2.6.1 Oppfølging av forslagene fra det gjenoppnevnte Samerettsutvalget

Regjeringens politiske plattform for 2009–2013 slår fast at regjeringen «vil arbeide videre med Samerettsutvalget sør for Finnmark». I forbindelse med oppfølgingen av forslagene fra Samerettsutvalget legges det opp til en bred prosess for å informere og innhente synspunkter fra berørte interesser. Kontakt med berørte fylkeskommuner og kommuner, Sametinget og nærings- og interesseorganisasjoner står sentralt.

I februar 2011 ble det holdt et første, innledende møte mellom Fornyings-, administrasjons- og kirke- og beredskapsdepartementet og Sametinget om oppfølgingen av forslagene fra Samerettsutvalget. Møtet ble fulgt opp med et møte på administrativt nivå mellom Sametinget og berørte departementer i mai 2011. Tema for dette møtet var det nærmere opplegget for konsultasjonene i saken. Videre ble fylkesordførerne i de berørte fylkeskommunene orientert om oppfølgingsarbeidet i forbindelse med regjeringens kontaktkonferanse med fylkeskommunene i mars 2011.

For å sikre at departementene er godt koordinerte i oppfølgingsarbeidet, er det etablert en arbeidsgruppe på embetsnivå, som ledes av Justis- og beredskapsdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirke- og beredskapsdepartementet i fellesskap.

Forslagene om henholdsvis en ny kartleggings- og anerkjennelseslov og en ny saksbehand-

lings- og konsultasjonslov følges opp først. Vurderingen av utvalgets forslag til lov om rettsforhold og disponering over grunn og naturressurser på Hålogalandsallmenningens grunn i Nordland og Troms (hålogalandsloven) utstår noe. I juni 2012 fikk Sametinget overlevert et skriftlig grunnlag for konsultasjoner om oppfølgingen av utvalgets forslag til ny saksbehandlings- og konsultasjonslov.

Samerettsutvalget har foreslått å etablere generelle saksbehandlingsregler for ivaretagelse av samiske interesser i en ny lov om saksbehandling og konsultasjoner. I årene etter at Samerettsutvalget avga sin innstilling, er det flere eksempler på at særlige saksbehandlingsregler for ivaretagelse av samiske interesser, vektleggingsregler mv. har kommet inn i sektorlovgivningen. Dette gjelder blant annet naturmangfoldloven, havressursloven og mineralloven (for mineralsaker i Finnmark). I det videre oppfølgingsarbeidet vil det være et spørsmål om denne typen regler eventuelt bør tas inn i sektorlovgivningen, eller utføres generelt.

2.6.2 Områdevern

Forslag til verneplan for Goahteluoppal (Finnmark), forslag til verneplan for utvidelse av Øvre Anarjohka nasjonalpark (Finnmark) og forslag til verneplan for Lahku nasjonalpark (Nordland) er til sluttbehandling i Miljøverndepartementet. Det er gjennomført konsultasjoner og konsultert til enighet med Sametinget om verneplan for Lahku. Når det gjelder skogvern er det gjennomført konsultasjoner for 26 skogområder i Nord-Trøndelag hvor man kom til enighet.

2.6.3 Lakseforvaltning

Miljøverndepartementet har konsultert Sametinget om nye reguleringer i laksefisket i Nord-Troms og Finnmark, uten at det ble oppnådd enighet.

Konsultasjoner om endringer i lakse- og innlandsfiskekloven ble holdt 21. november og 2. desember 2011. Det ble tatt inn en ny bestemmelse om vektlegging av samiske interesser, samt foretatt noen mindre justeringer i tekst. Enighet ble oppnådd.

2.6.4 Rovviltforvaltning

Direktoratet for naturforvaltning har ledet et utvalg som har utredet ny erstatningsordning for tamrein. Utvalget mener en framtidig erstatnings-

ordning bør baseres på tilgjengelig kunnskap om rovvilt og reindrift. Ordningen må bli mer forutsigbar for reineier og enklere å administrere for fylkesmannen. En framtidig erstatningsordning må bygge på objektive kriterier som sikrer lik behandling i alle reinbeiteområder. Utvalget foreslår at dagens erstatningsordning endres til en ny kunnskapsbasert erstatningsmodell basert på rovviltfaglige og reindriftsfaglige beregningsmodeller. Gruppen legger til grunn at det fortsatt er siidaandelen som skal være mottaker av erstatningen, og at fylkesmannen fortsatt er behandlende myndighet. En ny erstatningsordning vil imidlertid kreve enklere søknadsprosedyrer enn dagens ordning. Miljøverndepartementet har sendt utvalgets rapport på høring med frist 1. juli 2012.

2.6.5 Kulturminnevern

Sametinget er regional kulturminneforvaltning, på tilsvarende måte som fylkeskommunene, i saker som gjelder samiske kulturminneinteresser. Dette ble understreket ved en lovendring som ble satt i kraft 1. januar 2009 der Sametinget ble tatt inn i kulturminneloven § 28 (Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50) som rette myndighet etter bestemmelsene i loven. Sametingets myndighetsområde er avgrenset til samiske kulturminner eldre enn 100 år. Kulturminnelovens virkeområde er hele landet. Det er derfor ikke definert et eget forvaltningsområde for Sametingets ansvar og oppgaver etter kulturminneloven.

Det er videre bredt anerkjent at samiske kulturminner er et viktig dokumentasjonsmateriale for samisk historie og forhistorie. Opprettelsen av en egen kulturminneforvaltning innebærer en anerkjennelse av at det eksisterer en egen samisk fortid.

2.6.5.1 Samisk kulturminneforvaltning

I 1994 ble forvaltningen av samiske kulturminner lagt til Samisk kulturminneråd, som var et regionalt forvaltningsorgan for samiske kulturminner og som fikk delegert forvaltningsmyndighet tilsvarende fylkeskommunen. Samisk kulturminneråd ble lagt ned 1. januar 2001, og den samiske kulturminneforvaltningen ble organisert direkte inn under Sametinget som egen avdeling. Den regionale inndelingen forble den samme som tidligere.

Miljøverndepartementet vedtok å ha en prøveperiode av denne ordningen, første omgang i inn-til 3 år, i påvente av prinsipielle avklaringer av Sametingets rolle. Det var behov for å få model-

len, og erfaringene med den, vurdert opp mot problemstillinger av politisk, juridisk og konstitusjonell art. Ordningen ble evaluert av Norsk institutt for by- og regionforskning i 2003. Forvaltningen er i brev av 20. desember 2004 delegert til Sametinget, inntil en ny forvaltningsordning er avklart.

2.6.5.2 Sametingets ansvar og oppgaver

Etter kulturminneloven § 28 jf. kongelig resolusjon av 9. februar 1979 § 19, er Miljøverndepartementet gitt myndighet til å fastsette hvem som er rette myndighet og til å gi nærmere regler om gjennomføring av loven. Departementet har gjennom forskrift lagt myndighet etter kulturminneloven til Sametinget når det gjelder samiske kulturminner.

Sametingets myndighet etter kulturminneloven følger av forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven, vedtatt av Miljøverndepartementet 29. mai 2000.

I kulturminnesaker er Sametinget faglig underlagt Miljøverndepartementet og Riksantikvaren. Vedtak som Sametinget fatter, vil kunne påklages til Riksantikvaren. Miljøverndepartementet kan gi generelle retningslinjer for utøvelsen av delegert myndighet.

I tillegg til formell vedtakskompetanse etter kulturminneloven, omfatter Sametingets ansvar ivaretagelse av samiske kulturminnehensyn i plan- og byggesaker etter plan- og bygningsloven. Sametinget kan fremme innsigelse der planer er i strid med nasjonale og viktige regionale kulturminneinteresser. I likhet med fylkeskommunen har Sametinget et samordningsansvar og skal involvere forvaltningsmuseene og Riksantikvaren ved behov. Riksantikvaren har etablert rutiner for tilfeller der Sametinget ikke fremmer innsigelse til tross for at kulturminner og kulturmiljøer av nasjonal verdi er truet. I slike tilfeller skal Riksantikvaren varsles, slik at direktoratet kan vurdere å overta planen og eventuelt fremme innsigelse.

Sametinget har undertegnet særskilte samarbeidsavtaler med de fylkeskommunene der samiske kulturminner er vanligst forekommende. I samarbeidsavtalene er kulturminneforvaltning et av punktene som tas opp, og et av områdene hvor det skal skje et samarbeid mellom Sametinget og fylkeskommunene utover hva som allerede er fastsatt i kulturminnelovens forskrifter.

2.6.5.3 Kulturminnelovens bestemmelser om samiske kulturminner

Kulturminneloven § 4 første ledd, siste setning, fastslår at samiske kulturminner som nevnt i loven eldre enn 100 år er automatisk fredet. Det er anerkjent at dagens lovgivning er utfordrende og Miljøverndepartementet har derfor tatt initiativ til å se nærmere på om dagens bestemmelse skal endres ved en lovendring. Målet bør i så fall være at bestemmelsen reflekterer en større grad av forutsigbarhet for eiere og for forvaltningen, når det gjelder hva som er et samisk kulturminne og hvordan dette skal håndteres med kulturminnelovens bestemmelser.

2.6.5.4 Riksantikvarens bevaringsprogram for samiske kulturminner

Riksantikvarens 10 bevaringsprogram ble varslet igangsatt i St.meld. nr. 26 (2006–2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand*. I meldingen ble det foreslått et bevaringsprogram for automatisk fredet, samisk bygningsarv. Dette prosjektet er igangsatt av Sametinget for å sikre at den automatisk fredete, samiske bygningsarven blir kartlagt og gjort tilgjengelig for forvaltningens vurderinger gjennom kulturminnedatabasen Askeladden.

2.6.5.5 Økonomiske virkemidler

Over kapittel 1429 post 50 Tilskot til samisk kulturminnearbeid i Prop. 1 S for Miljøverndepartementet, er det for budsjettåret 2012 bevilget 3,093 mill. kroner. Videre er det øremerket 1 mill. kroner over underpost 72.5 vern og sikring av freda og andre særlig verdifulle kulturmiljø og kulturlandskap til Ceavccageadge/Mortensnes kulturminneområde i Nesseby kommune. Registrering av samiske bygninger i regi av Sametinget er tilført midler via Kunnskapsløftet, 2 mill. kroner i 2011 og ytterligere 2 mill. kroner i 2012. Registreringene vil måtte strekke seg over minst 3 år og det vil derfor være nødvendig å tilføre prosjektet ytterligere midler.

2.7 Helse, sosial og omsorg

2.7.1 Videreutdanning barnevern

Videreutdanningen Barnevern i et minoritetsperspektiv blir på ny etablert som et tilbud ved høyskolene i Finnmark, Oslo, Lillehammer og Telemark fra høsten 2012. Utdanningen er tidligere til-

budt ved disse høgskolene i 2008 og 2009 og er deretter evaluert med positive resultater. Det samiske perspektivet er vektlagt i utdanningen.

2.7.2 Satsingsområder innen samiske helse- og omsorgstjenester

Fra 2010–2013 er det igangsatt to 3-årige satsinger innen helse og omsorgstjenestene til personer som har en samisk språklig og kulturell identitet.

- 3-årig prosjekt for nasjonalt utviklingssenter for den samiske befolkningen
- 3-årig program for personer med demens som har samisk språklig og kulturell bakgrunn

Målet for satsingene er å heve kvaliteten og øke kapasiteten i tjenestetilbudene til den samiske pasienten og deres pårørende ved at helsepersonell har fått økt kunnskap og kulturforståelse, og at det er gode verktøy som er tilgjengelig og tatt i bruk.

Målgruppen er ansatte i helse- og omsorgstjenestene i kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk (Snåsa, Tysfjord, Lavangen, Kåfjord, Porsanger, Kautokeino, Karasjok, Tana og Nesseby). Kåfjord kommune trakk seg høsten 2010 fra samarbeidet, på grunn av krevende oppgaver i kommunen.

Det er opprettet felles styringsråd og ressursgruppe for den samiske satsingen i helse- og omsorgstjenestene.

Programmene samarbeider nært med samiske fag- og forskningsmiljøer, utdanningsinstitusjoner og fylkesmennene i de fire nordligste fylkene. Arbeidet er konsentrert om å innhente og bygge videre på kunnskap som finnes nasjonalt og de erfaringer som er tilstede innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Høgskolen i Finnmark gjennomfører litteraturstudie og kunnskapsoppsummering av fag- og forskningstiltak innen samiske helse- og omsorgstjenester. Det er utarbeidet flere virkemidler som vil gi økt kunnskap og forståelse om hva som er viktig i møte med samiske pasienter.

Prosjektet Nasjonalt utviklingssenter for den samiske befolkningen er en videreføring av Utviklingssenteret for sykehjem i Karasjok kommune. Hovedoppgavene er å formidle og videreføre kunnskap om eldre samiske pasienters behov for tilrettelagte tjenester.

Demensprogrammet for personer med samisk språklig og kulturell identitet har følgende hovedsatsingsområder:

- Utredning og diagnostisering av personer med demens med samisk språklig og kulturell identitet
- Utarbeide opplæringsmateriell og tilby opplæring i samisk kulturforståelse
- Iverksette kompetanshevende tiltak tilpasset den samiske kultur i miljøbehandling og prosjektarbeid.

Helsedirektoratet vurderer at de to 3-årige satsingene har vært viktige for å rette oppmerksomheten mot økt kunnskap og kulturforståelse omkring den samiske pasientens behov for tilrettelagte tjenester. Det skal vurderes hvordan arbeidet bør følges opp etter endt planperiode.

2.7.3 Forskning og folkehelse

Senter for samisk helseforskning er i gang med datainnsamling til undersøkelsen SAMINOR II. Undersøkelsen vil kunne gi verdifulle data om folkehelsen i den samiske befolkningen. Datainnsamlingen må nødvendigvis legges opp slik at man i tillegg til data om samene samtidig også får data av generell gyldighet for den øvrige nordnorske befolkningen. Departementet vil vurdere om det er hensiktsmessig at senteret får en større rolle i den regionale epidemiologiske kunnskapsoppbyggingen som er nødvendig for å ivareta samhandlingsreformens og folkehelseovens intensjoner.

2.7.4 Den samiske dimensjonen i rettspleien

En arbeidsgruppe nedsatt av Domstoladministrasjonen, som hadde som mandat å vurdere den samiske dimensjonen i rettsvesenet, avla sin rapport i januar 2011. I rapporten foreslås flere tiltak innen språk, kompetanse og rekruttering for at de alminnelige domstolene og jordskiftedomstolene skal styrke sin ivaretagelse av forpliktelser overfor det samiske folk. Arbeidsgruppen har gjort rede for de rettslige forpliktelser domstolene og Domstoladministrasjonen har overfor samene i Norge, og hva som er status på området. Blant forslagene til arbeidsgruppen er:

- Sikre at den enkelte opplever å kunne bruke samisk som et likestilt språk i rettsprosesser gjennom blant annet styrket rekruttering av samiskspråklige dommere og forbedret tolketjeneste.
- Styrke domstolenes kompetanse på blant annet samerett, samiske sedvaner og rettsoppfatninger.

- Bidra til økt forskning og bedre dokumentasjon av samiske sedvaner og samisk sedvane rett.
- Sikre reindriftsutøvere samme tilgang til jordskiftevirkemidlene som eiere av og rettighets-havere på jordbrukseiendommer.

Domstolsadministrasjonen har hatt rapporten på høring, og vil bruke den i sitt videre arbeid med den samiske dimensjonen i rettspleien.

2.7.5 Om forholdet til kriminalomsorgen

Sameloven ivaretar rettighetene til samisktalende som skal gjennomføre straff. Kriminalomsorgen blir her nevnt i § 3-4. Disse bestemmelsene innebærer blant annet at den som ønsker å bruke samisk for å ivareta egne interesser overfor kriminalomsorgen i forvaltningsområdet for samisk språk, har rett til å bli betjent på samisk.

Justis- og beredskapsdepartementet ved Kriminalomsorgens sentrale forvaltning ønsket med bakgrunn i St.meld. nr. 37 (2007–2008) å ta initiativ til en gjennomgang av soningsforholdene for samiske innsatte og domfelte. Det ble derfor nedsett en arbeidsgruppe som skulle kartlegge behovet for ressurser og spesielle tiltak utover tilrettelegging for bruk av eget språk. Arbeidsgruppens rapport er nå ferdigstilt og ble levert 31.12.2011. Den foreligger både på bokmål og samisk (vedlagt på bokmål).

Arbeidsgruppen foreslår i rapporten at det må iverksettes tiltak som kan bidra til å innfri samiske innsattes språklige rettigheter. De mener at kommunikasjon er bærebjelken i all kriminalomsorg, både i forhold til rettssikkerhet, sikkerhetsarbeid og i tilbakeføringsarbeidet.

Justis- og beredskapsdepartementet ved Kriminalomsorgens sentrale forvaltning har i denne forbindelse gjennomført en konferanse i Karasjøk 7.–8. mai 2012. Temaet for konferansen var en videre oppfølging av arbeidsgruppens forslag. På bakgrunn av rapporten og konferansen vil Kriminalomsorgens sentrale forvaltning i samarbeid med Sametinget utarbeide en handlingsplan.

2.7.6 Samiske perspektiver i kommunesektoren

Fylkesmannen i Nordland har over flere år opparbeidet seg erfaringer knyttet til embetets veiledningsrolle overfor kommuner med samiske brukere. Fylkesmannen i Nordland igangsatte i 2011 et pilotprosjekt hvor målet blant annet er å få mer kunnskap om arbeidet med samiske saker i kom-

muner med samisk befolkning. Pilotprosjektet skal i første omgang avgrenses til barn og unges oppvekstvilkår, samisk språk, helse- og sosialtilbud og reindrift og arealpolitikk. Prosjektet finansieres av Fornyings-, administrasjons- og kirke-departementet.

KS, Sametinget, Kommunal- og regionaldepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirke-departementet har etablert et samarbeid hvor målsettingen blant annet er å kartlegge kommunesektorens utfordringer med å gi likeverdige tjenester til den samiske befolkningen. Fornyings-, administrasjons- og kirke-departementet fikk i mai 2012 overlevert rapporten «Kartlegging av samisk perspektiv i kommunesektoren», utarbeidet av NORUT Alta.

Rapporten tegner et bilde av noen utfordringer som et utvalg kommuner har skissert. Flaskehal-sene og barrierene for kommunene synes, i følge Norut Alta, blant annet å være:

- kostnader knyttet til å være tospråklige kom-mune
- mangel på personell med samisk språk og kul-turkompetanse
- ansvarliggjøring av rette myndighet (uklarhet mht. hvilke departement som har finan-sieringsansvar for tiltak)
- negative holdninger og liten kunnskap
- mangel på rutiner som ivaretar samiske hen-syn i kommuneplanleggingen

Fornyings-, administrasjons- og kirke-departemen-tet, Sametinget, KS, Kommunal- og regionaldepar-tementet og Kunnskapsdepartementet er enige om at det videre samarbeidet følges opp ved å se nærmere på eventuelle kostnader knyttet til samisk befolkning.

2.8 Internasjonal politikk

2.8.1 Urfolk i nordområdene

Regjeringens nordområdepolitikk skal bidra til å trygge urfolkenes språk, kultur, næringer og samfunnsliv. I november 2011 la regjeringen fram stortingsmelding om nordområdene, jf. Meld. St. 7 (2011–2012) *Nordområdene*. Utvikling i nord handler om en bærekraftig sosial, kulturell og økonomisk utvikling, og respekt for miljøet og urfolks interesser og rettigheter. Regjeringen vil at nordområdepolitikken skal bidra til å trygge urfolks kultur og livsgrunnlag. Målet er å legge til rette for at urfolk skal kunne medvirke i planleggings- og beslutningsprosesser, forvaltning, miljø- overvåking og forskning med sikte på å kunne

nyttiggjøre seg de muligheter den framtidige utvikling i nord kan gi.

Regjeringen har jevnlige møter med Sametinget om nordområdespørsmål.

Utenriksdepartementet og Sametinget har to årlige møter for å drøfte Sametingets internasjonale arbeid og urfolksspørsmål av allmenn interesse og av grenseoverskridende karakter. Sametingspresidenten er fast medlem i den norske delegasjonen på ministermøter i Arktisk råd og Barentsrådet. Sametingsrepresentanter kan også delta ad hoc på andre internasjonale og regionale møter når relevante urfolksspørsmål står på dagsorden. Utenriksdepartementet støtter Sametingets internasjonale virksomhet årlig med 1 mill. kroner i henhold til en femårig rammeavtale fra 2009, 650 000 kroner til FN-aktiviteter og 350 000 kroner til deltagelse i Barentsrådet og Arktisk råd. Utenriksdepartementet finansierer en egen urfolksrådgiver ved Det norske Barentssekretariatet. Sammen med Sametinget finansierer Utenriksdepartementet også en urfolksrådgiver ved det internasjonale Barentssekretariatet.

Samordningsforumet for nordområdene ble lansert i nordområdemeldingen og skal være en arena for samordning og drøfting av nordområdespørsmål mellom regjeringen og det regionale nivå i Nord-Norge. Sametingspresidenten er fast medlem. Forumet ledes av utenriksministeren, og fra regionen deltar fylkesrådslederne i Nordland og Troms, og fylkesordføreren i Finnmark. Første møte i samordningsforumet fant sted i Hammerfest 11. mai 2011.

Den tredje sameparlamentarikerkonferansen (med representanter for sametingene i Finland, Norge og Sverige) fant sted i november 2011. Konferansen fremhevet viktigheten av urfolks fulle og effektive deltakelse, og krevde at sametingene skulle få større innflytelse i arbeidet og prosessene innenfor Arktisk råd og Barentssamarbeidet. Barents urfolkskongress, samlet i Kirkenes i mars 2012, ba likeledes om at urfolk i Barentsregionen må få en bredere og styrket omtale i Kirkenes II erklæring.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet bidrar med midler til et 3-årig grenseoverskridende Interreg Sápmi prosjekt, Skoltesamisk kultur over grenser (2010–2012). Prosjektet er et samarbeid mellom Østsamisk museum, Neiden og Enare museum, Finland og samiske miljøer i Russland. Formålet er å styrke og utvikle skoltesamisk kultur, språk og identitet i Finland, Norge og

Russland. Over Barents 2020 har Utenriksdepartementet i 2010 satt av 1,4 mill. kroner til to urfolksprosjekter (forprosjekt). Det første gjelder digital infrastruktur for språk, Universitetet i Tromsø arbeider med ny søknad om midler til oppfølgingsprosjekt. Det andre gjelder utredning og oppbygging av et samisk kompetansesenter på Kola. Siden 2009 har Internasjonalt samisk filmsenter (ISF) i Kautokeino mottatt statsstøtte over Kulturdepartementets budsjett, ISF skal fremme samisk film og filmskaping i Norge, Sverige, Finland og Russland.

Siden 2009 har Internasjonalt samisk filmsenter (ISF) i Kautokeino mottatt statsstøtte over Kulturdepartementets budsjett. ISF skal fremme samisk film og filmskaping i Norge, Sverige, Finland og Russland. De statlige tilskuddsmidlene skal benyttes til tilskudd til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge.

I det norsk-russiske kultursamarbeidet etableres treårige samarbeidsprogrammer som trekker frem områder som gis ekstra oppmerksomhet i programperioden. Samisk kultur og urfolkskultur er et av fem fokusområder i programperioden 2010–2012, og vil inngå også i kommende programperiode. Kulturdepartementet og utenriksdepartementet har bidratt til kultursamarbeid innen urfolkskultur mellom Norge og Russland blant annet gjennom tilskudd til et kulturformidlingskontor som er etablert i Moskva i et samarbeid mellom Riddu Riddu og Senter for nordlige folk og den russiske organisasjonen Raipon. Kulturdepartementet har også bidratt til utredning av et program for samiske kulturnæringsutøvere i Barentsregionen.

Utenriksdepartementet, gjennom Det norske Barentssekretariatet, støtter en rekke internasjonale prosjekter der samiske organisasjoner er viktige partnere.

Miljødepartementet har opprettet Framsenteret – Senter for klima og miljø i Tromsø som også vil ha fokus på problemstillinger relatert til urfolk.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet 28. september 2012 om Sametingets virksomhet 2011 blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1

Sametingets årsmelding 2011

1 Innledning

Sametinget er en folkevalgt forsamling for samene i Norge. 39 representanter velges fra 7 valgkretser hvert fjerde år. Sametinget skal styrke samenes politiske stilling og fremme samenes interesser i Norge, bidra til en likeverdig og rettferdig behandling av det samiske folket og arbeide med å legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Sametinget arbeider med saker innenfor alle samfunnsområder som særlig berører samene, i tillegg til å gi uttalelser og være en høringsinstans for offentlige myndigheter. Sametinget forvalter en del av de midlene som bevilges til samiske formål over statsbudsjettet, og gjennom Sametinget har samene i Norge fått en viss myndighet innenfor kultur, språk, opplæring, kulturminnevern og næring.

Sametingets årsmelding omfatter Sametingets politiske og forvaltningsmessige aktivitet i 2011. Årsmeldingen rapporterer om oppfølgingen av hovedmålene og delmålene for de enkelte fagområdene og bruken av virkemidlene i budsjettet for 2011.

Sametingets regnskap for 2011 er vedlagt årsmeldingen.

1.1 Sametingsvalget

Forskrift om valg til Sametinget ble endret i 2011. Endringen innebærer at Sametingets valgmannstall også utarbeides i de årene det er kommune- og fylkestingsvalg. Dette valgmannstallet bestemmer hvilke kommuner som skal avholde valgting ved neste sametingsvalg, hvilke kommuner som kun har forhåndsstemmegivning og mandatfordelingen på valgkretsene.

Forskriftsendringene er en oppfølging av plenumsvedtak fra 2007 om valgordningen til sametingsvalget.

14 162 personer var i 2011 innmeldt i Sametingets valgmannstall. Det er ni nye kommuner som

får valgting, og ved sametingsvalget i 2013 vil i alt 56 kommuner ha valgting.

Mandatfordelingen til valget i 2013 blir som følger:

- Valgkrets 1 Østre: 6 mandater, ingen endring
- Valgkrets 2 Ávjovárri: 8 mandater, – 1 mandat
- Valgkrets 3 Nordre: 5 mandater, – 1 mandat
- Valgkrets 4 Gáisi: 6 mandater, ingen endring
- Valgkrets 5 Vesthavet: 4 mandater, – 1 mandat
- Valgkrets 6 Sørsamisk: 4 mandater, + 1 mandat
- Valgkrets 7 Sør-Norge: 6 mandater, + 2 mandater

1.2 Samefolkets fond

Stortinget har i Samefolkets fond avsatt 75 millioner kroner som kollektiv erstatning for skadene og den uretten fornorskningspolitikken har påført det samiske folk. Avkastningen fra fondet ble tatt i bruk i 2008 og forvaltes av Sametinget. Stortinget har satt som forutsetning at Samefolkets fond ikke skal anvendes til individuelle erstatninger.

Fastsettelse av bruken av den årlige avkastningen i budsjettet gjøres med grunnlag i vedtak om prioritering og satsingsområder for valgperioden, jf. sak 47/09.

I 2011 ble det avsatt kr 5 500 000 under Samefolkets fond:

- kr 1 200 000 til språkutviklingstiltak
- kr 1 300 000 til tradisjonell kunnskap
- kr 2 000 000 til litteratur
- kr 800 000 til språkprogram
- kr 200 000 til systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap

1.3 Likestilling

Likestilling og likeverd ligger til grunn for Sametingets virksomhet. Sametinget arbeider derfor for å fremme likestilling og likeverd uavhengig av kjønn, etnisitet og seksuell legning. Likestilling berører alle samfunnsområder og skal være en integrert del av Sametingets arbeid. Til grunn for Sametingets arbeid med likestilling er vår egen

handlingsplan for likestilling for perioden 2009–2013.

For Sametinget er det viktig å ha en god dialog med de samiske likestillingsorganisasjonene. Vi har møte med organisasjonene hvert år. På møtene diskuteres Sametingets tilskudd til organisasjonene og generelle likestillingspolitiske saker. Sametinget setter pris på at organisasjonene utfordrer Sametinget på likestillingsspørsmål og at de fremmer likestillingspolitiske saker i samiske samfunn generelt.

Sametinget markerte den internasjonale kvinnedagen 8. mars i forbindelse med Sametingets plenum i Karasjok. Dette var første gang at det ble holdt appell om kvinnedagen fra Sametingets talerstol.

En annen oppfølging av handlingsplanen er kjønnsperspektivet i Finnmarkskommisjonens arbeid. Sametinget har bedt kommisjonen om å være bevisst på kjønnsperspektivet i arbeidet med å kartlegge eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i Finnmark. Sametinget er derfor glad for at kvinner og menns bruk av utmarka var et av temaene som ble belyst under høringsmøtet om kartleggingen av utmarksbruk i Nesseby kommune.

Sametinget har hatt en god dialog og et godt samarbeid med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet det siste året. Sametinget og departementet har hatt konsultasjoner om regjeringens handlingsplan for likestilling mellom kjønnene. Med handlingsplanen ønsker regjeringen å gi en mest mulig samlet framstilling av politiske mål, strategier og tiltak for likestilling mellom kjønnene. Vår egen handlingsplan dannet grunnlaget for Sametingets posisjon i konsultasjonene. For Sametinget var det viktig at det samiske perspektivet ble integrert i handlingsplanen og i regjeringens videre arbeid med likestilling. Av konkrete oppfølginger av konsultasjonen er et samarbeidsprosjekt med Justisdepartementet om vold i nære relasjoner og en regional konferanse for samiske menn og gutter. Sametinget holdt også innlegg om vårt arbeid med kjønnsrepresentasjonen i Sametinget på fagseminaret som ble arrangert i forbindelse med framleggelsen av regjeringens handlingsplan.

Sametinget har i tillegg hatt møte med statssekretær Kirsti Bergstø i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. På møtet tok Sametinget blant annet opp at Likestillings- og diskrimineringsombudet har få henvendelser fra samiske brukere, at samiske likestillingsorganisasjoner ikke er inkludert i likestillingsarbeidet på nordisk

nivå og hvordan det samiske perspektivet kan inkluderes i likestillingsutvalgets arbeid.

For øvrige oppfølginger av vår handlingsplan for likestilling, vises til fagkapitlene.

1.4 Konsultasjoner

Gjennom folkeretten er norske myndigheter forpliktet til å konsultere samene i saker som har betydning for det samiske samfunnet. Det er derfor inngått avtale mellom staten og Sametinget om hvordan konsultasjonene skal foregå. Konsultasjonsprosedyrene gjelder i alle typer saker, som for eksempel i arbeidet med lover eller administrative tiltak som kan påvirke samiske interesser direkte. Konsultasjonene skal ikke avsluttes så lenge Sametinget og staten mener det er mulig å oppnå enighet.

I 2011 er det gjennomført konsultasjoner i følgende saker:

1.4.1 Likestilling

- Likestilling 2014. Regjeringens handlingsplan for likestilling mellom kjønnene. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

1.4.2 Opplæring

- Akkrediteringer for oppstart av nye doktorgradsstudier. Kunnskapsdepartementet.
- Stortingsmeldingen om ungdomstrinnet. Kunnskapsdepartementet.

1.4.3 Kultur

- Husleiefinansiering av samiske kulturhus. Kulturdepartementet.

1.4.4 Næring

- Rovviltsituasjonen i sørsamisk område. Miljøverndepartementet
- Reindriften: forskrift om avgift ved brudd på bruksregler og forskrift om tvangsmulkt. Landbruks- og matdepartementet.
- Stortingets landbruks- og matpolitiske melding. Landbruks- og matdepartementet.

1.4.5 Arealer

- Bygging av en 132 kV-kraftlinje i Vevelstad og Brønnøy kommuner. Olje- og energidepartementet

- Statnetts søknad om konsesjon til bygging av ny 420 kV kraftlinje mellom Balsfjord og Hammerfest. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Kvalsund vindkraftverk i Kvalsund kommune, Finnmark fylke. Fred. Olsen Renewables AS. 280 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Fálesrašša vindkraftverk i Kvalsund kommune, Finnmark fylke. Finnmark Kraft AS. 430 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Nordkyn vindkraftverk i Lebesby og Gamvik kommuner, Finnmark fylke. Statkraft Development DA. 750 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Kovfjellet vindkraftverk i Vefsn kommune, Nordland fylke. Nord-Norsk Vindkraft AS. 57 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Stortuva vindkraftverk i Vefsn kommune, Nordland fylke. Nord-Norsk Vindkraft AS. 70 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Seiskallåfjellet vindkraftverk i Rødøy kommune, Nordland fylke. Nord-Norsk Vindkraft AS. 147 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Kvalhovudet vindkraftverk i Rødøy kommune, Nordland fylke. Nord-Norsk Vindkraft AS. 33 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Sjonfjellet i Rana og Nesna kommuner nr I, Nordland fylke. Nord-Norsk Vindkraft AS. 436 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Melding om Sjonfjellet i Rana og Nesna kommuner nr II, Nordland fylke. Norsk Grønnkraft AS. 360 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Søknad om Hamnefjell vindkraftverk i Båtsfjord kommune, Finnmark fylke. Statoil ASA. 120 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Søknad om Dønnesfjord vindkraftverk i Hasvik kommune, Finnmark fylke. Vindkraft Nord AS. 10 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Søknad om Raudfjellet vindkraftverk i Tromsø kommune, Troms fylke. Norsk Miljøkraft Raudfjell AS. 144 MW. Norges vassdrags- og energidirektorat.
 - Rovviltsituasjonen i Nord-Trøndelag. Miljøverndepartementet.
 - Forskrift om dverggås som prioritert art etter naturmangfoldloven med tilhørende funksjonsområde. Miljøverndepartementet.
 - Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark/Ráisa ábmotlasmeahcci og Ráisduohttarháldi landskapsvernområde. Miljøverndepartementet.
 - Verneområdestyre for Nordkvaløya-Rebbenesøy landskapsvernområde. Miljøverndepartementet.
 - Nasjonalparkstyret for Ånderdalen nasjonalpark. Miljøverndepartementet.
 - Nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarcken vaarjelimmiedajve og Strauman Landskapsvernområde. Miljøverndepartementet.
 - Verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde – Ittugáissáid suodjemeahcci. Miljøverndepartementet.
 - Nasjonalparkstyret for Rohkunborri nasjonalpark – Rohkunbori álbmotmeahcci. Miljøverndepartementet.
 - Stortingsmelding om petroleumsvirksomhet. Olje- og energidepartementet.
 - Forvaltningsplanen for Sjunghatten nasjonalpark. Direktoratet for naturforvaltning.
 - Skogsvern for 26 naturreservater i Nord-Trøndelag. Miljøverndepartementet.
- 1.4.6 Helse, sosial og omsorg*
- Forslag til endring av forskrift om tilsyn i fosterhjem og barnevernsinstitusjoner. Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet.
 - Ivaretagelse av samiske pasienters behov og rettigheter i oppdragsdokumenter til de regionale helseforetakene for 2012. Helse- og omsorgsdepartementet.
 - Forslag til ny folkehelselov. Helse og omsorgsdepartementet.
 - Forslag til kommunal helse- og omsorgslov. Helse- og omsorgsdepartementet.
 - Ivaretagelse av samiske pasienter i Nasjonal helse- og omsorgsplan 2012–2015. Helse- og omsorgsdepartementet.
 - Konsultasjon om Stortingsmelding om ruspolitikk. Helse- og omsorgsdepartementet.
 - Konsultasjon om forskrift om barnets talsperson i saker som skal behandles i Fylkesnemnda for barnevern og sosial saker. Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet.

1.4.7 Manglende prosedyrer for budsjettkonsultasjoner.

I Sametingets årsmelding for 2010 understreket Sametinget sterkt behovet for å få på plass konsultasjonsprosedyrer med regjeringen knyttet til budsjettsaker. Sametinget så dette som en naturlig forlengelse av den allerede inngåtte konsultasjonsavtalen mellom regjeringen og Sametinget.

Sametinget mener fortsatt at det er en grunnleggende forutsetning for å oppnå fremskritt i forhold til utfordringene som man står overfor i forhold budsjettspørsmål at samspillet mellom regjeringen og Sametinget styrkes. Dette kan ikke oppnås uten prosedyrer for konsultasjoner eller forhandlinger mellom statlige myndigheter og Sametinget i budsjettspørsmål. Dette vil etablere den formelle plattformen og rammen om de krevende utfordringene som man står overfor med hensyn til selvbestemmelsesrettens økonomiske aspekter.

1.5 Bedre service

Sametinget startet i 2010 et webprosjekt hvor målet var å lansere ny nettside. For å realisere dette inngikk vi en rammeavtale med firmaet Making Waves. I 2011 har vi fullført forprosjektet, hatt eksterne brukertester, samt utviklet siden. Siden er tilpasset dagens krav for moderne offentlige nettsider og vil lanseres på sør-, lule-, nordsamisk og norsk i januar 2012.

2 Opplæring

Sametingets hovedmålsetting i arbeidet med opplæring er at den samiske befolkningen skal ha kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å utvikle samiske samfunn. Dette betyr at den samiske befolkningen har reell rett til opplæring i og på samisk. For å oppnå denne målsettingen, må det samiske perspektivet ivaretas både i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning.

Sametinget arbeider på ulike måter for å nå disse målsettingene. Vi samarbeider med sentrale myndigheter og gir informasjon og veiledning om samiskopplæring. Vi gir tilskudd og stipend, forvalter læremiddelproduksjonen, utarbeider læreplaner og sikrer rammebetingelser for barnehage, grunnopplæringen, høyere utdanning og forskning.

2.1 Barnehage

2.1.1 Samarbeid

Samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter og andre aktuelle aktører kan være med på å sikre gode rammevilkår for barnehager med samiske barn.

Sametinget har samarbeidet med ulike aktører om saker som angår samisk barnehagesektor. Blant disse er det etablert et forum med aktuelle fylkesmenn. Temaer som ble tatt opp i dette forumet er blant annet implementering av ny formålsparagraf, pedagogisk likestillingsarbeid i barnehagen, ny stortingsmelding om fremtidens barnehager og Barnehagelovutvalget. Sametinget har også deltatt på Kunnskapsdepartementets «Regelverksamling for barnehagesektoren» hvor pedagogisk bemanning, likeverdig behandling, tilsyn og statstilskudd på barnehageområdet var tema.

Sametinget har vært i dialog med Sámi allaskuvla om rekruttering til førskolelærerutdanningen ved høyskolen og kompetanseheving for ansatte i barnehager med samiske barn. Sámi allaskuvla ønsket en partnerskapsavtale med Sametinget for videre samarbeid.

Kunnskapsdepartementet er en naturlig samarbeidspartner og det er avholdt møter på administrativt nivå blant annet om oppfølging av Handlingsplan for samiske språk, ny stortingsmelding om fremtidens barnehage, tilsyn i barnehagen, rekruttering, og oversettelser av diverse materiell for barnehager.

For Sametinget er det viktig å være i dialog med den samiske befolkningen. Det er avholdt møte med samiske foreldre via samisk foreldrenettverk i Sør-Varanger. Tema for møtet var barnehagetilbud til samiske barn, rekruttering av samisktalende ansatte i barnehagene, tildeling av barnehageplasser og Sametingets tildelingskriterier.

Den samiske representanten i det nasjonale foreldreutvalg for barnehager (FUB) og Sametinget har sett behov for gjensidig kommunikasjon og informasjonsutveksling. Det er blitt avholdt møte med FUB og det ble som følge av dette etablert samarbeid mellom Sametinget og FUB.

Sametinget ønsker også dialog med sine tilskuddsmottakere og har avholdt årlige dialogmøter med tilskuddsmottakere om barnehagetilbud til samiske barn. I 2011 er det avholdt møter med Røyrvik, Grong, Snåsa, Røros, Alta og Sør-Varanger kommuner. Tema under disse møtene har blant annet vært rekruttering av samisktalende ansatte, prosjektmidler og læremidler. Det kommunene i hovedsak melder er at det er vanskelig å

rekruttere språkarbeidere til barnehagene, samt at det er en utfordring økonomisk å få dekket utgifter til språkarbeider.

Fylkesmannen i Finnmark har invitert Sametinget til å sitte i et likestillingsteam i Finnmark. Dette teamet skal på bakgrunn av erfaringer og lokale behov, legge til rette for kompetansetiltak, lokalt utviklingsarbeid og erfaringsspredning for å fremme likestilling mellom gutter og jenter samt i gangsette tiltak som skal bidra til å øke andelen av menn i barnehagene. I en kartlegging som ble gjort i forbindelse med «Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring 2008–2010» kom det fram at det i liten grad foregår systematisk og kontinuerlig likestillingsarbeid i barnehagene. Til tross for at mange har et overordnet bevissthetsnivå om å gi gutter og jenter i barnehagene like muligheter, glemmer man det gjerne i hverdagen. Som en start på dette arbeidet har Sametinget deltatt på en likestillingskonferanse for barnehagesektoren.

2.1.2 Informasjon og veiledning

Det er i 2011 avholdt 3 nettverksmøter for barnehageansatte. Nettverksmøtene er arena for informasjon, kompetanseheving, veiledning og nettverksbygging. Til sammen har ca 70 barnehageansatte deltatt på disse nettverksmøtene. Tema har blant annet vært samisk språk, joik og fortelling, IKT i barnehager, regler og lover for bruk av naturen, oppvekst i reindrift, og menn i barnehager.

Retningslinjer for tilskudd til samiske barnehager ble endret noe i budsjett for 2012. I den forbindelse er det gitt informasjon og veiledning til både nye og tidligere søkere om tilskuddet og tildelingskriteriene.

Sametinget får også en del henvendelser fra foreldre med spørsmål om samiske barns rettigheter og om samisk barnehetstilbud, og veileder ofte foreldre i slike saker.

Sametinget har deltatt på Konferanse om samisk barnehage- og skoleforskning i Bodø og Lulesamisk konferanse. Det ble holdt innlegg om Sametingets rolle som premissleverandør for samisk og annen forskning, og om Sametingsrådets arbeid med Sametingets opplæringsmelding.

Sametinget har også vært representert under Gielevierme 2011, Sørsamisk språknettverk på sørsamisk område og på Sørsamisk konferanse. Dette nettverket er et samarbeid mellom Aajege i

Røros, Gielem Nastedh på Snåsa og Samisk Språkcentrum, Sametinget i Sverige.

Sametinget har hatt møte med Barnehagelovutvalget. Her ble det informert om Sametingets erfaringer og vurderinger knyttet til styringen av barnehagesektoren. Vi la også frem Sametingets syn på gjeldende lovverk angående samiske barn og barnehager, og de erfaringer vi har når det gjelder samiske barns mulighet til å få barnehagetilbud basert på barnas samiske språk og kultur. I tillegg fikk utvalget en gjennomgang av samiske barnehagers historie, samt informasjon om Sametingets tilskudd til barnehager. Utvalget besøkte en samisk barnehage i Karasjok hvor de også fikk samtaler med barnehagens ansatte.

Sametinget har utgitt to utgaver av barnehagetidsskriftet «Stullán». Tema har blant annet vært læremiddelportalen Ovttas Aktan Aktesne, Foreldreutvalg for barnehager (FUB), om kommende sametingsmelding om barnehager, og intervju med en styrer og en førskolelærerstudent. Hvert nummer har faste poster med nytt fra Sametinget, informasjon om prosjekter, og om nye læremidler. Stullán blir distribuert til alle samiske barnehager og alle barnehager med samiske barn, samt en del andre offentlige institusjoner

2.1.3 Prosjekt om samiske leker og pedagogisk materiell til barnehager

Sametinget har i 2011 gjennomført kartlegging av hva som finnes av leker og pedagogisk materiell i barnehagene i dag. Formålet med prosjektet er å få utviklet flere samiske leker til bruk i barnehage. Til sammen er det gjort kartlegging i elleve barnehager i åtte kommuner. Formålet med disse besøkene har vært å kartlegge hva samiske barnehager innehar av samiske leker og pedagogisk materiell. Prosjektet er nå avsluttet og det er utarbeidet en rapport fra prosjektet, der forslag på videre arbeid beskrives. Undersøkelsen viser at det er behov for leker og pedagogisk materiell som gjenspeiler mangfoldet i samiske samfunn.

2.1.4 Barnehagedagen

Barnehagedagen markeres årlig over hele landet. Formålet med dagen er å vise fram barnehagen. Årets slagord var *Vi kan!*. Sametinget deltok under markering i barnehagene i Karasjok, der det var omvisning og informasjon om samisk innhold i barnehagen.

2.1.5 *Evaluering av tilskudd til samiske barnehager*

Sametinget har, som en oppfølging av Asplan Viaks evalueringsrapport «Evaluering av Sametingets tilskudd til samiske barnehager» utarbeidet og vedtatt nye tildelingskriterier for tilskudd til barnehager med samiske barn. Kriteriene ble endret slik at hvert tilskudd har eget mål, og kriteriene er noe ulike for hvert tilskudd. Det er ikke foretatt større endringer for tilskuddet som vil få konsekvenser for søkere.

2.1.6 *Tilskudd til læremidler til barnehager*

Sametinget vil at det skal utvikles læremidler og faglitteratur på grunnlag av gjeldende rammeplan for barnehager. I budsjettet for 2011 var derfor det avsatt kr 1 500 000 til dette formålet. Det kom inn 10 søknader. Det ble bevilget kr 2 186 000 til seks prosjekter, blant annet interaktiv bok for barn, nyopprett og fornying av sangboken «Suga Suga Su» og digitalt læremiddel.

2.1.7 *Tilskudd til samiske barnehager*

Sametinget er med på og sikrer samiske barn et barnehagetilbud bygd på samisk språk og kultur. I budsjettet for 2011 var det avsatt kr 9 405 000 til tilskudd til samiske barnehager. 33 samiske barnehager har fått tildelt tilskudd, til sammen kr 7 410 200. 28 barnehager har fått tildelt tilskudd til samisk språkopplæring, til sammen kr 1 315 000.

Totalt er det tildelt kr 8 875 200 i tilskudd til samiske barnehager. Gjenstående er kr 529 800. Det kom inn noen færre søknader i 2011 til språkopplæring for enkeltbarn enn i 2010.

2.2 **Grunnoppplæring og voksenoppplæring**

2.2.1 *Samarbeid*

Sametingsrådet har i 2011 utarbeidet en samsamlingmelding om opplæring og utdanning, som ble lagt fram i plenum i november. Den skal behandles i Sametingets plenum i 2012. Opplæringsmeldingen tar sikte på å avklare og styrke Sametingets rolle i utdanningspolitikken. I dag er Sametingets myndighet og ansvar for gjennomføring av lovfestede rettigheter innen opplæring uavklart. Sametingets konsultasjonsrett gir oss en bedre mulighet til å påvirke nasjonal utdanningspolitikk enn hva som var tilfelle før konsultasjonsavtalen trådte i kraft i 2005, og Sametinget skal konsulteres i alle opplæringsaker som berører

samiske interesser. Det er derfor viktig at Sametinget blir involvert i saker så tidlig som mulig, og gode samarbeidsformer med sentrale myndigheter er derfor av stor betydning.

Sametinget har hatt tre samarbeidsmøter med Kunnskapsdepartementet (KD). Dette er avtalte, faste møter, der det blir tatt opp aktuelle saker som gjelder både barnehage og grunnopplæring. Utdanningsdirektoratet deltar også på disse møtene.

Aktuelle saker som er tatt opp i 2011, er lovendring på barnehageområdet, kommende Stortingsmelding om framtidens barnehage, videre behandling av fag- og timefordeling for elever som har samisk opplæring, framdriften for nasjonale prøver i lesing på samisk, læremiddelutvikling og revidering/justering av læreplaner i norsk for elever som har samisk som førstespråk og læreplanene i samisk som førstespråk og samisk som andrespråk.

Sametinget har også fulgt de faste samarbeidsmøtene som Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet har med statlig utdanningsadministrasjon, det vil si utdanningsdirektørene i alle landets fylker. Der blir aktuelle barnehage- og opplæringsaker satt på dagsorden.

Sametinget samarbeider også med andre aktører når det gjelder opplæring. Sametinget har deltatt på møte med fylkesmennene i de tre nordligste fylkene og Utdanningsdirektoratet, der Sametinget har presentert læremiddelportalprosjektet Ovttas/Aktan/Aktesne og rapporten om fag- og timefordeling. Begge prosjektene omtales senere i kapittelet.

Sametinget har deltatt i en administrativ samarbeidsgruppe mellom Norge og Sverige, med medlemmer fra Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet i Norge, Utbildningsdepartementet og Skolverket i Sverige, Sameskolstyrelsen og Sametinget i Norge. Samarbeidsgruppen skal lage utkast til avtale mellom Norge og Sverige om samiskopplæring, med hovedvekt på sør- og lulesamisk. Et eventuelt samarbeid med Finland om inkludering av nordsamisk kan bli tatt opp på et senere tidspunkt.

Sametinget har deltatt på et møte i kompetanseforum, som er et samarbeidsforum mellom Fylkesmannen i Finnmark, Finnmark fylkeskommune, Utdanningsforbundet, KS, Styret for de samiske videregående skolene, Sámi allaskuvla og Sametinget. Formålet med møtene er å informere hverandre om ulike planer og felles utfordringer vedrørende opplæring og utdanning. På dette møtet ble det orientert om ny finansieringsmodell i barnehagesektoren og om hvor mange

lærere som tok videreutdanning i Finnmark i regi av den nasjonale strategien «Kompetanse for kvalitet». Nasjonalt tilsyn i grunnskolen og planene for arbeidet med ny struktur for videregående skoler i Finnmark var også tema. I tillegg fikk forumet en grundig orientering om «Ny Giv» som er et landsomfattende satsingsprosjekt om overgangen mellom grunnskole og videregående skole. Forumet ble orientert om hvilke kommuner som var kommet med, og at også de to samiske videregående skolene var med i prosjektet.

Etter forslag fra Sametinget er Laila Aleksandersen Nutti fra Kautokeino oppnevnt som samisk representant i Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) for perioden 2012–2015. FUG er et nasjonalt utvalg for og med foreldre som har barn i skolen og oppnevnes av Kongen i statsråd for perioder på fire år. Utvalget består av leder, nestleder, fem medlemmer og to varamedlemmer.

2.2.2 *Stortingsmelding om ungdomstrinnet*

Regjeringen la i april 2011 fram en ny melding til Stortinget om ungdomstrinnet, St.meld. nr. 22 (2010–2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter. Sametinget har kommet med innspill i prosessen, og det har vært administrativ konsultasjon mellom Kunnskapsdepartementet og Sametingsrådet. Formålet med konsultasjonen var at den samiske eleven skulle bli ivaretatt i den nye stortingsmeldingen.

Meldingen har blant annet forslått innføring av valgfag, og Utdanningsdirektoratet har sendt dette forslaget på høring. Sametinget vil følge opp både dette forslaget og den videre oppfølgingen av meldingen.

2.2.3 *Nye kompetansekrav for undervisning i samisk*

Kunnskapsdepartementet har orientert om at de har tatt Sametingets innspill vedrørende kompetansekrav for undervisning i samisk i opplæringsloven og privatskoleloven til følge. Det betyr at det vil stilles samme kompetansekrav til lærere uansett om de skal undervise i samisk som førstespråk eller samisk som andrespråk. Sametinget vurderer det slik at elever som har samisk som andrespråk også har krav på en kvalitativ god opplæring og er fornøyd med at dette tas med i lovarbeidet.

2.2.4 *Informasjon og veiledning*

Sametinget gir fortløpende informasjon og råd til foreldre og skoler om ulike saker på områder innenfor opplæring. Det er spesielt foreldre og skoler utenfor forvaltningsområdet for samisk språk som tar kontakt. Blant annet har det vært spørsmål omkring rett til opplæring i samisk på private skoler.

Sametinget får ofte besøk av organisasjoner, universitet og skolemyndigheter fra andre land som ønsker å få informasjon om utdanningssystemet i Norge, Sametingets rolle og myndighet, tospråklighet, finansiering av skoler og særlig om samisk læremiddelutvikling.

Sametinget gir informasjon om samiske læremidler gjennom læremiddelportalen Ovtta.no og gjennom Samisk læremiddelsentral. Samisk læremiddelsentral tar imot besøkende og låner ut læremidler, gir informasjon om og publiserer nye læremidler på nett. Sametinget har videreført ordningen med gratis læremidler for skoler som gir opplæring i og/eller på samisk og for barnehager som har samiske barn. Disse kan bestilles fra forlagene.

2.2.5 *Læreplaner*

Sametingets ansvar og rolle når det gjelder læreplaner er hjemlet i opplæringsloven. Sametinget gir i følge loven forskrifter om læreplaner for opplæring i samisk språk i grunnskolen og videregående opplæring og om læreplaner for særskilte samiske fag i videregående opplæring. Forskriftene må ligge innenfor omfangs- og ressursrammer fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

Forskriftene gir også pålegg om opplæring om samer og om samisk språk, kultur og samfunnsliv. Innenfor rammer fastsatt av departementet gir Sametinget forskrifter om innholdet i slik opplæring.

Departementet gir forskrifter om andre særskilte læreplaner for opplæring i samisk distrikt og for elever utenfor samisk distrikt som får samisk opplæring. Sametinget kan i samråd med departementet lage utkast til disse forskriftene.

På bakgrunn av dette har Sametinget i 2011 gjort følgende når det gjelder læreplaner:

Kunnskapsdepartementet har igangsatt arbeid med å utarbeide læreplaner i valgfag for ungdomstrinnet. Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide læreplanene. Sametinget har foreslått medlemmer til faggruppene og fått inn medlemmer til flere av gruppene.

Utdanningsdirektoratet har i 2010 justert den ordinære læreplanen i norsk med hensyn til lesing og yrkesretting. Sametinget har i 2011 sendt ut til høring forslag på justering av læreplan i samisk som førstespråk og læreplan i samisk som andrespråk. I samarbeid med Utdanningsdirektoratet ble også justering av læreplan i norsk for elever med samisk som førstespråk sendt ut til høring. Oppsummering av høringssvar er gjort, og viderebehandling av justeringer i læreplanene er i gang. Justeringer vil bli gjort gjeldende for neste skoleår.

Utdanningsdirektoratet har også satt i gang en større revidering av læreplanene i norsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk og engelsk for at disse fagene samlet sett skal kunne legge til rette for god progresjon i utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter gjennom hele opplæringsløpet. Sametinget har foreslått medlemmer til arbeidsgrupper som arbeider med forslag til revideringer av læreplanene.

Sametinget har vedtatt anbefaling om justering av læreplan i samfunnsfag – samisk og naturfag – samisk for videregående opplæring.

Sametinget har fastsatt læreplan i treduodjifaget og horn-, bein- og metallduodjifaget for Vg3/opplæring i bedrift. Videre har Sametinget vedtatt å godkjenne fagbrev som betegnelse på sluttkompetanse i duodjifagene.

2.2.6 Fag- og timefordeling

Fag- og timefordeling for elever som har opplæring i samisk har vært drøftet med Kunnskapsdepartementet ved innføring av Kunnskapsløftet-samisk og ved timetallsutvidelsen i 2008. Sametinget har ved flere anledninger påpekt at det ikke er samsvar mellom timetall og læreplan i norsk for de elevene som har samisk som andrespråk og har derfor bedt om en egen læreplan i norsk (som førstespråk) for elever som har samisk som andrespråk.

Saken var behandlet i innledende konsultasjoner i 2009, og det ble enighet om å opprette en arbeidsgruppe på 6 personer, tre fra departementet og tre fra Sametinget.

Denne gruppen la i januar 2011 fram en rapport om fag- og timefordelingen for elever som har samisk opplæring. Rapporten fremmer tiltak for å bedre organiseringen av opplæringen for disse elevene og forslår endringer i opplæringsloven, forskrift til opplæringsloven, læreplaner i norsk og samisk og endringer i fag- og timefordeling. Sametingsrådet behandlet rapporten i mai 2011 og støttet de forslagene som er fremmet i

rapporten. Videre uttaler Sametingsrådet at det haster med å få på plass en fag- og timefordeling som gjør det lettere for skoler å organisere samiskopplæringen, men at forslagene må sendes på høring før Sametinget kan gå til endelig konsultasjon i saken.

Det er Kunnskapsdepartementet som har myndighet til å fastsette de fleste endringer som foreslås i rapporten. Etter oppdrag fra departementet har Utdanningsdirektoratet i desember 2011 sendt brev til et utvalg kommuner og fylkeskommuner og bedt om tilbakemelding på sentrale tiltak i rapporten. På bakgrunn av tilbakemeldingene vil direktoratet sende ut et formelt høringsbrev om endringer i fag- og timefordeling for elever som har samiskopplæring.

I oktober 2011 sendte Utdanningsdirektoratet fag- og timefordeling i norsk og engelsk i yrkesfaglige utdanningsprogram i videregående opplæring på høring. På grunnlag av forslag i rapporten, har Sametinget bearbeidet modeller for fag- og timefordeling for elever med samisk i yrkesfaglige utdanningsprogram og modeller for vg3 påbygning til generell studiekompetanse for elever som har tatt yrkesfaglig utdanningsprogram i vg1 og vg2, og avgitt uttalelse på grunnlag av dette.

2.2.7 Søkerbaserte tilskudd

Ordinære læremidler for grunnopplæringen

Sametinget skal legge til rette for å utvikle samiske læremidler på grunnlag av gjeldende læreplanverk.

I 2011 var det avsatt kr 13 325 107 til ordinære læremidler for grunnopplæringen. Dette er etter revidert budsjett og tilbaketreknninger. Det kom inn 62 søknader til utvikling av ordinære læremidler. Av disse ble 31 søknader innvilget.

Læremidlene omfatter både bøker, film, cd og nettressurs. Blant de nye læremidlene er det et læreverk i sørsamisk som førstespråk for 3. årstrinn, sjangerlesebok for ungdomstrinnet på lulesamisk og en bok om planter på nordsamisk/norsk beregnet for barnehage og for 1.–7. årstrinn.

Ferdigstilte læremidler i 2011 fordeler seg slik:

Språk	Antall
Nordsamisk	32
Lulesamisk	3
Sørsamisk	11
Sum	46

Av dette ble det bevilget tilskudd til nyopprettede av 12 læremidler

Særskilt tilrettelagte læremidler

Tilskudd til særskilt tilrettelagte læremidler blir prioritert etter innrapporterte, individuelle behov og til læremidler innen områdene syns-, hørsels-, matematikk- og lese-/skrivevansker samt til kartleggings- og veiledningsmateriell.

Til særskilt tilrettelagte læremidler var det satt av kr 1 940 101. Det kom det inn 17 søknader, og 6 av dem ble innvilget.

Tiltak for å styrke læremiddelproduksjonen

I budsjettet for 2011 var det avsatt kr 4 000 000 til oversetting av matematikkverk for grunnskolen. Matematikkbøker på nordsamisk for 5.-7. årstrinn er ferdig, ett år tidligere enn planlagt. Bøkene for 1.-4. årstrinn blir igangsatt på nyåret 2012 på alle tre samiske språk.

Drag skole har gjennomført pilotprosjektet Ressursskole for utvikling av lulesamiske læremidler. De har utviklet læremidler på lulesamisk, blant annet arbeidsbøker til eksisterende lærebøker. Skolen har ikke ønsket å fortsette med læremiddelutvikling som en del av virksomheten, på grunn av lærersituasjonen ved skolen. Prosjektet er nå avsluttet.

2.2.8 Samisk læremiddelportal

Sametinget har i samarbeid med Senter for IKT i utdanningen utviklet en læremiddelportal for samiske læremidler på internett. Læremiddelportalen har fått navnet Ovttas|Aktan|Aktesne.

I budsjettet for 2011 var det avsatt kr 3 500 000 til læremiddelportalen. Læremiddelportalen Ovttas|Aktan|Aktesne ble offisielt åpnet i Kautokeino i november 2011, og i forbindelse ble det arrangert en lanseringskonferanse, med innbudte forelesere og talere. Sametingsrådet stod for åpningen og holdte innlegg om viktigheten av Ovttas|Aktan|Aktesne. I forbindelse med lanserin-

gen av læremiddelportalen ble det avholdt en læremiddelutstilling hvor samiske forlag og Gielatekno ved Universitetet i Tromsø var blant utstillerne. Det ble også arrangert arbeidsseminarer i aktuelle temaer for konferansedeltakerne.

Redaksjonen i prosjektet arbeider kontinuerlig med publisering av lærerressurser, og har så langt lagt inn informasjon om over 800 ressurser i portalen. Redaksjonen består av fem personer i tillegg til prosjektleder, og innehar nord-, lule- og sørsamisk språkkompetanse. I fase II i prosjektet er det under produksjon 2 læremiddelpiloter. Pilotene utarbeides til fagene naturfag på ungdomstrinnet og samfunnsfag på mellomtrinnet. I produksjonen av læremiddelpilotene samarbeider prosjektet med flere læremiddelforfattere.

2.2.9 Kompetanseheving

Stipend for elever med samisk i fagkretsen i videregående skole

Sametinget vil øke antall elever i videregående skole som velger samisk som førstespråk spesielt og opplæring i samisk språk generelt. I budsjettet for 2011 var det derfor avsatt kr 2 400 000 til stipend for elever med samisk i fagkretsen i videregående skole.

522 elever fikk innvilget stipend. I tabellen under fremkommer stipendstørrelse, budsjettforbruk mellom språknivåene i kroner og prosent og totalforbruk i kroner for 2011.

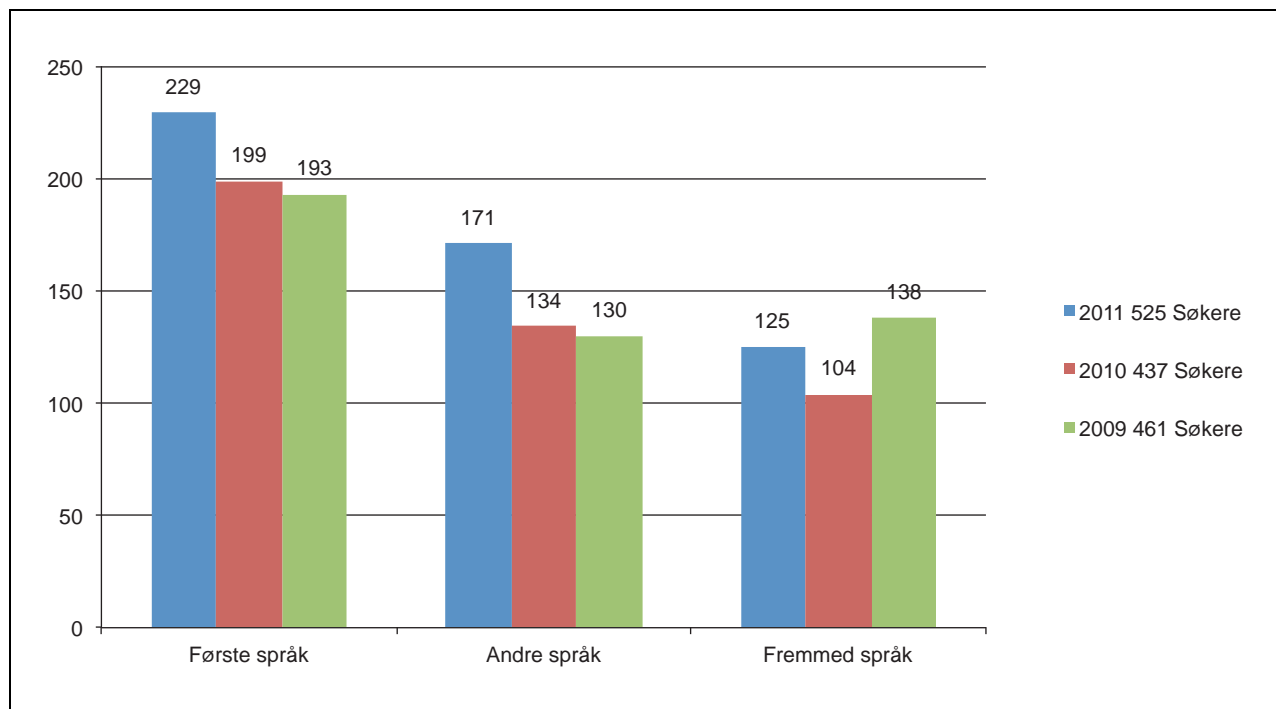
2.2.10 Virkemidler til sametingsrådets disposisjon

Verdde-prosjektet

Sametinget har i 2011 satt av kr 250 000 til et verddeprosjekt. Målet med et slikt prosjekt er å samle barn, unge og eldre i et felles prosjekt hvor man gjennom ulike arrangementer vil samle samisk, norsk og kvensk kultur.

Sametinget har vært i dialog med Alta og Kautokeino kommuner, og begge kommunene har

Språknivå	Antall søknader	Utbetaling i kr. pr. elev	Budsjettforbruk i kroner	Budsjettandel i prosent
Samisk som 1.språk	226	5 810	1 313 060	54,2 %
Samisk som 2.språk	171	4 360	745 560	30,8 %
Samisk som fremmedspråk	125	2 905	363 125	15,0 %
Totalt	522		2 421 745	100,0 %

Figur 1.1 Fordeling av stipend for de ulike elevgruppene for årene 2009, 2010 og 2011.

sagt seg villige til å delta i prosjektet. De to kommunene er nå i ferd med å etablere et samarbeid. Kommunene er blitt enige om å utarbeide en felles prosjektbeskrivelse, som vil danne grunnlag for det videre arbeidet.

Skrive- og lesehjelp for eldre samer

Sametinget har satt av kr 250 000 til å etablere et pilotprosjekt som tilbyr skrive- og lesebistand for eldre samisktalende. Pilotprosjektet er i første omgang planlagt å bli gjennomført i kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk i Finnmark, og midlene er tildelt Kautokeino kommune.

2.2.11 Språkprogram – Samefolkets fond

Sametinget har satt av kr 800 000 til oppfølging av et 5-årig språkprogram ved Sámi allaskuvla, der målgruppen er voksne som vil lære seg samisk. Dette prosjektet har vist gode resultater så langt.

Til sammen 112 voksne har begynt på samiskopplæring i løpet av de to årene prosjektet har vart, og 51 personer har gjennomført og bestått eksamen. Prosjektet har også nådd et høyt nivå når det gjelder undervisningsmetoder. Sámi allaskuvla holder nå på å finne samarbeidspartnere både i sør- og pitesamisk område. I lulesamisk

område har Árran – julevsáme guovdásj/lulesamisk senter tilbudt voksenopplæring, men språkprosjektet kan også tilpasses deres behov.

Som en oppfølging av prosjektet har Sametinget hatt møter med Sámi allaskuvla, der det blant annet har blitt drøftet hvordan vi skal oppfylle målet om at så mange voksne som mulig skal få anledning til å gjennomføre samiskopplæring.

2.3 Høyere utdanning

2.3.1 Arbeidet med ny revidert rammeplan for førskolelærerutdanning

Sametinget har et fast medlem i planutvalget for ny revidert rammeplan for førskolelærerutdanning.

Det har vært viktig å ha et fast medlem i utvalget for å kunne oppnå målsettingen om at all høyere utdanning og forskning ivaretar det samiske perspektivet.

Rammeplanutvalget har en åpen debatt om hva som til en hver tid er under behandling. Det har kommet inn mange innspill som rammeplanutvalget drar nytte av i sitt arbeid. I tillegg er det en faggruppe som parallelt med rammeplanutvalget arbeider med forslag til innholdet i den nye rammeplanen.

2.3.2 *Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning*

Kunnskapsdepartementet ga i 2009 Sámi allaskuvla i oppdrag å opprette, lede og forestå sekretariatsfunksjonen for en nasjonal arbeidsgruppe med siktemål å utarbeide en strategi for rekruttering til samisk høyere utdanning, med særlig vekt på samisk lærerutdanning og samiske språk.

Arbeidsgruppens forslag var ferdig i slutten av 2010.

Sametinget hadde konsultasjoner med Kunnskapsdepartementet om arbeidsgruppens forslag til nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning i begynnelsen av 2011. Partene ble i avsluttende konsultasjonsmøte enige om definisjon av samisk høyere utdanning. Det ble lagt vekt på at samisk høyere utdanning er utdanningsløp der bruken av og kunnskap om samiske språk og samisk kultur står sentralt. Denne strategien inkluderer altså samisk høyere utdanning som (1) profesjonsutdanninger med undervisning på nord-, lule- eller sørsamisk og/eller utdanning i disse språkene, samt (2) utdanning innen temaer som samisk litteratur, samfunnsliv, tradisjonell kunnskap, historie og kultur uansett undervisningsspråk.

Sametinget fikk også godtatt endringsforslag om rekruttering av ikke-samisktalende, der følgende tekst ble gjeldende:

Tidligere fornorskningsspolitikk har medført at det i dag er et begrenset antall personer med kompetanse i de samiske språkene i Norge. Det er derfor et tydelig behov for å øke antall personer som behersker de samiske språkene både skriftlig og muntlig. Dette er viktig av mange årsaker, blant annet for å revitalisere, bevare og utvikle samisk språk og kultur, men også for å sikre god forvaltning, befolkningens rettsikkerhet, samt øke befolkningens generelle kunnskap om samiske språk og samisk kultur.

Det ble også enighet om at Sametingsrådet skulle inviteres til møte mellom Kunnskapsdepartementet og Samisk lærerutdanningsregion, hvor regionen skulle få ansvaret for å prioritere tiltak innenfor den nasjonale rekrutteringsstrategien for 2011.

2.3.3 *Dialog med Samisk lærerutdanningsregion*

Sametinget har deltatt på møte mellom Kunnskapsdepartementet og Samisk lærerutdanningsregion (region 7). Samisk lærerutdanningsregion

består av følgende høyskoler og universiteter: Sámi allaskuvla, Høgskolen i Finnmark, Universitetet i Tromsø, Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Agendaen for møtet var regionens felles arbeidsområder og utfordringer fremover, her var rekruttering et tema. Sametinget presenterte hvilke behov som var avdekket for etter- og videreutdanning for lærere som underviser i samisk og i samiske emner. Sametinget ble invitert til å delta på alle møter mellom institusjonene i regionen.

Sametinget har også deltatt på møtet mellom Utdanningsdirektoratet og region 7, hvor videreutdanningstilbud for lærere 2012–2015 ble drøftet. Det ble besluttet at regionen sender en samlet søknad til Utdanningsdirektoratet på hvilke oppdrag de ønsker skal inn i «Kompetanse for kvalitet», som er en nasjonal strategi for etter- og videreutdanning. Arbeidet ledes av Sámi allaskuvla.

Sametinget deltok på møte rekrutteringsgruppa i region 7 i Tromsø. Hovedformålet med gruppas arbeid var å prioritere tiltak innenfor den nasjonale rekrutteringsstrategien for samisk høyere utdanning og foreslå hvordan midlene for 2011 skulle brukes.

2.3.4 *Kompetanseheving for lærere*

Sámi allaskuvla har utviklet studieplan for kombinert etter-/videreutdanning om prinsipper for opplæringen – samisk, men høgskolen er forsinket med gjennomføringen. Sametinget har overført midler til Sámi allaskuvla, som skal dekke deler av skoleeiernes vikarutgifter når lærere og andre ansatte deltar på studiet.

Sametinget har kartlagt kompetansehevingsbehov for samisklærere og lærere i samiske skoler. Det er mest behov for kompetanseheving i samisk, blant annet i skrivning og lesing, tospråklighetspedagogikk og bruk av gode opplæringsmodeller i samiskopplæring. Dernest er det behov for økt kompetanse om integrering av tradisjonell kunnskap i naturfag, samfunnsfag, matematikk og i andre fag. I matematikk er det også behov for kompetanseheving om fagbegrepene på samisk og bruk av praktiske metoder. Videre er det behov for kompetanseheving i blant annet engelsk, duodji, flerkulturell forståelse og urfolkspedagogikk. Den nasjonale kompetansehevingsstrategien ivaretar bare i begrenset omfang kompetansehevingsbehov til lærere i samiske skoler og samisklærere.

2.3.5 Oppnevning av medlemmer i rammeplanutvalg for ny lærerutdanning 8–13

Etter forespørsel fra Kunnskapsdepartementet har Sametinget oppnevnt representanter i rammeplanutvalg (RPU) for ny lærerutdanning 8.-13. For RPU 1, for integrert lektor/ adjunktutdanning og PPU ble rådgiver Kevin Johansen oppnevnt. For RPU 2, for de treårige faglærerutdanningene i praktisk og estetiske fag ble professor Frode Fjellheim oppnevnt og til RPU3, for yrkesfaglærerutdanning og PPU-Y ble rektor Ellen Inga O. Hætta oppnevnt. Sametinget er opptatt av at alle nasjonale utdanninger skal ha et urfolksperspektiv og at alle fag skal ha et samisk innhold på linje med det som er kommet med i de nye nasjonale grunnskolelærerutdanningene.

2.3.6 Stipend for høyere utdanning

Sametinget ønsker å legge til rette for rekruttering av samisktalende fagfolk innenfor ulike fagområder.

I budsjett 2011 var det derfor avsatt kr 2 350 000 til stipend for høyere utdanning. Det kom inn 189 søknader. Det ble bevilget stipend for totalt kr 2 354 200 til 130 studenter.

I tabellen nedenfor vises fordeling etter studieretning, antall søknader bevilget og fordeling i kroner.

Av de som har søkt om stipend til høyere utdanning i sør-, lule- og nordsamisk er fordelingen følgende:

Figuren under viser fordelingen av tildelte stipend i 2011 for de ulike prioriterte stipendordningene.

2.4 Forskning

2.4.1 Kandidater til forskningsrådets divisjonsstyrene

Norges forskningsråd har invitert Sametinget til å foreslå kandidater til divisjonsstyrene for perioden 2011–2015. Forskningsrådet har fire divisjonsstyrene: Divisjon for vitenskap, divisjon for innovasjon, divisjon for energi, ressurser og miljø og divisjon for samfunn og helse.

De hensyn som vektlegges ved oppnevning av divisjonsstyremedlemmer er blant annet innsikt i forskning innenfor divisjonens fagfelt og interesse for forskningsstrategisk arbeid, interessefelt over flere divisjoners ansvar, erfaringsbakgrunn og personlige egenskaper. Ellers vektlegges det i sammensetningen kjønnsbalanse, geografisk fordeling og aldersspredning.

Fordeling	Antall søknader	Antall bevilget	Kroner
Lærerutdanning og førskolelærerutdanning med samisk i fagkretsen	10	0	0
Høyere utdanning i sør-, lule- eller nordsamisk språk	139	126	2 253 400
Høyere utdanning i læremiddelpedagogikk	0	0	0
Tolkeutdanning for samiske tolker og translatører	4	4	100 800
Videreutdanning innen samisk barnehagesektor	0	0	0
Rehabiliteringsstipend	0	0	0
Utenfor prioriteringer (m.m.)	36	0	0
Sum	189	130	2 354 200

Språkgruppe	Antall søknader	Fordeling i prosent	Fordeling i kroner
Nordsamisk	91	56,7 %	1 587 900
Lulesamisk	13	14,9 %	274 500
Sørsamisk	22	28,4 %	391 000
Sum	74	100,0 %	2 253 400

Kunnskapsdepartementet har oppnevnt professor Nils Oskal, Sámi allaskuvla i et av Forskningsrådets divisjonsstyrer for perioden 1.7. 2011–31.5.2015. Han sitter i divisjonsstyret for energi, ressurs og klima. Dette er første gang Sametinget har en samisk representant i et av divisjonsstyrene. Med dette ser vi muligheten til at det samiske perspektivet blir ivaretatt i styret og at et samisk perspektiv styrkes innenfor Forskningsrådet.

2.4.2 Utvalget for samisk forskning og høyere utdanning

Butenschønutvalget er et utvalg som er nedsatt for å utrede utviklingstrekk, behov og målsettinger for samisk forskning og urfolksforskning, herunder rammer for strategisk samarbeid, institusjons- og nettverksbygging. Dette er en direkte oppfølging av Sametingets institusjonsmelding og er et av tiltakene som Sametinget og departementet ble enige om i St.meld. nr. 30 (2008–2009) Klima for forskning. Utvalget skal også ta inn over seg rekrutteringssituasjonen til samisk høyere utdanning som et grunnlag for samfunnsutviklingen og for å bygge sterke forskningsmiljøer. I denne forbindelsen er Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning (Strategi 2011–2014), som Sametinget og departementet ble enige om etter konsultasjoner, et viktig dokument.

Utvalget og mandatet ble nedsatt av Kunnskapsdepartementet etter konsultasjoner med Sametinget. Sametinget hadde et møte med utvalget i starten av deres arbeid, hvor Sametinget tok opp utfordringene i det samiske samfunnet i et vidt perspektiv. Utvalget hadde en innspillskonferanse på Universitetet i Nordland i september hvor visepresident Laila Susanne Vars hadde et innlegg om samisk forskning og høyere utdanning. Utvalget skal legge frem sin utredning i mai 2012.

2.4.3 Regionale forskningsfond

Forskningsfond Nord-Norge:

Eva Josefsen er oppnevnt som Sametingets medlem i fondsstyret for Nord-Norge for perioden 2012–2015, med varamedlem Kevin Johansen.

Forskningsfond Midt-Norge:

Arnt Erik Tjønnå er oppnevnt som Sametingets medlem i fondsstyret for Midt-Norge for perioden

2012–2015, med varamedlem Nora Marie Bransfjell.

2.4.4 Akkrediteringskriterier for oppstart av nye doktorgradsstudier

Kunnskapsdepartementet og Sametinget har hatt konsultasjoner om akkrediteringskriterier for oppstart av nye doktorgradsstudier. Partene har blitt enig om følgende:

Ved en forskriftsendring tas følgende tekst inn i departementets merknad til ny forskriftstekst: Kunnskapsdepartementet er oppmerksom på at dette kravet kan by på særskilte utfordringer ved Samisk høyskole fordi høyskolens formål er avhengig av at det kan rekrutteres personale og doktorgradskandidater med samisk språkkompetanse. Det pågår nå en større utredning om samisk forskning og høyere utdanning som bl.a. skal redegjøre for hvordan Samisk høyskole kan videreutvikles. I forbindelse med oppfølgingen av denne utredningen vil Kunnskapsdepartementet i samråd med Sametinget og Samisk høyskole vurdere om det er behov for å foreta spesialtilpasninger i regelverket for å sikre høyskolen en god videreutvikling.

Dersom det i løpet av 2011 kommer en søknad fra Sámi allaskuvla om akkreditering av et nytt doktorgradsstudium, vil Kunnskapsdepartementet kontakte utvalget som utreder samisk forskning og høyere utdanning. Dette for å få informasjon om utvalgets vurderinger av hvordan Sámi allaskuvla best kan videreutvikles. Deretter vil departementet ha en dialog med Sametinget og Sámi allaskuvla for å se om det vil være behov for endringer i forskriften knyttet til Sámi allaskuvla.

2.4.5 Oppnevning av styremedlemmer i Sámi allaskuvla for perioden 2011–2015

Følgende personer er oppnevnt som medlemmer for styreperioden 1. august 2011 til 31. juli 2015:

Gunn-Britt Retter, Varangerbotn, med personlig varamedlem Outi Susanna Länsman,

Anár, Finland (oppnevnt av Sametinget)

Roger Skarvik, Alta, med personlig varamedlem Ånde Somby, Tromsø (oppnevnt av Sametinget)

3 Språk

Den samiske befolkningen skal ha mulighet og rett til å bruke sitt eget språk. Bevaring og utvikling av det samiske språket er sentralt for den samiske kulturens framtid. Sametinget har derfor som hovedmål at samisk språk brukes aktivt og er synlig i det offentlige rom.

Eksisterende språkarenaer må opprettholdes og videreutvikles, og det må legges til rette for at det etableres nye. I områder der samisk språk står svakt må det arbeides for en vitalisering av språket. I områder der samisk er dagligspråk, må vi være bevisst på å fortsette å bruke språket.

Sametinget arbeider på ulike måter for å nå disse målsettingene. Vi gir tilskudd til kommuner og fylkeskommuner slik at de skal ha mulighet til å betjene befolkningen på samisk. Vi gir også tilskudd til samiske språksentre og det gis tilskudd til språkprosjekter både i og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget gir også råd og veiledning om samiske termer og stedsnavn. I dette arbeidet er det nødvendig med et samarbeid med regjeringen, fylkeskommuner, kommuner og fagmiljøene i samisk språk.

3.1 Samarbeid

Sametinget har i løpet av 2011 deltatt på seminarer, konferanser og møter hvor tema har vært det samiske språkets situasjon i dag og fremtidige utfordringer. Slike språkfaglige treff er viktige fordi forskjellige språkmiljø får mulighet til å samles og dele erfaringer. I tillegg er slike samlinger språkarenaer i det offentlige rom. Sametinget er spesielt glad for at det sørsamiske språkmiljøet nå har etablert et språknettverk, og vi deltar også på dette. Sørsamisk nettverksmøte samler alle institusjoner i det sørsamiske området som arbeider med språkopplæring. Disse nettverkssamlingene holdes flere ganger per år, og tar opp sentrale temaer i arbeidet med sørsamisk språkopplæring.

3.1.1 Sametingets språkkonferanse

Sametinget har arrangert en språkkonferanse i 2011. Tema for konferansen var synliggjøring og bruk av samiske språk. En slik konferanse er viktig for å synliggjøre de samiske språkene i det offentlige rom. Konferansen er også en viktig språkarena. På konferansen hadde vi tolking til og fra alle de samiske språkene og norsk. Det var 160 deltakere på konferansen.

Sametinget har fått gode tilbakemeldinger etter konferansen og ser at det er behov for å arrangere språkkonferanse med jevne mellomrom. Sametinget vil derfor arbeide for at det avholdes språkkonferanser jevnlig.

3.1.2 Sametingets språkstyre

Sametingets språkstyre ble opprettet i 2001. Aktivitetsnivået i språkstyret de siste årene har vist at de ikke lenger har så mange saker å jobbe med. Mye av grunnen til det ligger i at rammene rundt det språkpolitiske arbeidet har forandret seg siden opprettelsen. Internt i Sametinget er administrasjonens kompetanse styrket. Det er ansatt flere nye medarbeidere med høy kompetanse, dette gjelder for alle de samiske språkene. Flere nye kommuner er blitt innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk, og det er opprettet nye språksentre. Dette betyr at Sametinget har fått flere aktører å diskutere språkutfordringer med. Sametinget har også fått til et godt samarbeid med sentrale myndigheter. Konsultasjonsavtalen er et viktig eksempel på det. Disse forandringene har ført til en mye mer prosessorientert arbeidsmåte. Det har derfor vært utfordrende å inkludere språkstyret siden språkstyret ikke er med i den daglige drifta.

Sametinget mener at det ikke lenger er behov for å ha et eget rådgivende organ for språksaker, og har derfor besluttet å legge ned Sametingets språkstyre fra 31.12.2011.

3.1.3 Nordisk språksamarbeid

Sametingene i Norge, Finland og Sverige har gjennom Samisk parlamentarisk råd satt i gang et utredningsprosjekt om etablering av et nordisk samisk forsknings- og fag/ressurssenter. Rapporten fra dette utredningsprosjektet er levert til Samisk parlamentarisk råd. Det er sendt inn en søknad til Interreg IV A Davvi om finansiering av dette prosjektet.

Nordisk samisk forsknings- og fag/ressurssenter skal ha språkfaglige arbeidsoppgaver som språkrøkt, språkutvikling, språknormering, navnetjeneste og informasjon om samiske språkfaglige spørsmål. I løpet av prosjektperioden skal hvert sameting ordne fast finansiering slik at dette senteret blir til et permanent språksenter fra 2014.

Sametinget er svært positiv til at det nordiske samiske språksamarbeidet blir styrket, slik at vi sammen kan arbeide for å utvikle og styrke det samiske språket.

3.1.4 *Regjeringens handlingsplan for samiske språk*

Regjeringens handlingsplan for samiske språk oppdateres årlig. I februar presenterte Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet status for 2010 og på hvilke områder innsatsen skulle gjøres i 2011. Departementet poengterte at et viktig resultat så langt er en større bevissthet om de samiske språkene, både hos offentlig myndigheter og i samfunnet for øvrig.

Handlingsplanen er delt inn i tre hovedkapitler: SE, LÆRE, BRUKE, hvor tiltak på ulike nivå er fordelt. Sametinget er i gang med arbeidet med de tiltak som Sametinget har ansvaret for og jobber videre med tiltak som allerede er påbegynt.

Sametinget har ansvar for gjennomføring av ulike tiltak i handlingsplanen, både alene og i samarbeid med andre departement og institusjoner. Sametingets endelige rapportering for 2011 vil skje i første del av 2012.

3.1.5 *Elgå skole*

Elgå skole arbeider med å etablere et ressurscenter for sørsamisk språk og opplæring. Sametinget har vært i møter med både Elgå skole, Engerdal kommune og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet både på administrativt og politisk nivå. Sametinget arbeider videre med saken og det forventes at en avklaring omkring fremtidig organisering vil skje i løpet av 2012.

3.1.6 *Samarbeid om terminologi*

Sametinget samarbeider med Sametinget i Sverige for å styrke lulesamisk språk. Det er bestemt at det skal holdes lulesamisk språkkonferanse i Jokkmokk, Sverige, i februar 2012. Konferansens tema er blant annet språk(re)vitalisering, undervisning og forskning – og skal være en løsningsorientert og framtidsrettet konferanse.

Sametinget har god dialog med forfatteren av lulesamisk-norsk/norsk-lulesamisk ordbok om å offentliggjøre digital versjon av ordboka. Intensjonen er å komme til enighet på nyåret 2012 og legge ut ordboka i løpet av januar/februar.

Sametinget har deltatt på Norsk språkråds kurs og seminar om terminologiarbeid. På seminaret ble grunnleggende termarbeid drøftet, med opplæring i fagspråk, begreper, definisjoner og annet innenfor praktisk terminologiarbeid.

Sametinget har deltatt på Giellagiella forum i Karasjok, som er et nettverksmøte for språkarbeidere i de samiske forvaltningskommunene. På

møtet ble det diskutert språkfaglige spørsmål som er relevante for språkarbeidere.

3.2 **Samiske språksentre**

Sametinget ga i 2011 driftsstøtte til 10 samiske språksentre. Sametinget mener at de samiske språksentrene gjør en god jobb for å synliggjøre samisk språk i sitt virkeområde, i tråd med Sametingets mål for tilskuddsordningen.

Språksentrene er med på å skape språkarenaer, og de er spesielt viktige for å fremme bruk av samisk språk i områder der språket står svakt. Sametinget ser at mange av sentrene har veldig like aktiviteter år etter år, men tolker dette dit hen at språksentrene etter hvert skaper sin form og sitt innhold som de jobber etter. Det som Sametinget mener er viktig er at språksentrene hele tiden evaluerer sine tiltak for å kunne tilby gode tjenester og aktiviteter som befolkningen ønsker.

Sametinget har et mål om flere levedyktige og aktive arenaer for samisk språk. Derfor bevilget Sametinget driftstilskudd til Storfjord språksenter for driftsåret 2011. Storfjord språksenter ble offisielt åpnet i 2010 og har vært finansiert og administrert som et prosjekt. Sametinget ser det som viktig at Storfjord språksenter sikres prosjektmidler i prosjektperioden fram til senteret får grunntilskudd fra Sametinget.

Sametinget deltar på det årlige språksentertreffet. Sametinget synes det er viktig å treffe språksentrene for å kunne høre hva de gjør og hvilke utfordringer de møter i sitt arbeid. I år ble språksentertreffet arrangert på Evenes.

Sametinget har satt i gang arbeidet med å evaluere de samiske språksentre som får grunntilskudd fra Sametinget. Med evalueringen ønsker Sametinget å få et enda bedre bilde av språksentrenes bruk av tilskuddet som de får fra oss. Evalueringen skal belyse om tilskuddet bidrar til måloppnåelse og hvilke momenter som eventuelt hindrer dette. Resultatene av undersøkelsen skal brukes til å forbedre Sametingets forvaltning av de samiske språksentrene. Evalueringen skal omfatte språksentre som fikk grunntilskudd fra Sametinget i perioden fra 2006–2010. Et viktig spørsmål i evalueringen blir spørsmålet om utvidelse av virkeområdet for eksisterende språksentre. Dette er en sak som også blant annet Áltá sámi giellaguovddáš har tatt opp med Sametinget.

3.3 **Sametingets tospråklighetstilskudd**

Sametinget har bevilget tospråklighetstilskudd siden 1993 til de kommunene og fylkeskommu-

nene som til enhver tid hører under forvaltningsområdet for samisk språk. Målet for tilskuddsordningen er at befolkningen skal kunne betjenes på samisk, og gi kommunene muligheten til å være aktive i arbeidet med å utvikle samiske språk.

3.3.1 *Endring av tildelingskriteriene for tospråklighetstilskudd*

I 2009 gjennomførte Sametinget en evaluering av kommunenes og fylkeskommunenes bruk av tospråklighetstilskuddet. Av denne evalueringen kommer det blant annet fram at tildelingskriteriene for tospråklighetstilskuddet bør endres. Forslagene for beregningsreglene og tildelingskriteriene har vært ute til høring. De nye beregningsreglene for tospråklighetstilskuddet ble vedtatt i Sametingets plenum i mars 2011. Tospråklighetstilskuddet er ikke lenger utgiftsstyrt, men formålsstyrt. Tilskuddet utdeles i tre deler til kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Den nye ordningen har en hoveddel, en betjeningsdel og en utviklingsdel for forvaltningsområdets kommuner. For fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk er det en todelt modell, en hoved- og betjeningsdel og en utviklingsdel.

Språksituasjonen er meget forskjellig i kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Derfor har Sametinget laget individuelle samarbeidsavtaler med hver kommune og fylkeskommune når det gjelder hvordan de skal fremme, styrke og utvikle de samiske språkene. Grunnlaget for de individuelle samarbeidsavtalene er samelovens språkregler som skal sikre at de som bor i kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk har rett til å bruke, bevare, utvikle og styrke bruken av de samiske språkene i offentlige sammenhenger. I forvaltningsområdet for samisk språk er samisk og norsk likeverdige språk. Det betyr at alle har rett til å bli betjent på samisk når de henvender seg til offentlige institusjoner i dette området.

Sametinget har avholdt informasjonsmøter i alle kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk om tildelingskriteriene for tospråklighetstilskuddet. Disse møtene har vært viktige for det videre arbeidet med utformingen av samarbeidsavtalene. Sametinget ba i høst om å få innspill fra kommunene og fylkeskommunene til de individuelle samarbeidsavtalene. Samarbeidsavtalene utformes særskilt for hver kommune og fylkeskommune på grunnlag

av uttalelsen fra hver kommune og fylkeskommune.

Sametinget har vært i dialog med kommunene og fylkeskommunene angående samarbeidsavtalenes innhold og form. Det arbeidet har tatt lengre tid enn hva Sametinget hadde beregnet. Noen kommuner/fylkeskommuner har opplyst at de ikke blir ferdige med arbeidet før i slutten av 2011. Samarbeidsavtalene skal godkjennes politisk både på kommunalt og fylkeskommunalt nivå og i Sametingsrådet. Det betyr at underskrivingen av samarbeidsavtalene blir forsinket. Sametingets målsetning er en felles underskriving av samarbeidsavtalene i Sametinget plenum i februar 2012.

3.3.2 *Rapportering fra kommunene om bruken av tospråklighetstilskuddet*

For 2010 rapporterer kommunene at tospråklighetstilskuddet er brukt blant annet til sørvis, opplæring av ansatte, oversettelser, skilting og til visualisering av samisk språk. Av rapportene til kommunene ser Sametinget at kommunene i forvaltningsområdet har forskjellige utfordringer i arbeidet med samisk språk. Kommunene har forskjellige behov i arbeidet med å styrke og utvikle samisk språk og bruker derfor midlene på ulike måter og de anvender midlene på forskjellige vis. Noen kommuner bruker mye penger på å betjene befolkningen på samisk. Samtidig har andre kommuner behov for å heve kompetansen i samisk til befolkningen og de ansatte dersom det skal bli snakk om tjenesteyting på samisk.

Samarbeidsavtalene mellom den enkelte kommune og Sametinget vil derfor bli et godt verktøy i arbeidet med samisk språk, da samarbeidsavtalene vil være individuelle og ta utgangspunkt i den enkelte kommunes utfordringer og slik utarbeide tiltak tilpasset den enkelte kommune.

I 2010 søkte Røyrvik kommune om å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Det ble forventet at det kunne skje fra 1.1.2012. Likevel var det ikke avsatt penger i statsbudsjettet for 2012 til dette, noe Sametinget syntes er beklagelig. Derfor er Sametinget fornøyd med at Stortingets kommunal- og administrasjonskomité har kommet med anmerkning til Statsbudsjettet for 2012 der det sies at Røyrvik skal snarest mulig kunne bli innlemmet i forvaltningsområdet. Tromsø kommune hadde også sendt søknad om innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk, men de trakk søknaden tilbake senere, noe Sametinget beklager. Saken vakte stor diskusjon i Tromsø og ellers i Sápmi. Sametinget har også

deltatt i denne debatten, både i intervjuer og i kronikker.

3.3.3 Rapportering fra fylkeskommunene om bruken av tospråklighetstilskuddet

For 2010 rapporterer fylkeskommunene at tospråklighetstilskuddet er brukt blant annet til service, oversettelinger, skilting og til visualisering av samisk språk. Av rapportene fra fylkeskommunene ser Sametinget at fylkeskommunene har ulike utfordringer i arbeidet med samisk språk. Fylkeskommunene har ulike behov i arbeidet med å styrke og utvikle samisk språk og bruker derfor midlene på ulike måter. I noen fylkeskommuner brukes midlene i stor grad til tjenesteyting mens i andre fylkeskommuner er det behov for å styrke kompetansen i samisk språk og om samiske forhold.

Samarbeidsavtalene mellom den enkelte fylkeskommune og Sametinget om bruken av tospråklighetsmidlene vil derfor bli et godt verktøy i arbeidet med samisk språk, da samarbeidsavtalene vil være individuelle og ta utgangspunkt i den enkelte fylkeskommunes utfordringer og slik utarbeide tiltak tilpasset den enkelte fylkeskommune.

3.4 Samisk språkundervisning

Sametinget mener det behøves mer systematisk informasjon om bruken av de forskjellige samiske språkene slik at det skal være mulig å utforme en riktig språkpolitikk nå og for framtiden. Derfor har Sametinget bestemt at det skal gjennomføres en riksdekkende språkundervisning sammen med Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Språkundervisningen dekker også de stedene og byene som er utenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Målet for undervisningen er å klarlegge hvor mange som behersker sør-, lule- og nordsamisk muntlig og skriftlig, i hvilke sammenhenger samisk blir brukt, og i hvilket omfang samisk blir brukt som kommunikasjonsspråk i barnehager, skoler, arbeid, i fritiden, i lokalsamfunnet og i frivillig eller politisk arbeid.

Nordlandsforskning vil gjennomføre språkundervisningen. Dette vil de gjøre i samarbeid med Norut Alta. Også Sametinget vil bidra i dette samarbeidet. I undersøkelsen vil det bli brukt både kvantitative og kvalitative metoder.

Spørreskjemaet blir sendt ut i løpet av januar og februar 2012 til i alt 5000 personer som er innskrevet i Sametingets valgmannstall. I tillegg gjennomføres det dybdeintervjuer i 12 kommuner

både utenfor og innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, både i sør-, lule- og nordsamisk område. Dybdeintervjuene gjennomføres i følgende kommuner: Hattfjelldal, Bodø, Tysfjord, Kvalsund, Kåfjord, Kautokeino, Oslo, Røros, Tromsø, Skånland, Snåsa og Nesseby.

Nordlandsforskning tar også kontakt med forskjellige institusjoner og organisasjoner. På denne måten kartlegges hvor mange som behersker samisk i de forskjellige sektorene, i hvor stort omfang samisk brukes, hvilke språkvalg foreldrene tar for barna sine, og hvor mange som kunne tenke seg å lære seg samisk.

Resultatene av samisk språkundervisning skal foreligge i april i 2012. Den vil danne grunnlag for Sametingets språkpolitikk i framtiden i alle samfunnsgrupper, både på statlig, regionalt og kommunalt nivå. Resultatene skal brukes i utformingen av Sametingets språkmelding og i utformingen og gjennomføringen av de tiltakene som knytter seg til bevaring og utvikling av de samiske språkene.

3.5 Samisk terminologi

Sametinget svarer daglig på spørsmål om samisk språk, enten det er spørsmål om bruk av samiske ord og benevnelser, termer, stedsnavn, institusjonsnavn, oversettelinger av informasjonsskilt og andre spørsmål om samisk språk, som kommer fra publikum, men også internt i organisasjonen. Det er tydelig at samfunnet har bruk for råd om samisk språk fra Sametinget. Sametinget gir derfor slike råd og hjelp med oversettelinger på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk, både internt og eksternt.

Sametinget har utarbeidet termlister på grunnlag av innkommet materiale fra ulike terminologiprojekter finansiert av Sametinget. Termlistene er fortløpende godkjent av Samisk språknemnds termgrupper, blant annet terminologilister innenfor tannhelse, botanikk og samfunnsfag.

Sametinget har, sammen med Samisk språknemnd, hatt et arbeidsmøte med nordisk termgruppe for nordsamisk, der vi har gjennomgått oversettelsen av terminologilista av Riksantikvarens kulturminnedatabase, Askeladden, fra norsk til nordsamisk. Listen er nå godkjent for bruk. Det er ønskelig fra Sametingets side at dette søkeprogrammet med tiden også kommer på sør- og lulesamisk, da det er med på å styrke muligheten til bruk av vårt eget språk på nye arenaer.

Sametinget har også vurdert flere andre ordlister som har kommet inn til bruk for kommunale tjenester. Disse har vært av en slik art at det ikke var nødvendig å vurdere disse på nordisk samisk plan.

Samisk språknemnds terminologigruppe for sørsamisk, har gjennomgått og behandlet terminologilistene med sørsamiske kommunale- og fylkeskommunale termer, reindriftsadministrasjons-termer og termer for samfunnsfag i grunnskolen.

Sametingets oversikt over alle terminologilister, viser at de fleste listene finnes kun på nordsamisk. Disse burde også oversettes til lule- og sørsamisk. Arbeidet med å finne oversettere fra nevnte samiske språkområder er vanskelig, da det er få språkarbeidere fra disse områder.

Sametinget arbeider videre med etablering av en ny og bedre ord- og termdatabank. Dette skal bli et lettere, mer omfattende og mer interessant søkeverktøy for alle som jobber med samisk språk, både for studenter, skoleelever, oversettere, journalister og andre språkarbeidere. Det samiske samfunn forventer at Sametinget har et slikt tilbud.

3.6 Samiske stedsnavn

Sametinget har gitt tilrådinger i bruk av samiske stedsnavn til journalister, kommuner og andre som har interesse av samiske stedsnavn. Det har blitt gitt informasjon om vedtatte og godkjente samiske skrivemåter på offisielle adresser, navn på tettsteder, grender, kommunale veier, gater og lignende.

Sametinget har i samarbeid med samiske stedsnavnkonsulenter gitt tilrådinger i navnesaker, blant annet navn på nye nasjonalparker og naturreservat i Troms og Finnmark og gitt forslag på samisk navn på en flerbrukshall i Bodø. Sametinget har gitt tilråding i skrivemåte på en del stedsnavn i Kautokeino kommune, og en del stedsnavn og navn på riksrøyser i Lierne og Namsskogan kommuner. Det er også gitt tilrådinger på parallelle navnesaker i Kåfjord og Kvæningen kommuner. Storfjord kommune har vedtatt ni samiske stedsnavn. Sametinget har gitt tilråding i skrivemåten på en del stedsnavn i Alta, som Statens Vegvesen region Nord, skal skilte på samisk. Sametinget er meget positiv til at kommuner og andre tar i bruk samiske stedsnavn. Dette er med på å synliggjøre samiske stedsnavn og at de brukes aktivt.

Sametinget har også henvendt seg til andre kommuner angående skilting av stedsnavn på samisk. Sametinget er derfor glad for at Bodø kommune har valgt å bruke samisk navn på byskiltet. Sametinget ser det som viktig at samisk språk blir synliggjort i områder der språket står svakt.

Tysfjord kommune har fra Kongen i statsråd fått stadfestet samisk navn på kommunen. Sametinget er meget positiv for at også Hamarøy kom-

mune har fått stadfestet det samiske navnet på kommunen, Hábmera suohkan. Sametinget har kommet med tilråding av skrivemåtene på begge navnene.

Sametinget har sammen med Norsk språkråd diskutert blant annet navn på oljefelt i Barentshavet. Det er ønskelig at samiske navn er med på listen over forslag til navn på oljefelt og andre installasjoner i Barentshavet. Samiske navn i Barentshavet er med på å synliggjøre samisk språk.

Sametinget er i dialog med Kulturdepartementet om en endring i § 7 i forskriften om bruk av flerspråklige navn, slik at man ikke kan velge bort samiske navn i samiske områder.

Sametinget er nå godt i gang med arbeidet å få digitalisert det gamle papir- og kassettarkivet til tidligere samisk navnekonsulenttjeneste. Dette innebærer skanning av saksdokumenter, innsamlingslister og andre dokumenter fra arkivet, og kassettkonvertering til digitale filer. Dette er umistelige dokumentasjoner og kulturminner som ikke bør gå tapt.

3.7 Søkerbaserte tilskudd til samisk språk og samefolkets fond

Sametinget har to søkerbaserte tilskuddsordninger for samisk språk i budsjettet for 2011 på til sammen kr 10 201 000. Disse er til språkprosjekter innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. I tillegg til disse to ordningene var det satt av kr 1 200 000 til språkutvikling i Samefolkets fond. Formålet med disse ordningene er å styrke og øke bruken av samisk språk.

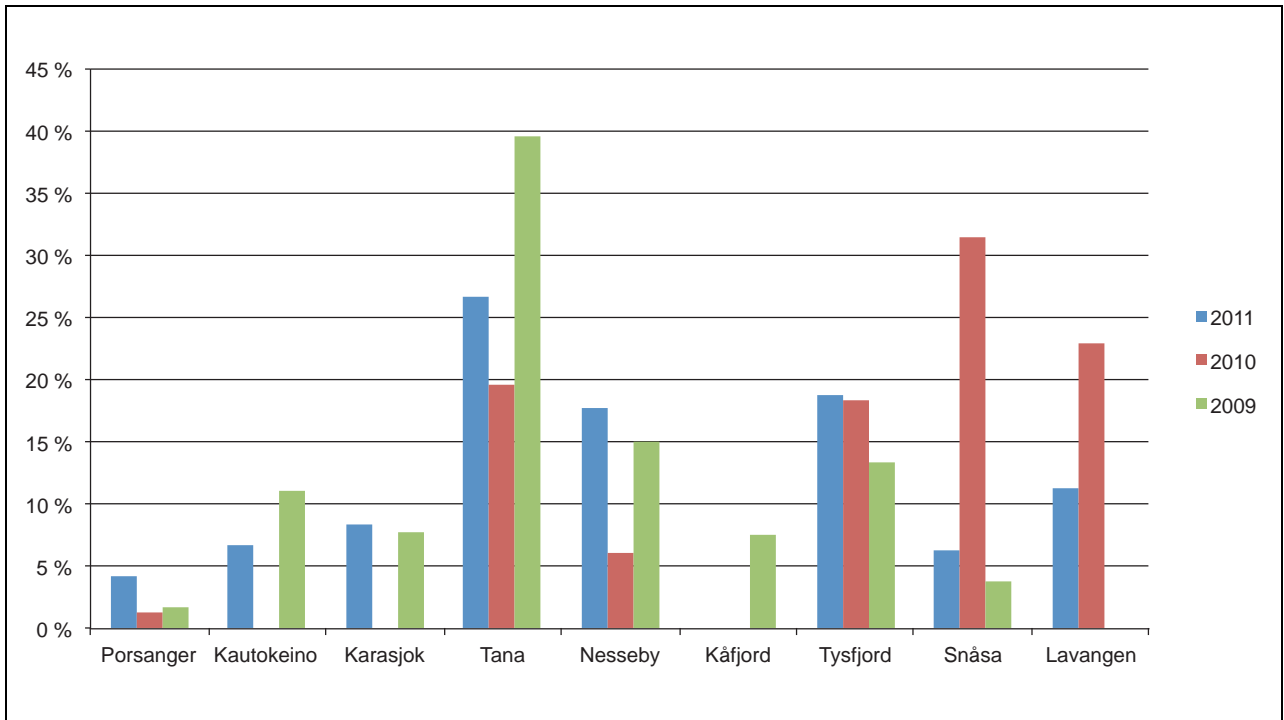
Ved årets tildeling var det et spesielt fokus på sørsamisk språk, og det kom mange søknader fra sørsamisk område. Støtte ble gitt til blant annet samiskkurs, utvikling av samfunnsfagtermer, dokumentasjon av sørsamisk språk, sørsamisk grammatikk og ordbøker, utvikling av spill for barn, sørsamiske bibeltekster og språkleir. Det er gitt støtte til språkarenaer hvor språket høres og brukes for barn, unge og voksne, spesielt i områder hvor språket ikke høres offentlig. Det er også gitt støtte til synliggjøring av samisk som skriftspråk i det offentlige rom. Det kom ikke inn søknad på prioriteringen dubbing av barne- og ungdomsfilmer.

Det kom inn søknader som gjaldt språkstyrking for elever i grunnskolen, som lesekurs og leksehjelp, som ikke fikk støtte fordi de kom inn under opplæringslovens formål. Søknader som gjaldt utvikling av læremidler og læremetoder ble også avslått. Søknader til blant annet språkstyrking i barnehage og søknader til kulturformål ble

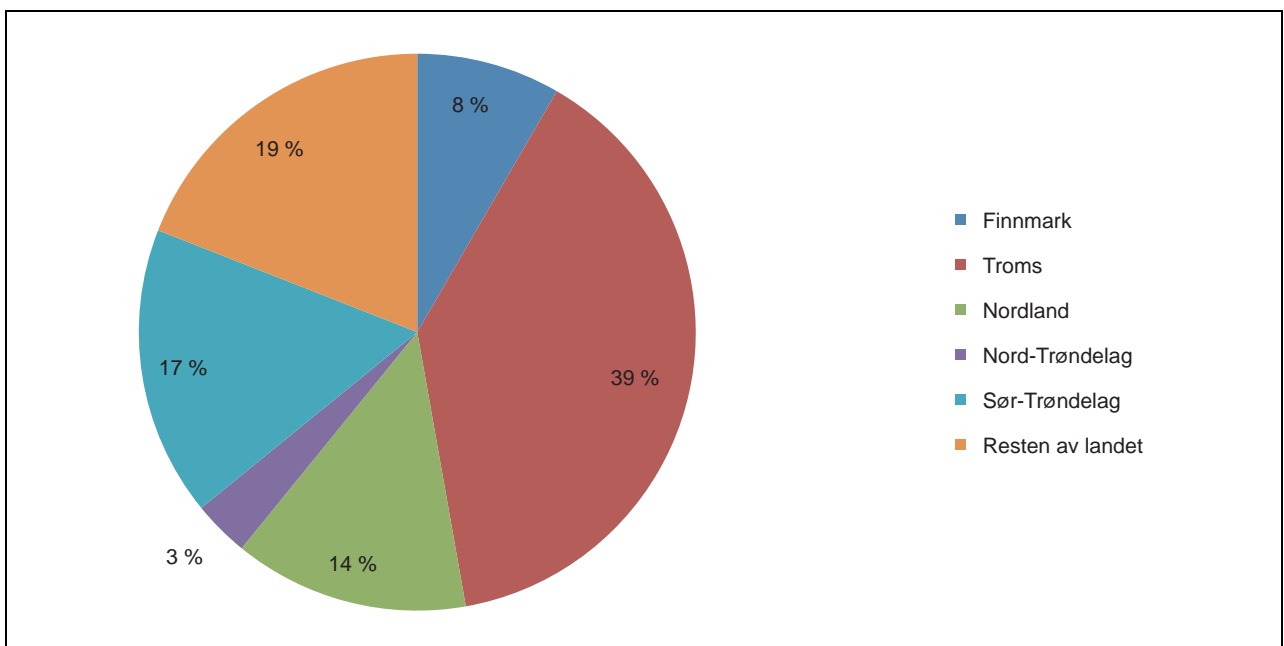
også gitt avslag fordi dette er tiltak som finansieres over andre offentlige budsjettposter.

Figuren under viser fordelingen kommunevis for innvilgede prosjekter innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, 2009–2011.

Diagrammet under viser fordelingen fylkesvis for innvilgede prosjekter utenfor forvaltningsområdet for samisk språk i 2011.

Figur 1.2 Kommunevis fordeling for innvilgede prosjekter innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, 2009–2011.

Figur 1.3 Fylkesvis fordeling for innvilgede prosjekter utenfor forvaltningsområdet for samisk språk 2011.

4 Kultur

Sametingets hovedmål for samisk kultur er å få et levende og allsidig samisk kunst- og kulturliv. Levedyktige og aktive samiske møteplasser, kulturinstitusjoner og museer bidrar til levende lokalsamfunn der folk vil bo. Vi ser betydningen av et mangfold av samiske kunstneriske og kulturelle uttrykk, idrettsaktiviteter, kulturaktiviteter for barn og unge og et godt bibliotektilbud.

Et av våre viktigste virkemidler for å nå målene for vår kulturpolitikk, er de økonomiske virkemidlene. Vi gir tilskudd til drift av samiske museer, kulturorganisasjoner, bokbusser, tegneserier, litteratur, musikk, barn og unge og samiske kunstnere. Vi samarbeider også med en rekke aktører som samiske organisasjoner, institusjoner, sentrale, regionale og lokale myndigheter, og enkeltpersoner.

4.1 Samarbeid

Sametinget ser behovet for dialog med sentrale og lokale myndigheter og andre aktører i arbeidet for å bevare og styrke samisk kultur. Sametinget har også et tett samarbeid med de samiske kulturinstitusjonene og kulturorganisasjonene, både gjennom faste møter og gjennom tilskuddene vi tildele. Dette samarbeidet blir beskrevet nærmere under de ulike temaene i kapitlet.

Sametinget har halvårige administrative kontaktmøter med Kulturdepartementet, der aktuelle saker tas opp til drøfting. Eksempler på saker som er drøftet i 2011 er status i byggesaker, herunder Østsamisk museum og nytt teaterbygg til Beaivváš, kulturpolitisk utredningsutvalg, statsbudsjettet 2012, norsk-russisk kultursamarbeid, tilskudd til samiske idrettsformål, og Norsk kulturråds overtakelse av ansvar for de samiske museene. Departementet og Sametinget besøkte også Østsamisk museum og Saviomuseet i forbindelse med ett av de halvårige møtene.

Sametinget har tatt kontakt med Kulturdepartementet vedrørende det kommende arbeidet med kulturpolitikken etter 2014. I statsråd i mars 2011 ble det oppnevnt et utvalg i forbindelse med dette arbeidet. Sametinget var ikke informert om opprettelsen av utvalget og dets mandat. Som et resultat av Sametingets henvendelse til departementet, kom tre representanter for Kulturutredningen 2014 til Karasjok i november 2011. På møtet fikk Sametinget lagt fram sine utfordringer i forbindelse med den fremtidige kulturpolitikken. Sametinget og Kulturutredningen 2014 skal holde kontakt videre i dette viktige arbeidet.

Statens senter for arkiv, bibliotek og museum, ABM-utvikling, ble fra 1.1.11 underlagt Norsk kulturråd. Sametinget har hatt møte med direktør Anne Aasheim for å ta opp ansvaret Norsk kulturråd har for de samiske museene. Norsk kulturråd vil fortsatt ha dette ansvaret, og ønsker å ha jevnlig kontaktmøter med Sametinget. Samtidig ble utviklingen av samisk versjon av gjenstandsdata-basen Primus diskutert.

Sametinget har inngått en administrativ samarbeidsavtale med Samisk kirkeråd. Avtalen omhandler et årlig kontaktmøte på administrativt nivå, hvor formålet er gjensidig orientering om saker av felles interesse, og hvor eventuell gjensidig utveksling av faglig bistand ved behov kan avklares.

4.2 Samiske institusjoner

Sametinget gir direkte tilskudd over Sametingets budsjett til samiske kulturhus- og kulturformidlingsinstitusjoner, samiske festivaler, samiske idrettsorganisasjoner, samiske teatre, samiske publikasjoner, bokbusser og til samiske museer. Tilskuddet blir gitt etter nærmere kriterier i budsjettet. Sammen med de enkelte kulturutøverne er de samiske kulturinstitusjonene og -organisasjonene selve grunnlaget for et levende og allsidig samisk kunst- og kulturliv.

Sametinget avholder jevnlig kontaktmøter med de samiske kulturinstitusjonene og -organisasjonene som får tilskudd over Sametingets budsjett. Møtene er arena for gjensidig orientering og faglige drøftinger, der temaene er budsjett og informasjon om og drøfting av aktuelle saker.

Sametinget har i 2011 fortsatt oppfølgingen av sametingsrådets melding om samiske institusjoner. I denne framkommer det at institusjonene må gjennomføre organiseringsprosesser som gir en organisasjonsform tilpasset den offentlige rollen de har gjennom direkte tilskudd fra Sametinget, og at disse som hovedregel skal være organisert som stiftelser. Der særlige grunner tilsier det kan de eventuelt organiseres som aksjeselskaper.

Sametinget har arrangert et seminar for styremedlemmer oppnevnt av Sametinget til ulike styrever i samiske kulturinstitusjoner. Seminaret handlet om styremedlemmenes arbeidsoppgaver og forventningene til disse. Sametinget ser det som viktig å øke kompetansen til Sametingets oppnevnte styrerepresentanter, og tar sikte på å arrangere et nytt seminar i løpet av 2012.

Det har vært avholdt administrativ konsultasjon med Kulturdepartementet om innføring av husleiefinansiering av nye samiske kulturhus.

Med utgangspunkt i at prosedyre for nye byggeprosjekter kan deles i to typer ut fra ansvar og fullmakt, ble det oppnådd enighet om prosedyre for husleiefinansiering av nye samiske kulturbygg. Prosedyren tar utgangspunkt i husleieordningen i staten. Den skisserer en trinnvis prosedyre, med ansvarsfordeling mellom Sametinget og Kulturdepartementet, for forslag, vedtak og budsjettmessige konsekvenser ved igangsetting av nye husleiefinansierte samiske kulturbygg.

4.2.1 Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner

Sametinget møter jevnlig de samiske kulturhusene for å drøfte saker tilknyttet oppfølging av institusjonsmeldingen og andre aktuelle saker. Samiske kulturhus er viktige for synliggjøring av samisk kulturliv og fungerer som arenaer for utvikling av samisk kultur.

Sametinget har i 2011 flyttet Samisk hus på Senja fra direktetilskuddposten på Sametingets budsjett til den søkerbaserte posten «Samiske møteplasser». Denne flyttingen ble gjort med grunnlag i institusjonsmeldingen, hvor det står at sametingsrådet vil stille klare krav til virksomheten ved alle institusjoner og organisasjoner som får direktetilskudd over Sametingets budsjett. Sametinget hadde møte med Samisk hus på Senja i forkant. På møtet ble blant annet målene og kriteriene for Sametingets tilskuddsordninger diskutert.

Sametinget oppnevner representanter til styrene for de samiske kulturhusene og kulturformidlingsinstitusjoner. Til styret for stiftelsen Árran julevsáme guovdásj/lulesamisk senter for perioden 2011–2015, har Sametinget oppnevnt Siv Sara med Johan Daniel O. Hætta som varamedlem. Til styret for Senter for nordlige folk – DÁG har Sametinget oppnevnt Hilde Anita Nyvoll. Som vararepresentant fortsetter Nils Olaf Larsen.

Sametinget har hatt møte med Sijti Jarngje om arbeidet med organisasjonsendring av senteret. Senteret har fått nye vedtekter, der Sametinget er tilgodesett med en styreplass. Sametinget har oppnevnt John Kappfjell som medlem i styret for Sijti Jarngje for perioden 2012–2016.

Várdobáiki

Várdobáiki startet sin omorganisering i 2009 gjennom et organisasjonsprosjekt som Sametinget ga støtte til. Også dette med bakgrunn i sametingsrådets institusjonsmelding. Gjennom prosessen har det vært gjennomført møter mellom Sametinget

og Várdobáiki i valg av ny styrings- og organisasjonsform. Med bakgrunn i rapport fra omorganiseringsprosjektet 2010 er det fattet vedtak om å invitere til etablering av stiftelse. Sametinget har derfor fått invitasjon til å delta i opprettelse av stiftelsen Várdobáiki samisk senter. Troms og Nordland fylkeskommune har også fått invitasjon til å delta som medstiftere.

Samisk hus i Oslo

Foreningen Samisk hus har satt i gang en omorganiseringsprosess. Dette med bakgrunn i Sametingets institusjonsmelding. For at de samiske institusjonene skal kunne videreutvikles og oppfylle sitt formål med en bred og inkluderende aktivitet, er det nødvendig å vurdere en styrings- og organisasjonsform. Sametinget vurderer stiftelsesformen som den mest hensiktsmessige organisasjonsformen for de fleste samiske kulturinstitusjonene. Dette fordi den blant annet:

- Gir trygghet for at verdiene i institusjonen blir holdt samlet.
- Sikrer at beslutningsmyndigheten vil ligge i institusjonenes egne organer.
- Ivaretar best hensynet til at det bør være en armlengdes avstand til bidragsytere og forvaltningsnivåene.

Sametinget har stilt seg positivt til å være en av opprettere av stiftelsen Samisk Hus i Oslo. Det er positivt at også Oslo kommune og Akershus fylkeskommune inviteres som medopprettere.

Saemien Sijte

Statsbygg har, med bakgrunn i oppdragsbrevene fra Kulturdepartementet, utarbeidet byggeprogram, gjennomført tomteanalyser og fått utarbeidet forprosjekt for et nybygg for Saemien Sijte. Forprosjektet viser et spennende og spektakulært nybygg. Bygningen har en arkitektur som kan bidra til at den kan bli en attraksjon i seg selv. Prosjektet holder seg innenfor de gitte arealrammer og har et betydelig redusert energimål. Bygningen skal innholde kontorlokaler til Saemien Sijte, Sametinget, Reindriftsforvaltningen og Snåsa kommune.

Prosjektet har følgende samfunns mål:

- Saemien Sijte museum og kultursenter skal dokumentere, verne om, fremme og utvikle sørsamisk identitet, språk og kultur.
- Senteret kan bli arena og møtested og fungere som samisk forsknings- og formidlingsinstitusjon.

- Virksomheten ved senteret kan medvirke til å gi forskjellige målgrupper økt kunnskap og forståelse om sørsamisk kultur og tilstedeværelse.

Sametinget har signalisert at Sametinget vil påta seg ansvaret med å opptre som leietaker for de arealer som stiftelsen Saemien Sijte skal disponere. Dette under forutsetning av at Sametinget over sitt budsjett får dekket alle husleiekostnader og senere økning av leiesatsene.

Sametinget har fremhevet blant annet følgende argumenter for å realisere prosjektet med basis i forprosjektet:

- Bygget vil framstå som en arkitektonisk perle og vil utvilsomt bli en severdighet i området. Dette gir en god mulighet til å framheve, presentere og synliggjøre den sørsamiske kulturen på en verdig måte, som vil være en styrke både for Snåsa og regionen generelt. Dette samsvarer godt med regjeringens satsingsområder i Kulturløftet hvor visuell kunst, arkitektur og design framheves.
- Et attraktivt bygg med gode arbeidsforhold vil bidra til en god rekruttering til viktige nøkkelstillinger i det sørsamiske området, og er derfor med på å bidra til styrking av fagmiljø for sørsamisk språk og kultur.
- En museumsvirksomhet med utstilling og tilhørende veiledningsverksted for *sámi duodji* (samisk husflid og kunsthåndverk) vil dokumentere den sørsamiske kulturen på en verdifull og levende måte.
- En samlokalisering med annen offentlig virksomhet med samiskrelaterte oppgaver vil i sum gi god faglig inspirasjon for alle parter.

4.2.2 Samiske teatre

De samiske teatrene er viktige som arenaer for kulturopplevelse og kulturformidling, og for bruk og synliggjøring av samisk språk.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter har lenge arbeidet for å få et eget teaterbygg i Kautokeino. Teaterets styre har gått inn for at Statsbygg påtar seg ansvaret for oppføring av teaterbygget og har anmodet Sametinget om å sende oppdragsbrev til Statsbygg. Sametinget ga Statsbygg i oppdrag å forestå planlegging av nytt teaterbygg, foreløpig begrenset til å gjennomføre programmeringsarbeidet. Statsbygg har utarbeidet forslag til byggeprogram. Sametinget har som intensjon at Statsbygg skal stå som ansvarlig for en videreføring av arbeidet fram til ferdig nybygg og senere drift av nybygget. Dette avhenger av at Sametinget og Kul-

turdepartementet kommer til enighet om at prosjektet inngår i og finansieres over husleiefinansieringsordningen for nye samiske kulturbygg.

Åarjelhsaemien Teatere har vedtatt en ny styrings- og organisasjonsform som ivaretar meldingens intensjoner. Dette med bakgrunn i sameingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling. Sametinget er sammen med andre parter invitert til stiftelse av et aksjeselskap, Åarjelhsaemien Teatere N a/s. Stiftelsesmøtet vil være i februar 2012.

4.2.3 Samiske festivaler

De samiske festivalene er viktige for å synliggjøre, formidle og utvikle samisk kultur og urfolkskultur. Sametinget har jevnlig møter med de ansvarlige for festivalene for gjensidig orientering og drøfting av aktuelle saker.

Styret for Márkomeannu har orientert Sametinget om endringer vedrørende festivalen. De har også bedt om en egen produsentstilling tilknyttet festivalen. Sametinget, Troms fylkeskommune og Márkomeannu har hatt et felles møte om utfordringer knyttet til festivalen. På møtet ble ulike løsninger på utfordringene diskutert. Márkomeannu tar disse med i sitt videre arbeid med utvikling av festivalen.

Riddu Riddu-festivalen hadde 20-års jubileum sommeren 2011. Festivalen har utviklet seg til å bli en viktig arena for urfolksmusikk fra hele verden, samt en viktig formidlingsscene for samiske kunstnere og forfattere. I forbindelse med jubileet, ble nybygget ved Senter for nordlige folk åpnet. Sametinget har sammen med Troms fylkeskommune, Kåfjord kommune og regjeringen vært bidragsytere til nybygget.

Filmfestivalen i Kautokeino har ikke fått utbetalt direktetilskudd for 2011 fra Sametinget. På grunn av manglende rapporteringer har Sametinget holdt tilbake direktetilskuddet, samt krevd midler tilbakebetalt fra festivalen. Med bakgrunn i dette tas filmfestivalen ut av Sametingets budsjett sine direktetilskudd fra 2012.

Musikkfestivalen i Kautokeino feiret påsken 2011 sitt 40-årsjubileum. I forbindelse med jubileet ble det avholdt jubileumskonserter, VM i reinkappkjøring og markering av Beaivváš Sámi Našunálateáhter sitt 30-års jubileum.

Festivaler Karasjok har åpnet opp for at Sametinget skal ha en fast representant i styret fra 2011. De har startet arbeidet med å endre vedtektene slik at de samsvarer med de lover som Stiftelsesloven fastsetter. Arbeidet skal være klart innen årsmøtet i 2012. Sametinget har oppnevnt Laila

Østby-Paulsen til styret i Festivaler Karasjok for perioden 2011–2013, med Rosie Holmestrand som varamedlem.

4.2.4 Bokbusser

De samiske bokbussene kompletterer bibliotekenes tjenester i områder med spredt samisk bosetting, og er et viktig ledd i arbeidet med å gjøre bibliotekjennet tilgjengelig for alle. I 2011 fikk også Kulturbussen i Sør-Troms driftstilskudd fra Sametinget. I dag er det da sju samiske bokbusser som mottar driftstilskudd fra Sametinget. Tysfjord kommune fikk investeringsstøtte til innkjøp av ny bokbuss i 2011.

Sametingets bibliotek arrangerte International Indigenous Librarians Forum i mars 2011. Forumet har blitt arrangert annen hvert i år siden 1999. I 2001 ble forumet arrangert av Samernas bibliotek i Jokkmokk. Formålet med forumet er å forbedre informasjon, samlinger og service til minoriteter ved å danne nettverk og dele erfaringer og ideer mellom ulike urbefolkninger.

4.2.5 Samiske museer

Sametinget har gjennomført en behovsanalyse for alle de samiske museene. I analysen framkommer det at de samiske museene ennå er i en oppbyggingsfase. Likevel har de utviklet seg til å bli sterke samiske kompetanseinstitusjoner i det samiske samfunnet. Sametinget prioriterer de samiske museene høyt i budsjettet. Bevilgningene fra sentrale myndigheter, fylkeskommunene og kommunene har derimot dels flatet ut og dels forsvunnet, dette til tross for et uttalt ansvar på nasjonale, regionale og lokale nivåer for de samiske museene. Dette gjør det vanskelig for de samiske museene å kunne utvikle seg til å bli ennå sterkere, samt kunne fordype seg ytterligere i lokal og regional kulturhistorie. Behovsanalysen vil danne grunnlag for en museumspolitisk redegjørelse som skal legges fram i begynnelsen av 2013.

Etter initiativ fra Norsk folkemuseum om tilbakeføring av deler av de samiske samlingene til de samiske museene, har Sametinget igangsatt en utredning som skal se på ulike sider av en slik tilbakeføring. For at en slik tilbakeføring skal kunne skje er det en del krav til blant annet faglig forsvarlig magasinerings- og utstillingsforhold. Utredningen vil også se på hvilke ressurser som behøves i denne prosessen. Utredningen forventes å bli ferdigstilt i løpet av første halvdel av 2012.

De fire museene Tana museum, Varanger samiske museum, Saviomuseet og Østsamisk

museum er fremdeles i en konsolideringsprosess. Partene jobber med å få etablert leie- og driftsavtaler, slik at stiftelsen kan foreta en formell virksomhetsoverdragelse.

Bygningen til Østsamisk museum er ikke ferdigstilt. Statsbygg jobber med å utbedre manglene ved bygget slik at det kan bli godkjent og tas i bruk av offentligheten. Dato for åpninga av museet og basisutstillinga er ikke fastsatt, men dette vil bli bestemt i begynnelsen av 2012.

4.2.6 Samisk kunstmuseum

Sametinget har i 2009 bedt Statsbygg om å gjennomføre programmeringsarbeidet for Samisk kunstmuseum. Det skulle skje i nært samarbeid med RiddoDuottarMuseat/Samisk kunstmuseum, som er eiere av anlegget. Statsbygg har gjennomført arbeidet og oversendt byggeprogram for prosjektet Samisk kunstmuseum.

Byggeprogrammet innholder blant annet tilstandsanalyse og programestimat. Samisk kunstmuseum skal etableres i det eksisterende bygget til RiddoDuottarMuseat, samt i et nytt tilbygg til dette. Arbeidet med å avklare forhold angående eierskap, forvaltning, drift og vedlikehold av eksisterende anlegg er ikke sluttført. Statsbygg har imidlertid uttrykt en positiv holding til at det samlende anlegget kan inngå i Statsbyggs portefølje etter ferdigstilling av nybygg og rehabilitering/ombygging av eksisterende bygning. Det planlegges et oppdragsmøte for å gjennomgå byggeprogrammet og status for prosjektet.

4.3 Litteratur

Innkjøpsordningen for samisk skjønnlitteratur og musikk/joik er igangsatt i 2011. Samisk Kunstnerråd administrerer ordningen på vegne av Sametinget. Det er nedsatt et utvalg som skal vurdere de påmeldte verkene innen musikk og litteratur, i henhold til retningslinjene.

Bedømningskomiteen fra det samiske området til Nordisk råds litteraturpris har foreslått en samisk forfatter og et samisk verk til litteraturprisen for 2011. Dette er Rawdna Carita Eira med *ruohta muzetbeallji ruohta / löp svartöra löp*. Komiteen har bestått av Line Merete Skarvik, Elli-Sivi Näkkäljärvi og John Erling Utsi.

4.4 Musikk

Sametinget har fortsatt med å støtte opp om prosjektet Sápmi music. Sápmi Music gir en samisk artist muligheten til å tilegne et helt år til å utvikle

seg som artist gjennom promotering, turnevirksomhet, plateinnspilling e.l. Samarbeidet om Sàpmi Music er en del av samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune. Prosjektet fikk tildelt midler over revidert budsjett for 2011.

4.5 Medietilbud

Sametinget har diskutert det samiske medietilbudet med Kulturdepartementet. Saker som er blitt tatt opp med departementet er Internasjonalt samisk filmsenter, samisk barne-tv, spesielt på lule- og sørsamisk, samisk teksting på tv-programmer, satsing på rekruttering av unge samiske mediefolk, dubbing av samisk film og teksting på spillefilmer. Partene ble enige om fortsatt dialog om disse sakene.

Departementet og Sametinget var også enige om at innovative prosjekter som Nuoraj-tv bør videreføres og brukes som eksempler til etterfølgelse når det gjelder bruk av samisk i media. Det er viktig å støtte opp om unge samiske mediefolk med tanke både på videreføring og rekruttering. Nuoraj-tv får direktetilskudd over Sametingets budsjett fra 2012.

4.6 Samiske kirkesaker

Sametinget deltok under Kirkemøtet i april 2011 i Tønsberg. På dette møtet ble Den norske kirkes strategiplan for samisk kirkeliv vedtatt. Sametinget behandlet og kom med uttalelse til denne planen i 2010. Sametinget er opptatt av at den samiske dimensjonen blir ivaretatt i Den norske kirke, og ser på den vedtatte strategiplanen som et godt utgangspunkt for å få dette til.

4.7 Idrett

Sametinget ønsker at samisk ungdom engasjerer seg i kultur og idrett. Som en motivasjon for dette har Sametinget i 2011 tildelt fire stipend á kr 25 000 til fire unge kultur- og idrettsutøvere. Kultur- og idrettstipendet for 2011 ble tildelt Christer Kjønso Karlsen (karate), Silje Westgård (ski), Marie Sofie H. Hætta (fotball) og Marja Helene Fjellheim Mortensson (musikk). Sametinget håper at stipendet vil være med på å motivere disse ungdommene, og andre, til å videreutvikle sitt engasjement innenfor kultur og idrett.

Sametinget mottar årlig spillemidler fra Kulturdepartementet. Formålet med tilskuddet er å støtte opprettholdelse og videreutvikling av de

særegne samiske idrettsaktivitetene som er en del av tradisjonell samisk kultur. Tilskuddet skal primært benyttes til aktiviteter rettet mot barn og ungdom. Sametinget har på grunnlag av dette tildelt spillemidlene for 2011 i sin helhet til Sámiid valáštallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge, SVL-N. Organisasjonen har brukt midlene til å legge til rette for utvikling av samisk idrett for barn og unge, med spesiell vekt på fremme av reinkappkjøring og lassokasting.

Sametinget har i 2011 videreført drifts- og aktivitetsstøtten til tre samiske idrettsorganisasjoner. De tre organisasjonene som mottar direkte støtte fra Sametinget er Sámiid valáštallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N), Sámi spábbačiekčanlihttu/Samisk fotballforbund (SSL) og Sámi Heargevuodjin-Lihttu (SHL). Sametinget har en nær dialog med de samiske idrettsorganisasjonene, og er opptatt av at de i fellesskap skal legge til rette for idrettsaktiviteter som ivaretar behovet både på bredde- og toppnivå.

Samisk ungdom deltar annet hvert år i Arctic Winter Games (AWG). AWG er et idretts- og kulturarrangement for ungdom fra arktiske områder. I 2011 har arbeidet med å forberede samenes deltagelse i AWG i Whitehorse i Canada i 2012 stått i fokus. De sentrale verdiene i AWG er ivaretagelse av kultur og kulturforståelse, vennskap og respekt for seg selv og andre. Sametinget ser på disse verdiene som viktige elementer for samisk ungdom i deres møte med annen urfolksungdom og ungdom fra andre arktiske strøk.

4.8 Samisk kunstneravtale

Sametinget og Sámi Dáiddárráđdi/Samisk kunstnerråd inngikk i 2004 en samarbeidsavtale som innebærer at partene fører årlige forhandlinger om rammen for en samisk kunstneravtale. I august 2011 ble partene enige om at rammen for kunstneravtalen for 2012 skal være på kr 6 295 000. Dette tilsvarer en økning på kr 380 000 i forhold til kunstneravtalen i 2011.

Avtalen omfatter følgende tiltak:

- kunstfond kr 700 000
- stipend til samiske kunstnere kr 2 450 000
- driftsstøtte til samiske kunstnerorganisasjoner og Samisk kunstnerråd kr 2 150 000
- innkjøpsordning for samisk billedkunst og dáiddaduodji kr 370 000
- faglig veiledning kr 275 000
- visningsvederlag kr 50 000
- innkjøpsordning for skjønnlitteratur, joik og musikk kr 300 000

Samisk kunstnerråd forvalter avsetningene i avtalen med unntak av innkjøpsordningen for billedkunst og dáiddaduodji, som forvaltes av RidduDuottarMuseat.

4.9 Sametingets ungdomspolitiske utvalg

Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) fungerer som et kontaktledd mellom samisk ungdom og Sametinget, men også som høringsinstans og som «vaktbikkje» overfor Sametinget når det gjelder ungdomssaker. På den måten kan SUPU bistå Sametinget i utformingen av tingets ungdomsprofil og ungdomspolitik.

SUPU har i 2011 hatt seks møter. Utvalget har også deltatt på ulike konferanser og seminarer, med innlegg og deltakelse i paneldebatter ved noen anledninger. SUPU har videre hatt informasjonsstand på idrettsarrangement og besøkt ulike videregående skoler for å informere om SUPU, Sametinget og om innskriving i Sametingets valgmanntall. SUPU var medarrangør av ungdomsseminar og workshop under Riddu Riddu-festivalen.

På det årlige møtet mellom SUPU og Barneombudet var tema ulike samiske spørsmål som læremidler, nordisk samarbeid og demokratisk deltakelse for samiske barn.

I forkant av kommune- og fylkestingsvalget oppfordret SUPU på sin blogg og på Facebook unge til å benytte seg av sin stemmerett. SUPU vil følge evalueringen av prøveordningen med stemmerett for 16-åringer i utvalgte kommuner, med tanke på SUPUs arbeid for å senke aldersgrensen for å kunne skrive seg inn i Sametingets valgmanntall.

SUPU var medarrangør av Samisk parlamentarisk råds ungdomskonferanse i Saarisälki i Finland. Temaer for konferansen var tradisjonell kunnskap og turisme. Sammen med ungdomsrådene ved sametingene i Sverige og Finland arrangerte SUPU et miniseminar om ungdomspolitik for Samisk parlamentarisk råd. Ungdomsrådene ga også innspill til sluttdokumentet fra den samiske parlamentarikerkonferansen, og hadde et eget saksfremlegg om opprettelse av et felles samisk ungdomsråd tilknyttet Samisk parlamentarisk råd. Dette ble senere vedtatt av Samisk parlamentarisk råd.

SUPUs leder deltok i Sametingets delegasjon til årets sesjon i Permanent Forum for urfolk. Der ble det blant annet etablert kontakt med UN Indigenous Youth Caucus.

Ungdommens maktutredning er et utvalg som skal utrede unges makt og deltagelse i samfunnet. Utvalget er oppnevnt av regjeringen. SUPU har

gitt innspill til utredningen. De tok blant annet opp hvordan det negative mediefokuset på samiske saker kan gjøre det vanskelig for samiske barn og unge å søke innflytelse når det gjelder samiske spørsmål. Her viste de til saken om Tromsø kommunes innlemmelse i samisk språkforvaltningsområde. Å vise seg fram som engasjert samisk ungdom kan føre til stor belastning for den enkelte. Utvalgets rapport ble lagt frem i desember 2011.

4.10 Søkerbaserte virkemidler til kultur

4.10.1 Tilskudd til musikkutgivelser

Med denne ordningen ønsker Sametinget å øke antall tiltak innen samiske musikkuttrykk, og dermed sikre tilgangen på samisk musikk. I budsjettet for 2011 var det avsatt kr 1 900 000 til musikkutgivelser. Det ble bevilget kr 1 962 000 hvor 13 av 30 prosjekter fikk støtte til musikkutgivelser. Det ble til sammen søkt for prosjekter for kr 5 495 000. Av årets prioriteringer var blant annet musikk for barn og musikkutgivelser med unge samiske artister prioritert. Lars Ante Kuhmunen, Rolffa, Alit Boazu, Elin Kåven, Ivvar, Axel Ante fikk blant annet tilskudd fra Sametinget over denne ordningen.

4.10.2 Tilskudd til litteratur

Med denne ordningen vil Sametinget legge til rette for at det blir flere utgivelser av samisk litteratur.

I budsjettet for 2011 var det avsatt kr 4 586 000 til litteratur. Kr 2 586 000 ble bevilget over søkerbaserte virkemidler på kultur, mens kr 2 000 000 ble gitt over Samefolkets fond. Det kom inn 63 søknader hvor av 24 søknader ble innvilget. Samlet fordeling visste at til sammen ble det gitt tilskudd til skjønnslitteratur på 64 %, faglitteratur på 24 % og lydbøker på 12 %.

Sametinget har vært opptatt av å yte tilskudd til utgivelser både på sør-, lule- og nordsamisk. Det ble gitt støtte til 3 prosjekter med parallelle utgivelser, 15 prosjekter på nordsamisk, 3 på lule-samisk og 3 sørsamiske.

4.10.3 Kulturtiltak for barn og unge

Sametinget ønsker å legge til rette for varierte kulturaktiviteter for barn og unge. I 2011 var det derfor satt av kr 2 130 000 til kulturtiltak for barn og unge, etter revidering og tilbaketrekkninger.

Det ble bevilget prosjekter for kr 2 615 800. Det ble til sammen søkt for prosjekter for kr 5 607 000.

Av 62 søknader ble 34 søknader bevilget støtte. 2 søknader ble sendt i retur uten realitetsbehandling.

Sametinget yter støtte til mange varierte prosjekter som er tilrettelagt for samiske barn og unge. Blant annet er det gitt støtte til flere musikktiltak hvor barn og unge er deltakere og aktivt kan være med å lære å utøve musikk. Her kan nevnes tilskudd til joikekurs tilrettelagt for barn og unge, idol for samiske barn og unge, samt konsert/duketeater, kalt kalt Jienáš – «den lille stemmen». Sametinget ser også en økning av søknader rettet for samisk teatervirksomhet.

4.10.4 Andre kulturtiltak

Sametinget ønsker et mangfold av samiske kulturelle aktiviteter. I 2011 var det derfor avsatt kr 4 226 000 til andre kulturtiltak, etter revidering og tilbaketreknings. Det ble bevilget støtte til prosjekter for kr 4 243 000. Det ble til sammen søkt prosjekter for kr 14 610 000. Det kom inn totalt 171 søknader, og av disse fikk 89 søkere bevilget tilskudd. 17 søknader ble ikke tatt opp til realitetsbehandling, mens 2 søknader ble tilbaketrasket av søkere.

Sametinget ser en økning på søknader til markering av Samefolkets dag hvor tilskuddsmottakere er fordelt over hele Sápmi. Sametinget yter også støtte artishonorar til festivaler både av små og store varianter over denne ordningen. Videre ser Sametinget en økning i antall duodji-prosjekter hvor flere og flere ønsker å arrangere kurs. Det arrangeres også mange store kulturarrangementer hvor Sametinget er en stor finansieringsaktør.

4.10.5 Samiskspråklige tegneserier

Sametinget vil at det skal gis ut samiskspråklige tegneserier. I budsjettet for 2011 var det avsatt kr 460 000 til dette formålet. Det kom 2 søknader om tilskudd, hvor av 1 prosjekt ble innvilget med kr. 460 000.

4.10.6 Samiske forlag

Sametinget vil legge til rette for aktive samiske forlag. I budsjettet for 2011 var det derfor avsatt kr 2 750 000 til disse. Det ble bevilget kr 2 956 000. Det kom inn 6 søknader. Hele budsjettet avsatt til samiske forlag fordeles til forlagene som basistilskudd, aktivitetstilskudd og tilskudd til markeds-

føring og distribusjon. Klagebehandling gjorde at budsjettet hadde et overforbruk. Sametinget er tilfreds med at forlagene som oppfyller tildelingskriteriene er solide med omsetning på over kr 500 000 og at samiskspråklige utgivelser utgjør minimum 75 % av bruttoomsetningen slik det kreves etter tildelingskriteriene.

4.10.7 Samiske møteplasser

Sametinget anser det som viktig å ha møteplasser som fungerer som arenaer for formidling og utvikling av samisk språk og kultur. I budsjettet for 2011 var det derfor bevilget kr 1 175 000 til samiske møteplasser. Det kom inn 13 søknader på totalt kr 2 334 500. Ikke alle fikk tilskudd over denne ordningen da søkere ikke hadde aktiviteter rettet mot barn, unge og eldre. Det ble gitt tilskudd til 6 møteplasser på til sammen kr 852 050 hvor av 3 møteplasser har fellesverksted for duodji. Utover dette har 3 møteplasser tiltak som direkte er knyttet aktiviteter rettet mot barn, unge og eldre. Antallet møteplasser som fikk tilskudd over denne ordningen er det samme som i 2010.

4.10.8 Investeringsstøtte til samiske bokbusser

Sametinget vil opprettholde og utvide det samiske bokbusstilbudet. I budsjettet for 2011 var det derfor avsatt kr 2 500 000 til innkjøp av samiske bokbusser. Av prioriteringene framgikk det at samisk bokbuss til lulesamiske områder er prioritert. Hele det avsatte beløpet gikk til Tysfjord kommune, som har en bokbusstjeneste i lulesamisk område. De har også et samarbeid med nærliggende kommuner på svensk side.

5 Næring

Sametingets hovedmålsetting innenfor næring er at vi vil ha et sterkt og allsidig næringsliv som tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø i samiske områder. Vi må opprettholde den sysselsettingen som allerede finnes innenfor ulike næringer. Fraflyttingen fra samiske områder er stor, spesielt blant kvinner. Vi ønsker derfor en økt andel kvinnelige foretakseiere og næringsutøvere. Dette vil bidra til sterke og levende samfunn der folk vil bo.

Sametinget arbeider på ulike måter for å oppnå disse målsettingene. Vi har omfattende dialog med statlige myndigheter, både i form av møter, konsultasjoner og næringsforhandlinger på ulike næringer. Vi har også dialog med næringsorganisasjoner, kommuner og med tilskuddssøkere.

Samiske næringer er ofte arealkrevende. Mye av arbeidet som skjer med arealrettigheter i Sametinget, er en del av rammebetingelsene for samisk næringsutvikling.

5.1 Sametingets melding om næringsutvikling

Sametinget har utarbeidet en melding om næringsutvikling. Hovedmålet for næringsutviklingsarbeidet er å skape et sterkt og allsidig næringsliv, et næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og å skape et næringsliv som danner grunnlag for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

I meldingen er fem innsatsområder prioritert. Disse er rammebetingelser i primærnæringene, attraktive lokalsamfunn, kulturnæringer, og innovasjon, forskning og verdiskaping. Det siste innsatsområdet er kompetanseheving og nyskaping. I den fremtidige næringspolitikken vil det bli større oppmerksomhet på kulturnæringer og samisk kultur. Sametinget har valgt å inkludere samisk reiseliv og duodji i begrepet kulturnæringer. Målene og strategiene i næringsmeldinga er innarbeidet gjennom tiltak i budsjettet for 2012. Sametingsrådet har allerede vedtatt en programbeskrivelse for verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv.

Sametinget har fått utarbeidet en analyse av utviklingen i 22 kommuner i samiske områder. Analysen dannet grunnlaget for arbeidet med meldingen om næringsutvikling. Analysen viser at samiske områder har store utfordringer på en rekke områder. Det dreier seg blant annet om å holde oppe lønnsomheten, innovasjoner og etablererfrekvensen og vekst i næringslivet. Samiske områder har også utfordringer med å beholde bosettingen. Det har sammenheng med lavere fødselsoverskudd og flytting fra distriktene til større tettsteder. Det positive er at utdanningsnivået i flere samiske områder er høyere enn utenfor de samiske områdene. Rapporten viser at de fleste samiske områder er lite attraktive med tanke på bosted, men er litt bedre med tanke på bedriftsattraktivitet. Mange samiske kommuner kommer bedre ut av analysen når man ser på servicetjenester som handel, overnatting, servering og aktiviteter.

Sametinget skal få utarbeidet en ny analyse av utviklingen i kommuner i samiske områder. Denne er utvidet til å gjelde også to sørsamiske kommuner. Analysen skal ha større fokus på innovasjoner, innvandring og utdanningsnivå.

5.2 Samarbeid

5.2.1 Stortingsmelding om ny landbruks- og matpolitikk

Sametinget har gitt innspill til stortingsmeldingen om ny landbruks- og matpolitikk. I innspillet la Sametinget vekt på at meldingen burde gi bedre økonomiske vilkår til bøndene, sikre rekruttering til jordbruksnæringen og ha en variert bruksstruktur over hele landet. Sametinget ville også at meldingen skulle legge vekt på arktisk landbruk og at dette kom inn i nordområdepolitikken. Sametinget foreslo å regionalisere jordbrukspolitikken, bedre utnyttelsen av utmarka til sauebeite og å satse på reiseliv. Sametinget ba om utvidete roller i forbindelse med jordbrukspolitikken i samiske områder der konsultasjonsavtalen skulle brukes.

Sametinget ble tidlig i prosessen med stortingsmeldingen kjent med at i stedet for å lage en egen reindriftsmelding, blir reindriftsnæringen omhandlet i denne meldingen. På bakgrunn av utviklingen siden forrige stortingsmelding om reindrift og de mange utfordringene reindriftsnæringen står overfor, ba Sametinget om at det lages en egen melding om reindriftsnæringen. Sametinget mener det er viktig med en grundig og helhetlig behandling av alle forhold i næringen.

Sametinget deltok i noen møter og konsultasjonsmøter med Landbruksdepartementet. Prosessen må betraktes som lite inkluderende for Sametingets del, både med tanke på reindriftsnæringen og jordbruksnæringen.

I den endelige meldingen som ble lagt fram i desember 2011 er få av Sametingets innspill om jordbruk tatt med i meldingen. Det som er tatt med, er blant annet arktisk landbruk, jordbruk over hele landet og regionalisering av jordbrukspolitikken. I stortingsmeldingen er ikke jordbruk i samiske områder nevnt. Sametingets rolle i utformingen av jordbrukspolitikken er heller ikke med i meldingen.

I likhet med de samiske landbruksinteressene som Sametinget fremmet i konsultasjonene, finner vi lite av Sametingets innspill om reindrift i stortingsmeldingen. Selv om stortingsmeldingen nå er ferdig, vil Sametinget fortsatt arbeide for at Stortinget tar større ansvar for reindrifta og forankrer dette i en egen stortingsmelding om reindrifta.

Sametinget anser det som alvorlig at konsultasjonene om tiltakene i Stortingets landbruks- og matpolitiske melding aldri ble formelt avsluttet. Sametinget vil følge opp dette overfor Landbruks- og matdepartementet, som det ansvarlige departementet.

tementet i denne saken, og med Fornyings-, administrasjons-, og kirke departementet, som det ansvarlige departement for samiske saker.

5.3 Marine næringer

Samene har drevet fiske så langt tilbake som det finnes historiske kilder. Sametinget vil videre understreke at det må tas hensyn til gammelt lovverk på dette området, eksempelvis Jordutvinningsresolusjonen fra 1775 som fastslår finnmarkingenes førsterett til fiske. Sametinget minner også om Kåfjord-dommen som også beveger seg langt i retning av å uttrykke at det er snakk om sedvanerettighet hvor de lokale fiskerne fikk erstatning, dette fordi fiskefeltene deres ble mindre tilgjengelig på grunn av kraftutbyggingen som førte til mere is på fjorden. Sametinget viser videre til at norske myndigheter vant frem i fiskerigrensesaken mot Storbritannia i Haag med den begrunnelse at læren om «fritt fiske» aldri hadde fått fotfeste langs Norges kyst. Dommen viser at påvisningene av den historiske bruken langs kysten med lokale sedvaneregler, var sentral for avgjørelsen. Disse historiske kjensgjerningene må også vurderes i lys av Norges forpliktelser etter blant annet Art. 37 i FN's Urfolksdeklarasjon.

Samenes rett til ressursene i havet og elvene, og retten til å utnytte disse, er en avgjørende del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Sametinget ønsker en fremtidsrettet og helhetlig politikk, hvor Sametinget er en av premissgiverne for utvikling av fiskeripolitikken i Norge. Sametinget prioriterer arbeidet med å sikre samenes historiske rettigheter til fiske, de marine ressursene og til bruken av elver og kyst- og fjordområder.

Sametinget har i løpet av 2011 gjennomført konsultasjoner og møter i forbindelse med revidering av forskrift for forvaltning av kongekrabbe, sjølaksefiske i samiske områder og regulering av fiskeriene og sjøpattedyr for 2011.

5.3.1 Kystfiskeutvalget

Gjennom konsultasjoner om Kystfiskeutvalgets innstilling (NOU 208:5), er Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet blitt enig om å styrke retten til fiske for befolkningen i sjøsamiske områder, slik Sametinget ønsket i sin høringsuttalelse. Avtalen er en minimumsløsning som blant annet innebærer at retten til fiske blir styrket gjennom at nye bestemmelser tas inn i gjeldende lovverk.

Denne minimumsløsningen kan sammenfattes i 7 punkter:

- Det fastsettes en ny lovbestemmelse om lovfesting av retten til å fiske i deltakerloven. Bestemmelsen må sees i sammenheng med vektleggingsbestemmelsen i havressurslovens § 11.
 - Lovforslaget innebærer en lovmessig beskyttelse av retten til fisket og innebærer samtidig at de som har denne retten skal prioriteres foran alle andre ved ressursknapphet.
- Det fastsettes en egen vektleggingsbestemmelse i havressursloven. Vektleggingsbestemmelsen medfører at det ved alle former for regulering skal legges vesentlig vekt på samisk bruk og denne brukens betydning for samiske lokalsamfunn.
- Det fastsettes i forskrift et forbud mot større båter (over 15 meter) inne i fjordene.
- Det lovfestes en adgang for identifisering og anerkjennelse av lokale historiske rettigheter.
- Samisk medbestemmelse i ressursforvaltningen – fjordfiskeriråd.
- Lovbestemmelse om forholdet til folkeretten i deltakerloven, noe som innebærer en stadfesting av at deltakerloven skal praktiseres i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser, og at loven gjelder innenfor rammene av folkerettens regler om urfolk og minoriteter. Bestemmelsens viktigste funksjon er at den synliggjør eksisterende folkerettslige forpliktelser.
- Tiltak:
 - Avsetning av en årlig grunnkvote av torsk. Sametinget drøfter og realitetsbehandler dette punktet når det er etablert enighet om lovfesting av prinsippene om anerkjennelse og sikring av fjord- og kystfisket i tradisjonelle sjøsamiske områder.
 - Imidlertid er det enighet om at retten til fiske skal være mulig å leve av alene eller i kombinasjon med annen virksomhet. Retten skal være gratis og skal bidra til økning i antall fartøy og fiskere i området.

De foreslåtte tiltakene kan anses som et viktig første skritt på vei mot en full sikring og anerkjennelse av samenes og den øvrige lokalbefolknings rettigheter til de viltlevende marine ressurser etter intern rett og folkeretten. En anerkjennelse av den historiske retten til fiske som samer og andre har i sjøsamiske områder, er påkrevd i den videre prosessen med revitaliseringen av sjøsamenes kultur og leveste.

Sametinget ser det som en stor utfordring for statlig- og fylkeskommunal sektor i Finnmark, Troms og Nordland, å få på plass en finansiering av fartøy og fiskemottak som gjør at innbyggerne

får mulighet til å bruke sine tilbakeførte fiskeret-tigheter og delta aktivt i fisket.

5.3.2 Fiskerireguleringer

Fiskeri- og kystdepartementet og Sametinget har i fellesskap gått gjennom Fiskeridirektørens forslag til regulering av fisket i 2012. Sametinget tok spesielt opp problemstillingen om å forby fisket med store og havgående fartøy i nordnorske fjorder.

Departementet vil følge direktoratets forslag om ikke å tillate fiske etter lodde innenfor 4 nautiske mil i 2012. Videre klargjøring av spørsmålet om et forbud mot fiske innenfor fjordlinjene for fartøy over en viss størrelse, vil være en av mange oppgaver som den foreslåtte fjordfiskemnda skal vurdere.

Bestanden av norsk kysttorsk er lav, men på grunn av en aktiv oppbyggingsplan for bestanden er den nå tatt ut av rødlista for naturtyper. Forvaltning av kysttorsken har stor betydning for fisket i sjøsamiske områder, da denne bestanden har hele sin livssyklus i fjordene og ved kysten. Til grunn for oppbyggingsplanen ligger en restriktiv reguleringsmodell i store områder. Ut fra dette har Sametinget videreført sitt arbeid ovenfor myndighetene med å ivareta det samiske perspektivet i forvaltning og oppbygging av norsk kysttorsk. Dette innebærer blant annet at fartøy over 15 meter må drive sitt fiske utenfor eksisterende fjordlinjer, mens trålere og store og havgående fartøy må fiske utenfor 12 og 6 nautiske mil fra land, alt etter størrelse.

Norske myndigheter har i fellesskap med russiske myndigheter besluttet å åpne for et loddefiske i 2012. Sametinget har i perioden etter åpningen i 2009 stilt seg negativt til åpningen av loddefisket, ettersom man i dag ikke vet hvordan et slikt fiske vil innvirke på resten av det økologiske marine systemet i Barentshavet, på kysten og i fjordene i Nord-Norge. Sametinget anser det derfor som viktig å utarbeide en flerbestandsforvaltningsmodell for Barentshavet som også omfatter pelagisk fisk (sild, lodde m.m) og sjøpattedyr.

5.3.3 Kongekrabbe

Sametinget går inn for at kongekrabben forvaltes etter nærhets- og avhengighetsprinsippet, noe som innebærer at de små lokalsamfunnene langs kysten, og dermed den minste flåten, skal sikres førsterett til fisket, herunder også høsting av kongekrabbe i sine nærområder. Særlig gjelder dette i fjordområdene.

Sametinget er tilfreds med at Fiskeri- og kystdepartementet fulgte Sametingets forslag i 2010 om å ikke tillate fritt fiske etter kongekrabbe øst for 26 °Ø. Sametinget har registrert at Fiskeridirektoratet i ettertid har hatt en sterk nedgang i antall saker som omfatter ulovlig fangst av kongekrabbe i dette området.

Sametingspresidenten signaliserte i november 2011 at Sametinget vil vurdere å tillate fangst av kongekrabbe for fartøy under 15 meter.

5.3.4 Anadrome laksefisk

Fiskereguleringene i elv og sjø for 2012

Sametinget har i 2011 opprettet et arbeidsutvalg som arbeider med fiskereguleringene i elv og sjø for 2012. Arbeidsutvalget har kommet med et forslag til fiskereguleringer i elv og sjø for 2012, samt en langsiktig strategi for reguleringene. Utvalgets forslag til reguleringer fra 2012 innebærer en utvidelse av fisketiden for kilenot, spesielt for Nord-Troms. Når det gjelder elvefiske, legger arbeidsutvalget til grunn fylkesmennenes forslag om å opprettholde beskatningen på dagens nivå i de fleste vassdragene. Videre mener arbeidsutvalget at fredningssoner kan brukes som hovedvirkemiddel for å regulere uttaket av fisk i vassdrag i Finnmark, der dette er egnet. Arbeidsutvalget har også foreslått at det bør settes i gang et prosjekt med sikte på å kartlegge og systematisere tradisjonell kunnskap som skal ligge til grunn for forvaltningen av laks.

Arbeidsutvalgets rapport dannet grunnlaget for konsultasjonene med direktoratet for naturforvaltning om reguleringene. Sametinget har i konsultasjoner med Direktoratet for naturforvaltning blitt enig om et høringsutkast som ble sendt på høring, med høringsfrist 20. januar 2012. Arbeidsutvalgets rapport og Sametingets merknad etter konsultasjon om behovet for en utvidelse i regionen «kysten av Finnmark», er vedlagt høringen.

Forhandlinger med Finland om Tanavassdraget

Det har i 2011 vært møte på ministernivå om igangsettelsen av reforhandling av overenskomsten mellom Norge og Finland om Tanavassdraget. Tana Fiskeforvaltning og sametingene i Norge og Finland vil bli trukket nært inn i forhandlingene, som vil starte på nyåret. Sametinget skal sitte i det norske forhandlingsutvalget. Den norsk-finske forskningsgruppen la frem sine forskningsresultater i Utsjøk i november. Samtidig fikk norske og finske rettighetshavere og sametin-

gene i Norge og Finland mulighet til å utveksle informasjon om de forestående regionale forhandlingene. Forhandlingene førte ikke fram i år og forhandlingene vil bli tatt opp i nasjonale forhandlinger. Sametinget vil fremover diskutere forhandlingsgrunnlaget med Miljøverndepartementet.

Lokalforvaltning i Neidenvassdraget

Sametinget har i kontakt med Miljøverndepartementet diskutert igangsettelsen av prosessen med lokal forvaltning i Neiden i løpet av neste år.

5.3.5 Havbruk

Sametinget er bekymret for arealbrukskonflikter mellom tradisjonelt fjordfiske og oppdrettsnæring, og miljøkonsekvenser når det gjelder blant annet det store antall rømninger i oppdrettsnæringen. Oppdrettsnæringen må ikke true de naturlige fiskestammene og må ha en driftsform som tar hensyn til miljøet. Det er viktig at oppdrettsnæringen drives på en måte som ikke er til hinder for tradisjonelt fiske verken i sjø eller i elv.

Sametinget deltok og holdt innlegg på workshopen *Salmon Voices* i München i oktober. Workshopen tok opp hvordan oppdrettsnæringen oppleves for urfolk i Canada og Norge. Hun understreket at tradisjonell kunnskap skal være en del av grunnlaget i lakseforvaltningen. Hun etterlyste at oppdrettsnæringen selv ble oppmerksomme på urfolksperspektivet. Formålet med turen var å knytte kontakt med urfolk i Canada som opplever liknende problemstillinger som Sametinget i forbindelse med lakseforvaltning.

5.3.6 Sjøpattedyr

Regulering og forvaltning av kystsel er et sentralt ledd i Sametingets kyst- og fiskeripolitikk. Sametinget ønsker å forvalte de marine fjordressursene på en samlet og bærekraftig måte. Sametinget går inn for å ha en levedyktig selbestand i samiske områder, men at bestanden av sel holdes på et nivå som bevarer de lokale fiskebestandene som sjøsamene og andre er avhengige av for å opprettholde næring og kultur.

Sjøpattedyrrådet ble nedlagt den 31.12.2011, og Fiskeridirektoratet avsluttet med dette tidligere praksis med åpne høring av forslag til kvotefastsettelse og reguleringsforslag for sjøpattedyr. Sametinget har i 2011 gjennomført møter og konsultasjoner med Fiskeridirektoratet for å få inkorporere bruk av lokal kunnskap i forskning og forvaltning av sjøpattedyr, gjeninnføre åpne høringer

av forslag til kvoter og forvaltning av kystsel i 2012, og kompensasjonsordninger ved felling av kystsel. Fiskeridirektoratet har fulgt opp Sametingets oppfordring og gjennomført åpne høringer av forslag til kvoter og forvaltning av kystsel i 2012, samt gått inn for å innføre kompensasjon for felling av kystsel.

5.3.7 Økologi – Gjenvekst av tareskog

Havforskningsinstituttet har etablert en ny feltstasjon i Finnmark, lokalisert til østsiden av Porsangerfjorden. Havforskningens mål er å gjenreise rike bestander av kystfisk i nordnorske fjorder. Porsangerfjorden er i denne sammenheng valgt ut som utsettingsområde. Sametinget har gitt kr 500 000 i støtte til gjennomføring av prosjektet «Gjenvekst av nedbeitet tareskog – kalkingsprosjekt».

5.3.8 Samarbeid med fiskeriorganisasjoner

Sametingspresidenten hadde møte med ledelsen i Norges Fiskarlag i mai 2011. Blant temaene som ble gjennomgått var fiskeriforvaltning generelt og partenes syn på forslagene til Kystfiskeutvalgets innstilling. Begge parter var positivt innstilt på å opprettholde kontakten og orientere hverandre om aktuelle fiskeripolitiske saker.

5.4 Jordbruk

Sametinget har gitt innspill til jordbruksforhandlingene til Landbruks- og matdepartementet. Sametinget la spesielt vekt på å få bedre lønnsomhet i jordbruksnæringen og at jordbruket må få et inntektsløft. Sametinget foreslo å halvere den høye egenandelen ved avlingsskader og overvintringsskader. Resultatet av jordbruksforhandlingene er skuffende for samiske områder. Noe inntektsvekst ble det, men ikke nok til dekke kostnadsveksten. Det er fortsatt et stort gap mellom inntektsveksten i jordbruket og i samfunnet for øvrig.

Det er store utfordringer med å få finansiert nye driftsbygninger i jordbruket. Finansieringsordningene dekker ikke merkostnadene for samiske områder i forhold til sørlige deler av landet. Sametinget har finansiert flere store bygg, men utfordringen ligger i å få restfinansiering på plass i flere av disse byggesakene. Det er viktig å ha tidsmessige driftsbygg som unge vil drive. Sametinget har som mål å opprettholde jordbruket i samiske områder.

Geitenæringen har vært og er under omstilling ved en total omfattende sanering av geitebesetningen i Norge, hvor målsetningen er å avskaffe enkelte sykdommer som opptrer hos geit. Sametinget er spesielt bekymret for de bruksnedleggelserne som saneringsprosjektet medfører og vil vektlegge at det må settes i gang nye tiltak som sikrer en fortsatt livskraftig geitnæring.

Sametinget har i samarbeid med Fylkesmannens landbruksavdeling, Finnmark fylkeskommune og Innovasjon Norge lagt til rette for å skape optimisme i jordbruket i Ávjojárri urfolksregion. De berørte kommunene, Porsanger, Karasjok og Kautokeino, har videreført dette og utarbeidet et hovedprosjekt for denne satsingen. Kommunene legger opp til et tre-årig prosjekt. Hvis prosjektet blir vellykket, kan dette kan ha overføringsverdi for andre områder.

5.5 Reindrift

Sametingets innspill til reindrifftsavtalen for 2012/2013 ble behandlet i plenum i november 2011. I innspillet legger Sametinget vekt på samarbeid og konsultasjoner med Landbruks- og matdepartementet om reindriftpolitikk og forvaltningen av denne, virkemiddelordningene i avtalen, reindriftens arealer, rovvilt, avgifter i reindriften, helse, likestilling, markedssituasjonen og reintallstilpassning.

Sametinget vil presentere sitt innspill overfor avtalepartene Norske Reindriftssamers Landsforbund og staten ved Landbruks- og matdepartementet på nyåret 2012.

Norsk-svensk reinbeitekonvensjon regulerer reindriften på grenseovergangen mellom Norge og Sverige. Sametinget er opptatt av å sikre en god løsning for næringsorganisasjoner i reindriften som berøres av konvensjonen. På bakgrunn av et møte mellom den norske og den svenske samingpresidenten, ba det norske Sametinget om konsultasjoner med Landbruks- og matdepartementet om saken. Konsultasjon med departementet ble avholdt i april 2011. Tema for konsultasjon var den videre fremdriften i arbeidet med norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Sametinget er i samtale med det svenske Sametinget, Norske Reindriftssamers Landsforbund og Svenska Samernas Riksförbund om et mulig omforent forslag som skal presenteres for regjeringene i Norge og Sverige.

5.5.1 Likestilling i reindriften

Tradisjonelt er det likestilling mellom kjønnene i reindriften, men denne er gjennom årene blitt svekket gjennom lov- og forskriftsreguleringer. Sametinget har tatt opp likestillingsspørsmålene gjentatte ganger i forbindelse med reindrifftsforhandlingene. Reindriften er arbeidskrevende, og kvinnene og de unges plass er derfor sentral i næringssammenheng. I Sametingsrådets melding om samisk reindrift 2009, har Sametinget lagt vekt på at reindrift er en familiebasert næring, der kvinner har en sentral plass som arbeidskraft, kunnskapsbærer og kunnskapsleverandør til den yngre generasjon.

Ved reindrifftsforhandlingene om reindrifftsavtalen 2010/2011 ble avtalepartene enige om å nedsette en arbeidsgruppe som skulle gå igjennom og vurdere eksisterende utredningsmateriale om likestilling i reindriften, samt å foreslå tiltak for å fremme likestillingsaspektet i næringen. Sametinget ga innspill til arbeidsgruppen om Sametingets arbeid for å fremme likestilling i reindriftnæringa. Rapporten fra arbeidsgruppen ble avlevert i oktober 2010. Sametinget ga en høringsuttalelse til denne rapporten som ble oversendt til Landbruks- og matdepartementet i 2011. Sametingets oppfølging i denne saken vil være å påse at arbeidsgruppas forslag til tiltak prioriteres og følges opp.

5.5.2 Forskrifter til reindrifftsloven

Sametinget har vært i konsultasjoner med Landbruks- og matdepartementet om forskrift om avgift ved brudd på bruksregler og forskrift om tvangsmulkt. I konsultasjonene har Sametinget hatt fokus på forhold i forskriften ved brudd på bruksreglene. Sametinget fremmet følgende:

- Sametinget er positiv til at det utarbeides forskrifter om sanksjoner ved brudd på bruksreglene og tvangsmulkt.
- Forskriftene skal ha en utforming som gjør at de lett kan leses av den enkelte bruker.
- I forskriftene må det komme fram henvisninger til forvaltningslovens regler, slik at de enkelte utøverne er klar over sine prosessuelle rettigheter.
- Sametinget er positiv til at avgiftskrav ved brudd på bruksreglene rettes mot den enkelte siidaandelsinnehaver(e). Det er et viktig prinsipp at sanksjonsbestemmelser og erstatningskrav mot reindriften rettes mot den ansvarlige reineier, og ikke reinbeitedistriktene slik praksisen har vært til nå.

- Sametinget ønsker en nærmere avklaring om hvem/hvilket organ som skal avgjøre om det er grunnlag for å ilegge bot, avgjøre botutmålingen, dokumentasjonskrav, samt avklare og fordele skyld.
- Sametinget ønsker å vurdere muligheten for bruk av skjønn ved fastsettelse av avgifter i stedet for faste satser, og at det settes et maksimumsbeløp for avgiftene.
- Sametinget har etterspurt departementets vurderinger mht. til klageadgangen, særlig om at både områdestyrene og reindriftstyret kan ilegge avgift.
- Sametinget har gitt innspill på at det må vurderes å skille mellom «forsettlig» og «uaktsomhet». Det er urimelig at uaktsom handling som gjøres ved et uhell eller grunnet en nødssituasjon, straffes like hardt som en fortsettlig handling.

Sametinget er kjent med at departementet har innarbeidet våre synspunkter i forskriften og har gitt sin tilslutning til denne.

Med hensyn til prosessen med endring av reindriftsforvaltningen har Sametinget presisert at det kan virke u hensiktsmessig å iverksette et nytt sanksjonsregelverk til reindriftsloven. Dette så lenge det er stor usikkerhet omkring spørsmålet om hvordan reindriftsforvaltningen blir i framtiden. Spørsmålet om forvaltningsnivåer og oppgaver griper inn i forskriftens innhold og håndhevelsen av regelverket. Dermed kan det skapes enda mer usikkerhet om hvem som skal håndheve dette nye forskriftsverket og hvor lenge. Dette er noe som gir liten forutsigbarhet og skaper usikkerhet for reindriftsutøverne.

Når Sametinget likevel valgte å gi tilslutning til dette forskriftsverket, er det på bakgrunn av at vi anser det som viktig å få på plass et regelverk som kan anvendes ved brudd på bruksreglene. Det er av viktighet for næringen selv og for omverdenen. Det er særlig viktig for å sikre reindriftsorganenes egen medvirkning til håndhevelsen av dette regelverket.

5.5.3 Endring av reindriftsforvaltninga

Sametinget ble ved nyhetsmelding i april 2011 på Landbruks- og matdepartementets nettsider kjent med at reindriftsforvaltningen skal endres. Dette skal skje ved avvikling av områdestyrene og flytting av områdekantorene under Fylkesmannen. Sametinget var ikke gitt noen informasjon om at slikt var vurdert.

Landbruks- og matdepartementet oversendte senere Sametinget et notat der organiseringsend-

ringene ble begrunnet. Sametinget stilte sammen med Norske Reindriftsamers Landsforbund til et informasjonsmøte i mai om departementets beslutning. Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund informerte på sin side om forslag til et utvalg for utredning av organiseringen av reindriftsforvaltningen. Det var enighet om at Sametinget skulle plenumsbehandle saken før departementet foretok seg noe videre. Sametinget fattet vedtak i saken under plenum i juni 2011 hvor det framkommer at departementets beslutning om endring av reindriftsforvaltningen var fattet uten at dette har skjedd etter konsultasjoner i henhold til Konsultasjonsprosedyrene mellom Sametinget og statlige myndigheter. Til tross for dette ble Sametinget invitert til konsultasjoner som var avgrenset til spørsmålet om gjennomføring av den besluttede endringen. Konsultasjoner om gjennomføring av en allerede fattet beslutning innebærer ikke reelle konsultasjoner, Sametinget kunne derfor ikke stille til et slikt møte. Landbruks- og matdepartementet sendte i september sitt forslag til avvikling av områdestyrene på høring. Denne blir tatt til behandling i Sametingets plenum i februar 2012.

En endring av reindriftsforvaltningen må forutsettes å innebære en videreføring av samepolitikken der målsettingen er at avgjørelsesmyndighet i saker som i særlig grad berører det samiske folk overføres Sametinget. Grunnlovens § 110a om å legge til rette for at samene som folk kan sikre og utvikle sin kultur, språk og samfunnsnivå legger klare føringer på hvordan den offentlige forvaltningen av reindriften organiseres. I forlengelsen av dette følger også at menneskerettslige forpliktelser om selvbestemmelse, selvstyre, deltagelse og prioritering over egen utvikling legges til grunn i vurderingene ved endringer av reindriftsforvaltninga. Ingen av disse forholdene har Landbruks- og matdepartementet vurdert og lagt til grunn ved sin beslutning og forslag i 2011. ILO har ved flere anledninger uttrykt at prosess og innhold henger tett sammen. Reelle konsultasjoner i god tro med målsetting om å oppnå enighet, og løsninger som samsvarer med gjeldende samepolitikk og internasjonale forpliktelser overfor samene som urfolk er avgjørende viktig i oppfølgingen av denne saken.

5.6 Rovvilt

Sametinget har fremmet en sak for styret i Samisk parlamentarisk råd om tapene beitedyrsnæringen har grunnet fredet rovvilt. Samisk parlamentarisk råd vedtok å forankre dette i Kirkeneserklæringen

2011, samt innlede et sameparlamentarisk samarbeid for å få nasjonalstatene til å beskytte samiske næringer i rovviltutsatte områder.

Rovviltpolitikken i de ulike landene, Finland, Norge, Sverige og Russland, har stor direkte innvirkning på primærnæringene i mange samiske områder. Politikken innenfor Den europeiske unionen legger føringer for den nasjonale rovviltpolitikken i våre land. Derfor vil Samisk parlamentarisk råd arbeide for at Finland og Sverige gjennom sine medlemskap, på best mulig måte ivaretar de samiske hensyn på dette saksområdet.

Samisk parlamentarisk råd understreker at det er Europarådet som legger rammene for medlemsstatenes arbeid med menneskerettigheter. Både Finland, Sverige, Norge og Russland er medlemmer i Europarådet, som har lagt minstestandarder for menneskerettighetene og fører tilsyn med etterlevelsen av de forskjellige konvensjoner og rekommandasjoner. Samisk parlamentarisk råd vil derfor arbeide for at de berørte stater følger opp sine forpliktelser rettet mot den samiske befolkning.

Samisk parlamentarisk råd vil opprette en komité med oppgave å utforme felles rovviltpolitikk og foreslå regler for forvaltningen. De respektive land forutsettes å stå for den praktiske forvaltningen og følge vedtatte regler.

For øvrig viser Samisk parlamentarisk råd til Kirkeneserklæringen, spesielt punkt 11 og states plikt til å sikre det materielle kulturgrunnlaget for den samiske befolkningen.

Erstatningsordninger for tap av tamrein grunnet rovvilt

Miljøverndepartementet har etablert et prosjekt som tar sikte på å vurdere og eventuelt foreslå endringer av dagens erstatningsordning for tap av tamrein grunnet rovvilt. Prosjektets mandat var å utrede om, og i så fall hvordan, dagens erstatningsordning for tap av tamrein grunnet rovvilt bør legges om. Prosjektgruppa skal særskilt utrede en modell for en risikobasert erstatningsordning. Sametinget har gitt et foreløpig innspill til prosjektgruppa og vil følge opp denne saken gjennom konsultasjoner med Miljøverndepartementet.

5.7 Jinjevaerie sameby

Sametinget ble kontaktet av Jijnjevaerie sameby for bistand i forbindelse med Statkrafts vindkraftprosjekt i deres beiteområder. Samebyen har motsatt seg vindkraftprosjektet og har hatt advokat-

bistand. De har løftet saken inn for domstolen. Sametinget har hatt møte med Statkraft for å få en redegjørelse for vindkraftprosjektet og hvordan de har forholdt seg til samebyen. Sametinget har også tatt opp saken i våre møter med Utenriksdepartementet. Saken har gått runden innenfor domstolssystemet i Sverige. Den endelige behandlingen fikk saken i Miljööverdomstolen, der dom ble avsagt i november 2011. Samebyen fikk ikke hensiktsmessig medhold for en forsvarlig sikring av deres reinbeiteareal. Det er ikke mulig å anke saken etter at den har vært behandlet i Hovrätten. Sametinget har vært i kontinuerlig kontakt med samebyen, og det jobbes nå for å finne en hensiktsmessig løsning for å fremme samebyens interesser både nasjonalt og internasjonalt.

5.8 Verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv

Sametinget har prioritert oppfølging av etablerte bedrifter i 2011. Det er gjennomført to oppfølgingsprosjekter, det ene i sørsamisk område og det andre i Sør- og Midt-Troms. Begge prosjektene er et ledd i verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Målgruppen var samiske etablerere som har etablert seg de siste fem årene. Oppfølging har skjedd over tre samlinger á 2 dager i ulike områder.

Sametinget engasjerte VINN og Norges Vel til å følge opp etablerere i sørsamisk område. Oppfølgingen skjedde i samarbeid med Nordland fylkeskommune. 12 personer fra 8 bedrifter deltok. Oppfølgingen har bidratt til større oppmerksomhet på bedriftsutvikling. På siste samling ble fire av bedriftene enige om å planlegge markedssamarbeid fra 2012, med mål om større markeder, økt omsetning og lønnsomhet.

I Sør- og Midt-Troms deltok 10 bedrifter. Av disse var 9 kvinner, det vil si 90 % av deltakerne. PricewaterhouseCoopers AS i Tromsø hadde ansvaret for denne oppfølgingen. Fokus har vært på hvordan man skal bygge identitet og sikre overskudd i bedriften, og derigjennom legge grunnlag for videre eksistens. Tilbakemeldingen fra deltakerne har vært at programmet har truffet meget godt når det gjelder deres behov som ferske etablerere. Spesielt det at man hele tiden har jobbet konkret med utviklingen av egen bedrift, og at man via prosesslederne og opplegget for øvrig har fått innblikk i andre etablereres erfaringer og utfordringer, trekkes fram som en styrke.

Sametinget har deltatt i prosessen med å utarbeide nye strategier for reiselivsutvikling i Nord-

Norge. Det er holdt tre samlinger. Strategien skal være til nytte for virkemiddelapparatets prioriteringer innenfor satsing på reiselivet i nord.

Forum for verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv har hatt møte i august 2011. Både representanter fra næringsorganisasjonene og det offentlige deltok og ga innspill til tiltak for 2012 og 2013. På grunnlag av disse innspillene har Sametinget vedtatt en ny programbeskrivelse.

5.9 Duodji

Avtalepartene i duodji ble i 2010 enige om å ta en grundig gjennomgang av driftstilskuddsordningen for duodjiutøvere. Kontroll av ordningen ble satt i gang i 2011. Hensikten med dette er å kvalitetssikre ordningen og den dokumentasjonen som søkerne legger til grunn ved søknad om driftstilskudd. 21 duodjiutøvere som fikk driftstilskudd i 2010, ble plukket ut for kontroll. Regnskapsfirmaet Consis skal lage rapport over de funnene som gjøres i kontrollen, og arbeidet skal sluttføres i 2012.

Asplan Viak har utarbeidet økonomisk rapport for utviklingen i duodjinæringen. Rapporten skal danne grunnlag for forhandlingene om en næringsavtale. Asplan Viak understreker at utvalget på 47 svar er for lite til å trekke pålitelige konklusjoner om utviklingen fra år til år. Av de som har svart er 75 % kvinner. Regnskapsåret 2009 danner grunnlaget for denne rapporten. Rapporten viser at salgsinntekten pr duodjiutøver ikke har endret seg fra 2008 til 2009. Driftsresultatet har faktisk sunket fra kr 108 581 til kr 83 684 i samme periode. Hovedårsaken kan være økte kostnader i næringen, men som følge av lite utvalg kan det være andre forhold som er årsaken. Økonomisk utvalg i duodji har holdt to møter i perioden. Økonomisk utvalg vil ha en mer grunnleggende rapport og bedre rapportering fra duodjiutøverne.

Forhandlingene om ny duodjiavtale startet i august 2011. Forhandlingspartnere er Sámiid duodji, Duoáriid ealáhussearvi og Sametinget. Partene ble enige om en avtale på 9,4 millioner kroner. 3 millioner kroner ble satt av til investerings- og utviklingstiltak, 0,33 millioner kroner til kompetansetiltak og 3,6 millioner kroner til driftstilskudd. Ordningen med duodjistipend ble utvidet fra å gjelde bare videregående skole til også å gjelde høgskoleutdanning. Ordningen med støtte til duodjiutvalg ble avviklet og erstattet med prosjektstøtte til salgsfremmende tiltak. I likhet med tidligere år ble det satt av 1,56 millioner kroner til to duodjiorganisasjoner. Innenfor duodjiavtalen skal det settes i gang et prosjekt på salg og mar-

kedsføring og et annet innen merkevarebygging. Kontroll av søkere som får driftstilskudd skal videreføres i 2012. Sametinget forpliktet seg til å utrede momsfratak for duodjinæringen.

Representanter fra duodjinæringen tok i 2011 initiativ til et møte med Sametinget om etablering av et duodjiverksted i Karasjok og Porsanger. Initiativtakerne tok opp utfordringene med at duodjilmiljøet ikke har gode nok vilkår for å utvikle duodjilmiljøet i disse to kommunene.

Sametinget har finansiert et ett-årig duodjiprojekt i lulesamisk område. Hensikten med prosjektet er å motivere flere til å starte med duodji og få i gang samarbeid mellom duodjiutøvere.

Duodjeinstituhitta har rettet opp de økonomiske forholdene ved stiftelsen. Sametinget har fått inn et styremedlem i Duodjeinstituhitta, men Duoáriid ealáhussearvi har fortsatt ikke fått noen plass i styret.

5.9.1 Lærlingeordningen i duodji

Sametinget har gitt oppdrag til Opplæringskontoret for reindrift og duodji om å administrere lærlingeordningen i duodji. I 2011 har kontoret kontrakt med 15 lærlinger, hvorav 14 er jenter. Halvparten er fra Kautokeino og resten er fra andre områder i Finnmark, Troms og Sør-Trøndelag. To lærlinger ble ferdige med kontraktstida og to har opphevet lærekontrakten. Utfordringen i 2011 har vært at flere ikke har tilstrekkelig med teori når de søker om opptak.

5.9.2 Kvinnelige foretakseiere og næringsutøvere

Den høye andelen kvinnelige deltakere både når det gjelder etablerere i Troms og i lærlingeordningen for duodji er med på å oppfylle målet om flere kvinnelige næringsutøvere. Økonomisk rapport for duodji viser også at av de som er med i undersøkelsen, utgjør kvinnene 75 %. For øvrig er ca 3 % av fiskere kvinner, i jordbruket er kvinneandelen rundt 20 % og i reindriftnæringen 13 %. Strukturelle forhold, som lover og regler, og hardt fysisk arbeid skaper barrierer for større kvinneandel i disse primærnæringene. Sentrale myndigheter har større muligheter til å endre på strukturelle forhold enn det Sametinget kan gjøre.

5.10 Søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling

Sametingets tilskudd til næringsutvikling hadde i 2011 en totalramme på kr 35 063 000. Disse mid-

lene ble prioritert til utvikling av variert næringsliv, marine næringer, jordbruk, næringskombinasjoner og samisk reiseliv, og duodji.

I 2011 har Sametinget hatt stor pågang av søknader til fiskeriformål. Dette som følge av stor optimisme og fortsatt gode utsikter for bedret driftsøkonomi og verdiskaping i næringen. Det gjelder både søknader om støtte til fartøyinvesteringer og til land- og havneanlegg. Ved å innvilge støtte til investeringer i fartøy og modernisering av mottaks- og havneanlegg har vi lyktes med å skape bedre økonomiske rammebetingelser for flåtefornyelse, opprettholde mottaksanlegg for lokal råstoffleveranse og styrke nyrekruttering til fiskeryrket.

Budsjettrammen for 2011 til marin sektor var på kr 4 165 000. Den ble overskredet med kr 2 158 909 som følge av denne søkerpågangen. I 2011 ble det innvilget støtte til nærmere 30 fartøyinvesteringer, derav støtte til 5 nybygg for unge aktører i næringen. Dette bidrar til modernisering og merkbar flåtefornyelse innenfor et geografisk område som er preget av en eldre flåte.

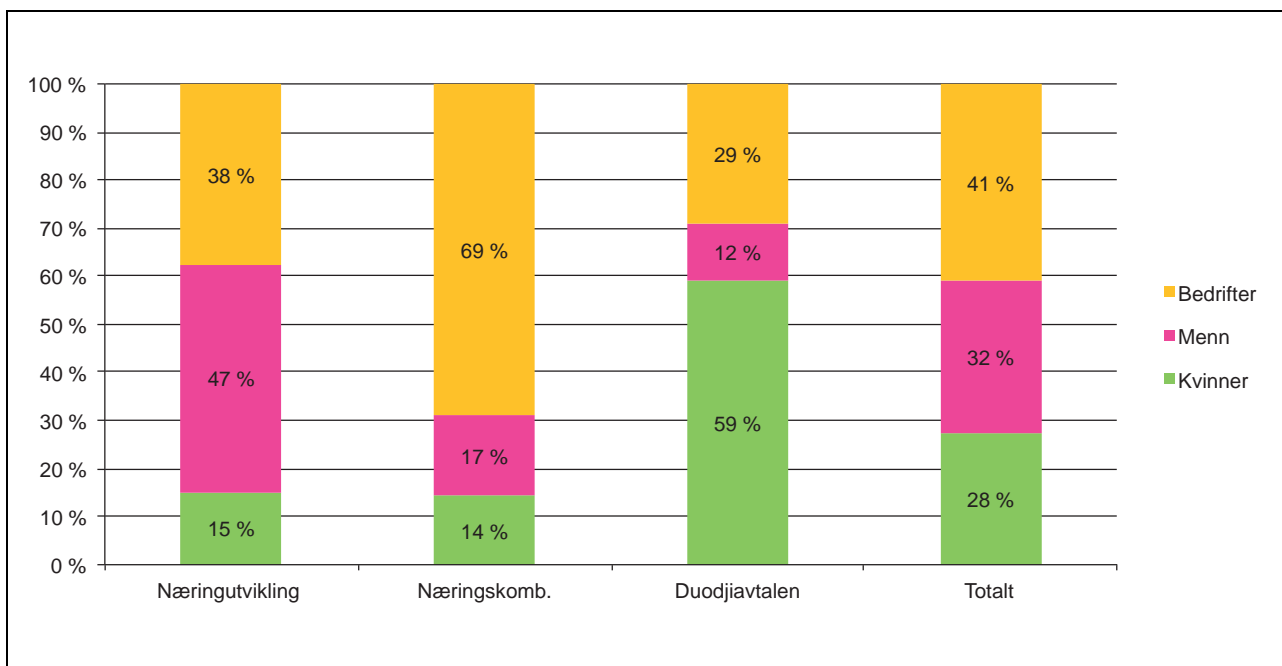
På mottakssiden har Sametinget bidratt både med støtte til renovering av lokale mottaksanlegg samt utbedring av havneanlegg i form av kaiutbygging og etablering av flytebrygger. Dette bidrar betydelig til å lette leveranse- og liggeforholdene for det lokale kyst- og fjordflåten.

Sametinget merker pågang av søkere innenfor utvikling av samisk reiseliv. Davvi Siida er en av aktørene i markedet som ble innvilget tilskudd til investeringer i 2011. Bedriften har sitt hovedvirke i Lebesby og tilbyr turister fra Hurtigruten en smak av samisk kultur og levesett på tur fra Kjøllefjord til Mehamn. Samlet sett ble det bevilget kr 4 579 950 til næringskombinasjoner og utredningsprosjekter og andre tiltak.

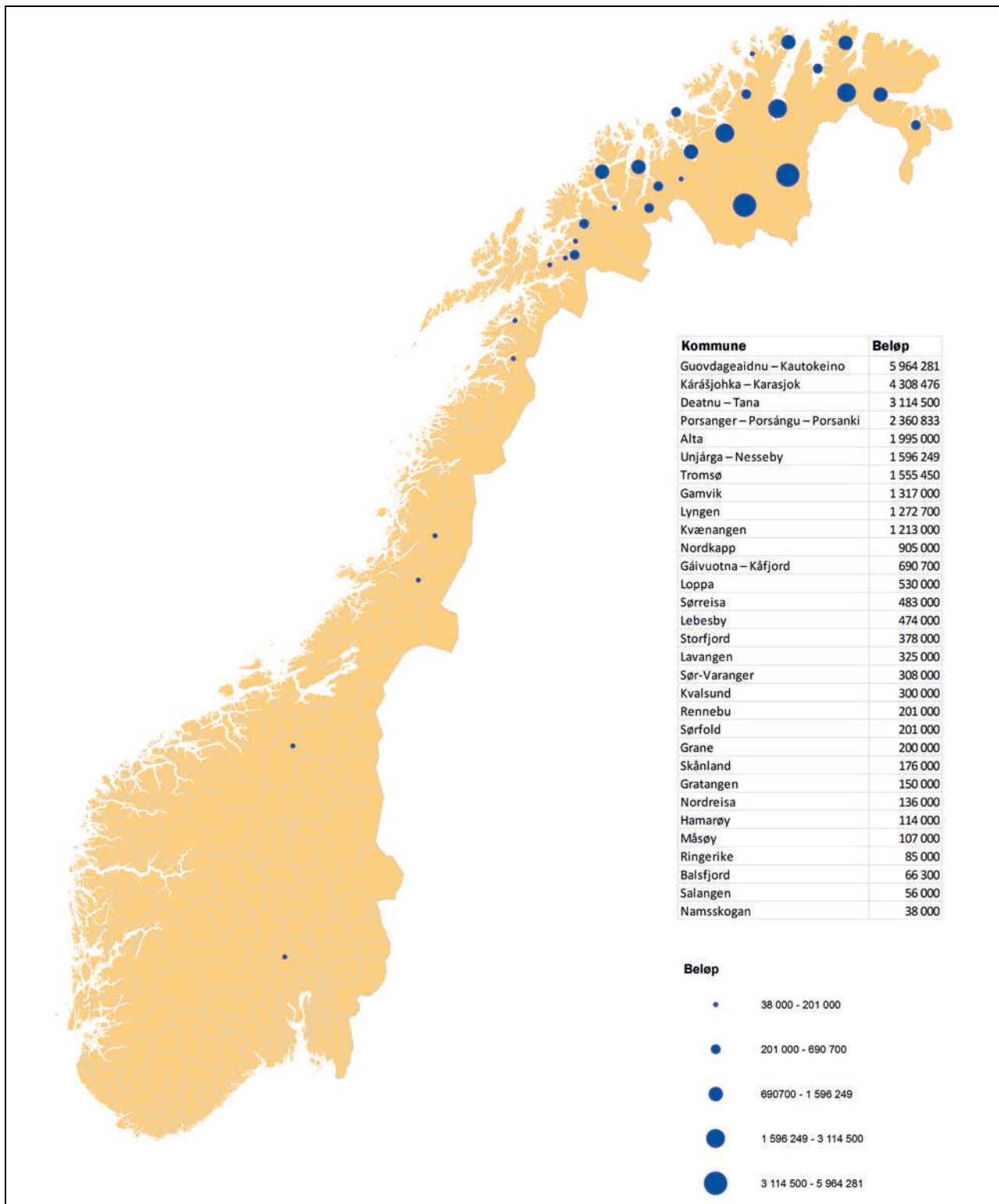
Sametinget har fortsatt satsingen på duodji gjennom næringsavtalen. Denne utgjorde i 2011 kr 9 400 000. Det ble innvilget tilskudd til å få gjennomført en analyse av duodjinæringen. Dette for å få mer informasjon om hvor mye duodji som produseres, om utøverne får solgt sine produserte varer og hvilke markeder som etterspør produktene. Denne analysen skal gi grunnlag for å sette i gang målrettede tiltak og vurdere om det er grunnlag for et prosjekt om merkevarebygging i duodji. Sametinget bevilget kr 457 200 til prosjektet som skal gjennomføres av duodjiorganisasjonene.

Totalt bevilget Sametinget næringsmidler for kr 32 748 290 i 2011.

I figuren under vises andelen av kvinner, menn og bedrifter som er innvilget tilskudd innenfor næringsutvikling, næringskombinasjoner og duodjiavtalen, samt totalt for ordningene.

Figur 1.4 Andelen kvinner, menn og bedrifter som er innvilget tilskudd innenfor næringsutvikling, næringskombinasjoner og duodjiavtalen, samt totalt for ordningene.

Figur 1.5 Kartet viser fordelingen kommunevis av de innvilgede tilskuddene i 2011 til søkerbaserte ordninger innenfor næring.

6 Arealer, miljø- og kulturvern

Sametingets hovedmål i arbeidet med arealer, miljøvern og kulturvern er å sikre en bærekraftig utnytting av arealer og ressurser i samiske områ-

der med grunnlag i samisk historie og samiske verdier. Disponeringen av disse områdene og ressursene skal være grunnlagt på samiske rettigheter. Det skal legges vekt på et bærekraftig og langsiktig perspektiv.

Sametingets arbeid med arealsaker handler om at samiske interesser skal ivaretas når beslutninger om arealbruk skal tas. Samiske kulturminner brukes som dokumentasjon for samisk tilstedeværelse i samiske områder. I kulturminnearbeidet er Sametinget høringsinstans i plansaker og større utbygginger. I forbindelse med disse registreres en stor mengde samiske kulturminner.

6.1 Arealer

6.1.1 Oppfølging av plan- og bygningsloven

I 2008 ble en ny plan- og bygningslov vedtatt. Loven trådte i kraft 01.07.09. I loven fikk Sametinget en ny rolle med både større myndighet, og større veiledningsansvar. På grunn av disse endringene har det vært et behov for å konkretisere rammene Sametinget jobber innenfor i plansaker, og et behov for å formidle dette til andre myndigheter og publikum. I juni 2010 kom Sametingets planveileder. I året som har gått har planveilederen vært et bra verktøy for oss både til å oppfylle vår nye rolle i forhold til plan- og bygningsloven, og i vårt øvrige arbeid med plansaker. Vi vil her trekke fram to viktige saker:

- Arbeidet med Alta kommunes arealdel 2011–2030. Sametinget reiste i utgangspunktet innsigelser på arealdisponeringen på fire viktige områder. Gjennom dialog og godt samarbeid kom partene fram til en løsning som medførte at Sametinget kunne trekke alle innsigelsene tilbake.
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Ny plandel i plan- og bygningsloven slår fast at Kongen hvert fjerde år utarbeider nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Det første forventningsbrevet forelå i juli 2011. Gjennom konsultasjoner med Miljøverndepartementet sikret Sametinget at forventningsbrevet stilte krav om at regional og kommunal planlegging også sikrer samiske interesser slik det er forutsatt i plan- og bygningsloven.

Vi håper også veilederen har vært opplysende for andre myndigheter og publikum. Vi har i forbindelse med saksbehandlingsprosessene og ved andre anledninger henvist til veilederen. Vi har også delt ut veilederen ved passende anledninger. I Sametinget vil vi også fremover jobbe videre med å evaluere og bedre vårt opplysningsarbeid og våre rutiner i plan- og arealsaker.

6.1.2 Finnmarkseiendommen

Finnmarkseiendommen, Finnmark fylkeskommune og Sametinget avholder 2 årlige politiske kontaktmøter. Hensikten med møtene er å legge til rette for god samhandling mellom partene. Møtene er også et oppfølgingspunkt under samarbeidsavtalen mellom Finnmark fylkeskommune og Sametinget. Partene har i 2011 startet opp arbeidet med å diskutere overskuddsanvendelse på administrativt nivå. Som en følge av dette er det satt sammen en administrativ samarbeidsgruppe som skal arbeide videre med hvordan overskuddet til Finnmarkseiendommen skal brukes.

6.1.3 Stiftelsen Protect

Norske Reindriftsamers Landsforbund og Svenska Samernas Riksförbund har med støtte fra Sametinget i 2011 tatt initiativ til etablering av Stiftelsen Protect. Protect skal etableres i første halvår 2012.

Protect blir en uavhengig, ikke kommersiell stiftelse som skal bistå samiske rettighetshavere med å ivareta sine arealinteresser, land- og ressursrettigheter og utviklingsmuligheter. Protect skal ha en sentral normgivende rolle for myndigheter og næringsaktører i deres arbeid og virksomhet i samiske områder. Protect vil bidra til at det etableres profesjonelt samarbeid og ryddige forhandlinger om planer og tiltak mellom tradisjonelle samiske næringer/rettighetshavere og nye næringsaktører som ofte er arealkrevende. Dette for å skape større forutsigbarhet for alle parter og styrke mulighetene for å oppnå de beste løsningene som ivaretar flere interesser.

Sametinget har bevilget 1 mill kr for 2012 til Protect. Nye næringsaktører i samiske områder har allerede signalisert at de vil bidra med økonomisk støtte. Sametinget forventer at statlige myndigheter også er villige til å bidra med økonomisk støtte.

6.1.4 Kraftutbygging

Vindressursene er gode på flere steder i Sápmi. Dette gjør etablering av vindkraft interessant. Det er også en stadig økende interesse for utbygging av småkraft. Som en følge av blant annet etablering av nye kraftkilder må også kraftnettet bygges ut og oppgraderes. Dette for å kunne transportere den nye kraften som produseres ut til forbrukerne. Sametinget har i 2011 behandlet drøyt 200 kraftrelaterte saker.

Vindkraftanlegg kan være god klimapolitikk. Sametinget deler i prinsippet målet om å redusere utslipp av klimagasser og å satse på fornybar energi som avbøtende tiltak, selv om vindkraft i seg selv sannsynligvis aldri helt vil kunne erstatte en energiproduksjon med CO₂. Sametinget vil imidlertid påpeke at de aktuelle arealene for utbygging ikke ligger helt ubrukte i dag, de brukes til næringsvirksomhet samtidig som de også er kulturlandskap. Områdene som er aktuelle når det gjelder vindkraftutbygging er samtidig ofte også områder frie fra tyngre tekniske inngrep, dette gjelder for eksempel ca. 37 % av arealene i Finnmark. Slike naturområder, spesielt store sammenhengende områder fra fjord til fjell, utgjør en knapphetsressurs i Norge og Europa og vil være en verdifull basis for det naturmangfoldet vi skal gi videre til neste generasjon.

Det er derfor viktig for Sametinget å få utredet konsekvensene den planlagte kraftutbyggingen har for samisk kultur, næring og samfunnsliv. Dette fordi ansvarlig myndighet skal ha et så godt beslutningsgrunnlag som mulig før vedtak fattes. Sametinget er også svært opptatt av at arealene og ressursene i Sápmi blir brukt på en måte som ikke fører til svekkelse av samisk kultur, næring og samfunnsliv. Dette er i tråd med både hovedmålet og to av delmålene for dette fagfeltet. Ansvarlig konsesjonsmyndighet er Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Den typen vedtak som konsesjonsvedtak er, faller innenfor rammen for konsultasjonsprosedyrene mellom Sametinget og statlige myndigheter. I tillegg har Sametinget inngått en separat avtale med NVE som skal konkretisere konsultasjonsprosedyrene i nettopp konsesjonssaker.

Sametinget har i 2011 gjennomført en rekke konsultasjoner på administrativt nivå med NVE vedrørende vindkraftprosjekter på ulike stadier i konsesjonsprosessen.

Konsultasjoner om utredningsprogram

Konsultasjoner om utformingen av konsekvensutredningsprogrammene for Nordkyn, Fálesrašša og Kvalsund vindkraftverk i Finnmark samt Sjønfjellet I og II, Seiskallåfjellet, Kvalhovudet, Kovfjellet og Stortuva vindkraftverk i Nordland ble avsluttet i løpet av 2011.

Når det gjelder utformingen av konsekvensutredningsprogrammene ble Sametinget enig med NVE om formuleringer knyttet til utredning av konsekvensene for utmarksbruk og fremgangsmåten for utredning av konsekvensene for reindrift. Vi ble imidlertid ikke enige om utrednings-

forhold og formuleringer som omhandler eventuell reduisering av reintall som følge av det planlagte tiltaket, bruk av tradisjonell kunnskap som metode, samt tidspunkt for gjennomføringen av de kulturminneundersøkelser som skal gjøres i henhold til kulturminnelovens bestemmelser. Vi ba om at dette skulle redegjøres for i bakgrunnsnotatene til de fastsatte konsekvensutredningsprogrammene. Når det gjelder reindriftsinteressene er Sametinget opptatt av at det utarbeides helhetlige konsekvensutredninger som viser både tidligere og planlagte inngrep i området.

Dønnesfjord vindkraftverk

For Dønnesfjord vindkraftverk påpekte Sametinget i høringsuttalelsen til konsesjonssøknaden at vindkraftverket er planlagt i en flyttlei for rein, samt at det berørte reinbeitedistriktet er bekymret for at vindkraftverket kan fungere som en barriere for reinen. Sametinget mener det er nødvendig med en vurdering av eventuell mulighet for omlegging av flyttleien. Videre påpekte vi at det er en svakhet med søknaden at den ikke beskriver samisk utmarksbruk eller andre samiske samsfunnsinteresser. I etterkant av høringsuttalelsen ble Sametinget informert om at det foreligger en avtale mellom tiltakshaver og berørt reinbeitedistrikt som blant annet innebærer forholdet til flyttlei.

På konsultasjonsmøtet ytret Sametinget likevel skepsis vedrørende planene om vindkraftverk i Dønnesfjord. Særlig vurderer vi planområdets plassering som særlig uheldig for reindriften. Vi er imidlertid kjent med at det er inngått avtale med det berørte distriktet og tiltakshaver om en realisering av planene. Vi er også kjent med at reindriftnæringens områdestyre har kommet med innsigelse til overnevnte planer. På bakgrunn av dette ba Sametinget om at områdestyrets innsigelse bør veie tungt i NVEs behandling av søknaden. Konsultasjonen er formelt ikke avsluttet, men det er heller ikke berammet noe ytterligere konsultasjonsmøte i nær framtid.

Hamnefjell vindkraftverk

Når det gjelder Hamnefjell vindkraftverk har Sametinget uttalt seg til den reviderte konsesjonssøknaden og konsultasjonene er formelt avsluttet. Tiltakshaver er Finnmark kraft, som har overtatt dette prosjektet fra den tidligere tiltakshaveren Statoil ASA. Utbyggingen er planlagt i to trinn.

Som et resultat av konflikt med samiske kulturminner i området og tidligere konsultasjoner i

sakens anledning, er utbyggingsområdet redusert i forhold til de opprinnelige planene. Ingen av de tidligere registrerte samiske kulturminnene vil derfor bli direkte berørt av utbyggingen. Derimot vil flere kulturminner/kulturminnelokaliteter bli visuelt påvirket av utbyggingen. Sametinget har derfor foreslått at de vindturbiner som er planlagt nærmest de berørte kulturmiljøene tas ut av planen. Dersom dette blir gjort vurderer Sametinget at virkningene for samiske kulturminner og kulturmiljøer vil være akseptable. Sametinget har som kulturminnemyndighet på bakgrunn av dette akseptert at tiltaket kan gjennomføres i henhold til den reviderte konsesjonssøknaden.

Sametinget har i uttalelsen lagt til grunn at det berørte reinbeitedistriktet godtar den planlagte utbyggingen. Dersom konsesjon for utbygging innvilges, påpekte også Sametinget at konsesjonsvilkårene må plikte utbygger til å komme fram til omforente løsninger med reinbeitedistrikt 7 om hvordan ny infrastruktur, som veier og andre innretninger, skal brukes i forbindelse med vindkraftverkets driftsfase.

Raudfjellet vindkraftverk

Sametinget har startet opp konsultasjoner med NVE om konsesjonssøknad fra Norsk Miljøkraft Raudfjell AS, om etablering av vindkraftverk på Raudfjellet på Kvaløya i Tromsø kommune. Konsultasjonene har fokus på hvordan reindrifta blir berørt av en eventuell etablering av vindkraftverk på Raudfjellet.

Det planlagte vindkraftverket på Raudfjellet består av inntil 48 vindturbiner med en total installert effekt på 144 MW. Det er allerede gitt konsesjon til bygging av vindkraftverk på Kvitfjell som ligger ca 3 km fra planområdet på Raudfjellet.

Det berørte reinbeitedistriktet er et helårsdistrikt og består av to siidaandeler med til sammen 600 rein. Distriktet er blitt enig med tiltakshaver om etablering av et vindkraftverk på Raudfjellet og de har sågar inngått en avtale med Norsk Miljøkraft Raudfjell AS om en engangserstatning for ulempene kraftverket medfører.

Områdestyret for reindriftsnæringen har imidlertid gått i mot at det gis konsesjon. De viser til at området allerede er svært belastet av utbygginger og ber om at det utarbeides en helhetlig plan for vindkraft i Troms.

Konsultasjonsprosessen er fortsatt ikke avsluttet.

132 kV kraftforsyning på Sør-Helgeland

Sametinget har i 2011 også gjennomført avsluttende konsultasjoner med Olje- og energidepartementet (OED) i klagesaken vedrørende etablering av 132 kV kraftforsyning på Sør-Helgeland. Tiltakshaver er Helgeland Kraft. Det ble på konsultasjonene ikke oppnådd enighet mellom Sametinget og OED om valg av alternativ for bygging av nevnte kraftlinje. OED har senere stadfestet NVE sitt tidligere vedtak i saken. Sametinget har hele tiden ment at kraftlinjen bør bygges etter et annet alternativ som etter vårt syn i sum vil gi mindre konsekvenser for både samiske interesser og naturmiljø.

Som et resultat av konsultasjonene ble det i forbindelse med OED sitt vedtak imidlertid fastsatt to nye konsesjonsvilkår. Det ene vilkåret går ut på at tiltakshaver plikter, i den utstrekning departementet finner det rimelig, å dekke det berørte reinbeitedistriktets nødvendige utgifter til juridisk- og reindriftsfaglig bistand i forbindelse med forhandlinger om transport- og anleggsplaner, forberedelse til dette inkludert. Det andre vilkåret sier at tiltakshaver plikter å dekke det berørte reinbeitedistriktets eventuelle utgifter til å leie inn ekstra personell i forbindelse med flytting. Dette for en begrenset tidsperiode på 2 år regnet fra anleggsperiodens slutt. I tillegg må tiltakshaver dekke eventuelle utgifter til nødvendige tekniske hjelpemidler i de tilfeller der ekstra personell er utilstrekkelig for å få gjennomført flyttingen.

Departementets avgjørelse i denne saken var endelig og kunne ikke påklages.

Regional vindkraftplan for Finnmark

Parallelt med de allerede foreliggende meldingene og konsesjonssøknadene som gjelder etablering av vindkraft i Finnmark, er Finnmark fylkeskommune i ferd med å utarbeide en regional vindkraftplan for fylket.

Sametinget forstår planen først og fremst som en næringsutviklingsplan som skal være veiledende for utbyggere, kommuner og sentrale myndigheter. Sametinget har tidligere i flere sammenhenger påpekt at det er behov for å styrke regional planlegging og å bruke regionale planer som et redskap for å sikre samisk innflytelse. Utbygging og lokalisering av nye anlegg for produksjon av elektrisk kraft, som vindkraft, styres ofte i dag i stor grad av ledig kapasitet på overføringsnettet. Dette, sammen med at staten plikter å behandle alle aktuelle søknader om utbygging, gjør at slik kraftproduksjon på mange måter bærer preg av et

«Først-til-mølla-prinsipp». En slik framgangsmåte vil lett komme i konflikt med ønsket om en helhetlig forvaltning av områdene, og kan også bryte med det folkerettslige prinsippet om vern av samisk kultur. Sametinget er derfor positiv til at det utarbeides en slik plan.

Det er et paradoks at urfolksområdene i nord er de områder som først får merke konsekvensene av klimaendringene. Samtidig er det disse områdene som må bære de største byrdene av de klimatiltakene som planlegges. Sametinget har derfor påpekt at alternative energikilder til vindkraft, med vurderinger knyttet opp mot utslipp av CO₂, derfor bør drøftes i vindkraftplanen.

Sametinget vil delta i arbeidsgruppa for hovedprosjektet for vindkraftplanen for Finnmark. I denne arbeidsgruppa deltar for øvrig representanter fra NVE, Fylkesmannen i Finnmark, FeFo, Reindriftsforvaltningen, NHO Finnmark, LO Finnmark og Innovasjon Norge.

6.1.5 Mineralvirksomhet

Sametinget har vært på mineralkonferansen PDAC 2011 i Canada sammen med representanter fra de reinbeitedistriktene. Sametinget har gjort avtale med etter Sametingets mineralveileder. I år hadde PDAC 2011 konferansen lagt inn egne urfolkssesjoner, der mineralvirksomhet i urfolksområder i Canada, var tema. Mineralvirksomheter som ønsker å etablere seg i samiske områder vil møte på annerledes utfordringer enn i Canada. En av de største forskjellene er hensynet til den samiske reindriftsnæringa. En slik type urfolksnæring har ikke canadiske urfolk. Det er viktig at Sametinget og det samiske samfunn er tydelig og konkret når det gjelder hvilke krav som stilles ved eventuell fremtidig mineralvirksomhet i samiske områder.

Sametinget er opptatt av at mineralselskap og myndighetsorganer er kjent med vårt syn i saker som gjelder leting og utvinning av mineraler i samiske områder. På bakgrunn av dette har Sametinget deltatt med innlegg på møte med NHO-styret i Finnmark, Finnmarks fylkeskommunes tema-dag om mineralutvikling, og på et seminar om nordområdesatsning og mineralvirksomhet i Oslo. Seminaret i Oslo var et felles initiativ fra Utenriksdepartementet og Sametinget, og ble utført i forbindelse med Norsk Bergindustri sitt årsmøte. Det kom fram at regjeringen vil utarbeide en strategi om forvaltning av mineraler. Sametinget vil følge opp dette arbeidet og be om konsultasjoner dersom det utarbeides tiltak i

mineralstrategien som kan påvirke samiske interesser direkte.

Sametinget er i forhandlinger med Store Norske Gull AS om deres letevirksomhet etter mineralforekomster i Karasjok, slik Sametingets mineralveileder legger opp til. Sametinget har gjort slike avtaler med Arctic Gold AS og Nussir ASA, og satser på at avtalen med Store Norske Gull AS vil være ferdig i første halvdel av 2012.

6.2 Miljøvern

6.2.1 Konvensjon for biologisk mangfold

Sametinget deltok i Norges delegasjon til det sjuende arbeidsmøtet under konvensjonen for biologisk mangfold (CBD), artikkel 8j om tradisjonell kunnskap, i Montreal.

På møtet holdt Sametinget innlegg om mekanismer for å bidra til en effektiv urfolksdeltakelse i CBD sitt arbeid og vi deltok i en dialog om økosystembasert forvaltning, økosystemtjenester og verneområder. I rapporten fra dialogen er Sametingets konsultasjonsordninger knyttet til verneområder og lokal forvaltning av nasjonalparker, synliggjort. Utfordringer knyttet til prosesser om gjenstående verneområder i Finnmark, vårjakt på ender og forvaltning av laks i sjø og elver, er også nevnt i rapporten. Sametinget la til rette for at Ávjovárri urfolksregion og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi/Samisk jakt- og fangsforbund, kunne holde en presentasjon på en sidetilstelning om tradisjonell vårjakt på ender i Kautokeino. De fortalte hvilken betydning jakta har for befolkningen i Kautokeino. Sametinget bidro med generell informasjon om Sametinget, samt presentasjon av hvilke regler som gjelder for vårjakta på ender i dag. Det var ellers fokus på den nye komponenten i det flerårige arbeidsprogrammet om å beskytte og oppmuntre til en sedvanemessig bruk av biologiske ressurser (artikkel 10c), som er i tråd med bærekraftsprinsippet. Videre ble indikatorer for tradisjonell kunnskap, tilbakeføring og systemer for beskyttelse av tradisjonell kunnskap og anbefalinger fra FNs permanente forum for urfolkssaker tatt opp. Sametingets deltakelse på disse 8j arbeidsmøtene i regi av FN, er av nytte for Sametingets arbeid med tradisjonell kunnskap. Dette gjelder både i forvaltningsoppgavene hvor Sametinget mener tradisjonell kunnskap må tas mer hensyn til, og i utforming og i utførelsen av vår politikk med dokumentasjon og formidling av tradisjonell kunnskap. Ved deltakelse i Norges delegasjon på møtene får vi noen ganger gjennomslag fra sentrale myndigheter for å fremme saker vi er

opptatt av. Det er imidlertid vel så viktig at dette er en arena hvor vi får signaler på hva norske myndigheter, andre lands myndigheter, andre urfolk og andre grupper mener om tradisjonskunnskap og hvordan tradisjonskunnskap bør behandles.

6.2.2 FNs klimakonvensjon

Sametingsrådet deltok i Norges delegasjon på partsmøtet, COP 17, under FNs klimakonvensjon i desember 2011 i Durban i Sør-Afrika. Delegasjonen ble ledet av miljø- og utviklingsminister Erik Solheim.

Det overordnede målet til klimakonvensjonen er å redusere global oppvarming ved å redusere klimagassutslipp. Klimapakken fra Durban innebærer en løsning for en plan mot en framtidig juridisk klimaavtale for alle land. Den skal være forhandlet fram innen 2015 og tre i kraft i 2020. Kyoto-protokollen forlenges med fem år og det etableres et grønt fond for finansiering av klimatiltak i utviklingsland. Andre deler inneholder blant annet regler for overvåking og kontroll med utslipp, beskyttelse av regnskog, teknologioverføring til utviklingsland og klimatilpasning.

Klimaendringer angår urfolk i aller høyeste grad fordi urfolk ofte lever nært naturen og således i frontlinjen av klimaendringene. Dette gjelder særskilt for samene, og andre urfolk i Arktisk der klimaendringene skjer raskest. Nye beregninger fra Bjerkenessenteret for klimaforskning viser en oppvarming på mellom 4–6 grader i Arktisk i år 2050 dersom CO₂-utslippene ikke reduseres. Det var derfor skuffende at urfolksperspektivet ble marginalisert i vedtakene på COP 17. Det er kun vage og lite forpliktende referanser til urfolk i beslutninger som knytter seg til klimatilpasninger og det grønne klimafondet. Beslutningene fra COP 16 på skoginitiativet REDD+ ligger imidlertid fortsatt fast. Det dreier seg om sikringsmekanismer i forhold til urfolks rettigheter, tradisjonell kunnskap og fullverdig urfolksdeltakelse.

6.2.3 Barmarkskjøring i Finnmark

Miljøverndepartementets prosjekt om barmarkskjøring i Finnmark ble avsluttet i desember 2010. Sametinget deltok i prosjektet ved å sitte i styringsgruppen sammen med Direktoratet for naturforvaltning, Finnmark fylkeskommune og Fylkesmannen i Finnmark. Styringsgruppa var opptatt av at referansegruppen besto av alle som kunne ha interesse og meninger om dette temaet. Foruten alle de samiske organisasjonene og politikerne som bidro, er Sametinget særlig fornøyd

med at også den samiske kvinneorganisasjonen Sáráhkka og Sametingets ungdomspolitiske utvalg/ SUPU deltok i prosjektet. For å sikre en bred forankring blant Sametingets representanter arrangerte Sametinget et eget seminar om dette temaet i forbindelse med Sametingets februarplenium i 2011. Sametinget følger opp de tiltakene som foreslås av prosjektgruppa. Dette skjer gjennom konsultasjoner med Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet.

6.3 Kulturvern

6.3.1 Statistikk over aktivitet

Sametinget behandler arealsaker etter plan og bygningsloven, samt kulturminneloven. Sametinget er som forvaltningsmyndighet forpliktet til å oppfylle undersøkelsesplikten i henhold til kulturminneloven. Sametinget gjennomfører derfor befaringer av arealer som det planlegges utbygginger av. I løpet av et år behandler vi et stort antall reguleringsplaner og kommuneplaner i tillegg til flere tusen enkeltsaker, hvorav mange byggesaker.

Sametingets forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner medfører stor aktivitet, noe statistikken over aktiviteten innen kulturminnevern for 2011 viser: 6489 inngående dokumenter, 2481 utgående og 211 gjennomførte befaringer. 744 enkeltminner er lagt inn i Askeladden i løpet av 2011.

6.3.2 Befaringer

I 2011 var første gang Sametinget meldte og gjennomførte en befarings i Møre og Romsdal. Befaringen gjaldt regulering av et hytteområde i Rindal kommune. Bakgrunnen for at det ble meldt befarings, var at det er registrert samiske kulturminner i andre deler av Rindal kommune, da i tilknytning til Trollheimen. Vi ønsket derfor å sjekke et større område der Sametinget tidligere ikke har vært på registrering. Det ble ikke gjort registreringer under befaringsen.

Når det gjelder truede kulturminner er det foretatt befarings i Skarpdalen i Tydal for å kontrollere, reregistrere og nyregistrere kulturminner i et område som brukes av Saanti Sijte (Essand reinbeitedistrikt). Ei gammetuft ble vurdert til å være spesielt truet i og med dens plassering midt i drivingsleden inn til reingjerdet til Saanti Sijte. Denne er lagt fram for Vitenskapsmuseet for mulig sikringsgraving sommeren 2012. I området er det mange samiske kulturminner, og det bør

gjennomføres en nærmere registrering av hele området.

I løpet av sommeren ble det i tillegg meldt fra om en offerplass ved Røssvatnet i Hattfjelldal som var truet av ødeleggelse grunnet oppdemmingen av vannstanden. Det er hittil kommet fram flere funn av jern, bein og horn som dras lenger og lenger ut i vannet. Plassen er derfor fremmet til Vitenskapsmuseet for mulig sikringsgraving i 2012.

Sommeren 2011 ble Sametinget via media gjort oppmerksom på funn av en hodeskalle fra Skrovkjosen i Tysfjord kommune. I 2009 utarbeidet Sametinget, med finansiering fra Riksantikvaren, skjøtselsplan for ivaretagelse av et tidligere registrert urgravfelt i området. Den aktuelle hodeskallen ble brakt inn av finnere til Lensmannskontoret i Tysfjord, og oppbevares der i påvente av at Sametinget, Tromsø museum og Riksantikvaren kommer fram til enighet om sikringstiltak. Sametinget vil ha høyt fokus på denne saken også i 2012 i håp om å komme frem til en kvalitativ sikring og skjøtsel av urgravfeltet i Skrovkjosen. Arbeidet vil skje i tett faglig samråd med Tromsø Museum og Riksantikvaren.

Planprogram for etablering av ny gruvedrift i Biedjovággi

Sametinget har i 2011 avgitt uttalelse til planprogrammet for etablering av ny gruvedrift i Biedjovággi, Kautokeino. Planprogrammet og oppstarten av planarbeidet gjelder planlagt utvinning av kobber- og gullkonsentrat i områdene ved og rundt det gamle gruveanlegget i Biedjovággi. Planområdet omfatter arealer i både Kautokeino og Nordreisa kommuner. Tiltakshaver er den svenske prospekterings- og gruveutviklingsbedriften Arctic Gold AB.

Sommeren og høsten 2011 gjennomførte Sametinget en kulturminneundersøkelse i planområdet i henhold til kulturminneloven. Det ble registrert 32 kulturminnelokaliteter med til sammen 51 enkeltminner som ligger i eller i nær tilknytning til planområdet. Av disse er det 40 enkeltminner som vurderes som automatisk fredete i henhold til bestemmelsene i kulturminneloven. Gjennom beskrivelsen av tiltaket og foreløpig arealdisponering ser det ut til at det er direkte konflikt mellom én eller flere kulturminnelokaliteter.

I vår uttalelse til planprogrammet skisserte vi derfor tre ulike scenarier over hvordan dette kan håndteres i den videre prosessen. For det første kan Sametinget varsle og eventuelt reise innsi-

gelse til planforslaget. For det andre kan planforslaget opprettholdes med ønske om at det gis dispensasjon til å gjøre inngrep i de kulturminnene som blir berørt av planen med hjemmel i kulturminneloven § 8 fjerde ledd. For det tredje kan tiltakshaver og planmyndighet vurdere andre plasseringer av tiltak i planområdet, som ikke kommer i konflikt med kulturminnelokalitetene, herunder for eksempel ren underjordisk drift med påhugg som ikke er i konflikt med kulturminner.

Sametinget vil ta endelig stilling til disse spørsmålene når et mer detaljert reguleringsplanforslag med valgte arealdisponeringer for den planlagte gruvedriften foreligger.

Ny 420 kV-kraftlinje mellom Balsfjord og Hammerfest:

I forbindelse med Statnetts konsesjonssøknad for ny 420 kV-kraftlinje mellom Balsfjord og Hammerfest ble det i 2010 satt i gang et prosjekt for å avklare om og i hvilken grad en eventuell utbygging vil berøre automatisk fredete samiske kulturminner. Første feltsesong ble gjennomført i 2010. I 2011 fortsatte feltarbeidet og i løpet av denne sesongen ble alle aktuelle linjetraseer ferdig befart. Det er påvist en rekke lokaliteter der en utbygging vanskelig vil kunne finne sted uten at kulturminner/kulturmiljø blir ødelagt eller skadet.

Antall kulturminner registrert i løpet av 2011 er 522. Disse kommer i tillegg til fjorårets registreringer. Det totale antall kulturminner registrert de to feltsesongene er dermed nærmere 900. Ca 1/3 av kulturminnene er definert som automatisk fredet ifølge kulturminneloven. Resten har enten uavklart vernestatus eller de er fra nyere tid. Av kulturminnetyper kan nevnes ildsted/årran, gjemmer av ulike slag, skyteskjul/bogastiller, reingjerder av stein, hellere og vindskjul, melkegjemmer gravd ned i bakken, steinovner, fangstgroper, graver, gammetufter, varder, tjæremiler (i lavereliggende skogsområder), sieidier og offerplasser. Flere steder er det registrert steinkonstruksjoner der funksjonen er uviss. Mange av de registrerte kulturminnene, særlig i høyfjellet, er spor etter reindriftsamiske sesongboplasser og ulike aktiviteter knyttet til reindrift tilbake i tid.

Ny 420 kV-kraftlinje mellom Ofoten og Balsfjord:

I forbindelse med Statnetts konsesjonssøknad for ny kv420-kraftlinje mellom Ofoten og Balsfjord ble det i 2011 gjennomført feltarbeid for å avklare hvorvidt den planlagte traseen kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner. Linjetra-

seer og transportveger ble befart i sin helhet og det ble til sammen registrert om lag 350 kulturminner i de seks kommunene som berøres. Av disse er 117 automatisk fredete samiske kulturminner, 100 er av nyere tid eller har uavklart status og 133 er krigsminner som i stor grad kan knyttes til kampen om Narvik i 1940. I tillegg til kulturminneregistreringer ble det i løpet av feltseongen gjennomført over 50 intervjuer som har gitt uvurderlig informasjon om samisk bruk av og tilstedeværelse i nordre Nordland, samt Sør- og Midt-Troms. Gjennom prosjektet har vi fått økt kunnskap om både reindriftssamisk og markasamisk historie i områder vi i liten grad har undersøkt tidligere.

De foreløpige vurderingene viser en liten grad av direkte konflikt mellom kulturminnene og den planlagte utbygginga. Vinteren 2011/2012 kommer vi til å jobbe tett med Statnett og fylkeskommunene i Nordland og Troms for å komme fram til løsninger som sikrer kulturminnene mot skade både i forbindelse med linjebygging og fremtidig rydding av linja. Sluttrapport i prosjektet vil leveres i april 2012.

6.3.3 Innsigelser og brudd på kulturminneloven

I Finnmark er det reist 3 innsigelser til plansaker med grunnlag i kulturminneloven. Dette er til reguleringsplan for gruvedrift ved Nussir i Kvalsund, reguleringsplan for Veidnesholmen i Lebesby, og til kommuneplanens arealdel for Vadsø kommune. Innsigelsen til reguleringsplan for Veidnesholmen og til kommuneplanens arealdel for Vadsø kommune ble senere trukket.

I Troms er det reist innsigelse mot Pikstein kraftverk i Tromsø.

Sametinget har i 2011 gått til anmeldelse av brudd på kulturminneloven i Loppa kommune. Lovbruddet bestod i at det på en lokalitet med automatisk fredete samiske kulturminner var påført fyllmasser i forbindelse med etablering av et massedeponi. Anslagsvis var det mellom 800 og 1000 m² med jord, stein og torv i deponiet. Kulturminnelokaliteten ligger ved Fjordelva – Sandbakken i Nuvsfjorden i Loppa kommune. På lokaliteten var det fra før registrert syv gammetufter som er eldre enn 100 år. De deponerte fyllmassene tildekket deler av kulturminnelokaliteten, én gammetuft ble helt tildekket og én gammetuft ble delvis tildekket.

Ansvarlige for massedeponiet har i ettertid tatt ansvar og fått ryddet vekk hele massedeponiet samt ryddet og gjenskapt området til det opprinnelige. Sametinget har imidlertid ikke hatt anled-

ning til å befare området i etterkant av dette, slik at vi ikke vet helt hvordan sluttresultatet ble. Etter de signaler vi har fått, så har ryddearbeidet gått bra og etableringen av massedeponiet har ikke påført kulturminnelokaliteten varige skader. Sametinget har ellers ikke mottatt noen signaler fra påtalemyndigheten når det gjelder vår anmeldelse.

6.3.4 Bygningsvern og skjøtsel

Sametinget har startet opp prosjektet *Registrering av automatisk fredete samiske bygninger*. To personer er engasjert og arbeidet med å forberede registreringene er i gang. Riksantikvaren har satt prosjektet opp på sin utviklingsplan og prosjektet finansieres over Riksantikvaren sitt budsjett. Knyttet til dette arbeidet har Miljøverndepartementet innarbeidet to millioner kroner ekstra på budsjettet i 2012 til restaurering av automatisk fredete samiske byggverk.

Bygningsvernprosjektet i Sirbmá har fortsatt dette året og vil fortsette neste år. Det er nå reparert fem hus og det sjette vil etter planene bli satt opp igjen på sin tomt kommende sommer. I år har to håndverkere vært engasjert i prosjektet, som også jobber med å kvalifisere restaureringshåndverkere.

Reguleringsplanen for Skoltebyen er ferdig og oversendt Sør-Varanger kommune for godkjenning. Kommunen har varslet at den skal ferdigbehandles i januar 2012. Sametinget har fått utarbeidet anleggsplan for parkeringsplass i Skoltebyen.

Halonenshuset i Skoltebyen er ferdig restaurert og det er utført restaureringsarbeid på to mindre hus der. Restaureringen av gravminner på Sandeng kirkegård i Kåfjord har fortsatt også dette året.

Sametinget får utført skjøtsel i kulturminneområdene Skoltebyen og Mortensnes. Dette gjøres med tilskudd over budsjettet til Varanger Samiske Museum og Østsamisk museum. Museene har det praktiske ansvaret for skjøtselen.

I 2009 fordelte vi 2 mill. kroner av statens selsettingstilskudd, der seks tiltakshavere ble tildelt tilskudd. To av disse har vært fulgt opp i 2011, der ekstra midler til skjøtselen på Mortensnes ved Varanger samiske museum var et av prosjektene.

Sametinget har fått tilskudd fra Riksantikvaren på kr 35 000 til skjøtsel og tilrettelegging av sti og helleristningslokalitet på det hellige fjellet Aldon ved Varangerfjorden i Nesseby kommune. Sametinget har kjøpt inn merkepinner fra Nesseby kommune og engasjert et lokalt idrettslag til å merke stien opp til Aldon, rydde søppel, samt

rydde skog langs stien og ved helleristningsfeltet. Stien opp til Aldon er en populær tursti blant kommunens innbyggere og Sametinget ser det som positivt at lokale foreninger tar del i og engasjerer seg i ivaretagelsen av egen historie.

I juli 2011 ble tilretteleggingen av Husjordøya i Lødingen kommune åpnet. Husjordøya er et unikt kulturmiljø bestående av både samiske og norrøne kulturminner, med datering av gammetufter og langhus til 1100-tallet etter Kristi fødsel. De tidligste spor av menneskers bruk av øya er datert til år 400 før Kristi fødsel. Samarbeidspartnere for tilretteleggingen er Nordland fylkeskommune, Sametinget og Statens vegvesen.

Restene av en runeemme, *gievrie*, ble i august hentet ned fra funnstedet. *Gievrie* ble først tatt til Røyrvik sentrum for å vises frem der. Den ble senere tatt til Snåsa hvor den også ble vist frem før den ble fraktet til Trondheim for konservering. *Gievrie* skal tilbakeføres til Saemien Sijte når det nye museet står ferdig. I september ble det holdt et *gievrie*-seminar i Røyrvik hvor to fra Sametinget også deltok.

6.3.5 Gjenbegravelse i Skoltebyen

Sametinget har deltatt i en arbeidsgruppe oppnevnt av Universitetet i Oslo, for å forberede gjenbegravelsen av 94 individer fra gravplassen i Skoltebyen. Saken kom opp etter initiativ fra Den ortodokse kirke i Norge. Kirka og lokale representanter har også deltatt i gruppa. Sametinget har bevilget midler til arrangementet i forbindelse med gjenbegravelsen. Gjenbegravelsen fant sted den 25.9.2011. Sametingspresidenten holdt tale under arrangementet.

6.3.6 Ceavccageadgi/Mortensnes på verdensarvlista

Sametinget har satt ned en arbeidsgruppe som skal arbeide for å fremme Ceavccageadgi/Mortensnes for verdensarvlista. I gruppa er det representanter for Universitetet i Tromsø, Bioforsk Nord, Finnmark fylkeskommune og Sametinget. I tillegg deltar Riksantikvaren som observatør. En representant fra Nesseby kommune/Varanger Samiske Museum er sekretær.

Arbeidsgruppens mandat er å utvikle strategi og argumentasjon, utforme informasjons- og promoteringstiltak og å skissere en videre utvikling av området. Gruppen skal videre skape synergieffekter mellom verdensarvbeid og arbeidet med den nye nasjonalparken på Varangerhalvøya, herunder å vurdere om og hvordan fangstmin-

nene på Varangerhalvøya kan inngå i verdensarvbeid. Arbeidsgruppa har blant annet hatt en befarings i aktuelle områder. Det er også holdt et møte der ordføreren i Nesseby kommune, sammen med Sametingsrådet, inviterte Miljøverndepartementet og Riksantikvaren til et informasjons- og promoteringsmøte.

I forbindelse med Den norske UNESCO-kommisjonens besøk i Finnmark ble planen om Ceavccageadgi/Mortensnes på verdensarvlista presentert på et seminar på Alta museum.

Arktisk råd har nedsatt en ekspertgruppe som skal velge ut et antall eksepsjonelle kulturarvsteder i Arktis. Sametinget deltar etter forslag fra Samerådet. Samerådet har foreslått at Ceavccageadgi/Mortensnes tas inn på denne lista.

6.3.7 Prøveprosjekt om delegasjon av midlertidig myndighet etter kulturminneloven

Miljøverndepartementet har i 2011 invitert Sametinget og samtlige fylkeskommuner til å inngå i et prøveprosjekt der myndigheten til å fatte avgjørelser i dispensasjonssaker etter kulturminneloven § 8 første, andre og fjerde ledd, midlertidig delegeres til den regionale kulturminneforvaltningen. Det gjelder ved søknader om tillatelse om fjerning av visse kulturminnetyper under visse betingelser. Den midlertidige myndigheten er altså begrenset.

I utgangspunktet er det positivt at den regionale kulturminneforvaltningen får utvidet myndighet i medhold av kulturminneloven. Det er samtidig usikkert hva dette innebærer av merarbeid for Sametinget og det er også usikkert hvilken kompensasjon Sametinget kan forventes å få for dette merarbeidet. Sametingets plenum har dessuten i sak 37/07 vedtatt at Sametinget må gis myndighet direkte nedfelt i kulturminneloven for forvaltningen av samiske kulturminner. Den midlertidige ordningen vi har i dag, som utøver av en delegert myndighet, er begrensende for Sametinget som et folkevalgt parlament. Dette er etter vårt syn ikke i tråd med folkeretten.

På bakgrunn av dette ga Sametinget beskjed til Miljøverndepartementet at vi ikke ønsker å delta i ytterligere en midlertidig forvaltningsordning. Vi har isteden gitt klart uttrykk overfor Miljøverndepartementet at det bør settes i gang en konsultasjonsprosess mellom Sametinget og staten, der formålet er å komme til enighet om en permanent forvaltningsordning når det gjelder forvaltningen av samiske kulturminner.

6.3.8 Samarbeid

Sametinget og Riksantikvaren har jevnlig dialog om aktuelle saker. I år har Sametinget fulgt opp arbeidet med å få nordsamisk språk inn i den nye versjonen av kulturminnebasen Askeladden, som skal åpne i januar 2012. Sametinget har uttalt seg til Riksantikvarens høring av forskrift for fredning av statens kulturhistoriske bygninger og bedt om konsultasjon på utformning av forskriftens § 1. Det ble gjennomført konsultasjon og vi fikk gjennomslag for vårt syn. Sametinget har videre gitt innspill til Riksantikvarens prioriteringsbrev 2011.

Samarbeidet med Finnmark fylkeskommune om den felles regionale kulturminneplanen for Finnmark kom i gang i første halvår 2011. Det ble blant annet holdt informasjons- og innspillmøter med en rekke kommuner. Finnmark fylkeskommune har arbeidsgiveransvaret for prosjektlederen. Forventet slutføring blir medio 2013 og virkeperioden for planen vil bli justert tilsvarende.

Sametinget har jevnlig dialog med fylkeskommunene. Sametinget deltar på fylkeskommunenes arealplanforum og samarbeider i den daglige saksbehandlingen. I sørsamisk område har det blant annet vært gjennomført fellesbefaringer med Oppland, Nord-Trøndelag og Hedmark fylkeskommuner. I Nordland ble det i år omsider gjennomført et samarbeidsmøte mellom Sametinget og Nordland fylkeskommune i henholdt til samarbeidsavtalen.

Sametinget har et løpende samarbeid med Norsk kulturminnefond, leverer uttalelser til aktuelle søknader til fondet og gjør antikvariske kontroller på utført arbeid.

6.3.9 Søkerbaserte tilskudd til kulturminnevern

For 2011 var det kr 2 000 000 til rådighet. Det ble til sammen delt ut kr 2 583 000 til prosjekter innenfor kulturminnevern for 2011. Dette ble gjort mulig med tilbaketreknninger av blant annet ikke brukte midler fra tidligere år. Det er i alt kommet inn 32 søknader og 26 søknader har fått tilsagn. Den totale søknadssummen for ordningen var kr 3 681 547.

I perioden har 12 prosjekter startet opp, mens 31 prosjekter har blitt avsluttet.

Blant prosjektene må vi fremheve flere prosjekter som Bodø kommune ved bygningsvernprosjektet i Skjerstad har gjennomført. Arnstein Brekke har vært ildsjel og antikvarisk restauratør. I 2011 ble han tildelt kulturlandskapsprisen i Nordland blant annet for at ha vektlagt den samiske bygningshistorien i pitesamisk område. Sametinget har støttet flere av Brekkes prosjekter.

Blant årets tildelinger er det tre prosjekter som går til dokumentasjon av pitesamisk historie. Det gjelder to registreringsprosjekter og et restaureringsprosjekt.

Fordelinger for områder og prioriteringer for søknader med tilsagn i 2011:

Innenfor lulesamisk område er tilsagn gitt til 1 restaureringsprosjekt og 2 registreringsprosjekter som kan knyttes til det pitesamiske området. Blant restaureringsprosjektene kan noteres at flere mindre restaureringsprosjekter går til nordsamisk område og flere større til lulesamisk område. Av tilsagnene er 2 resultater av tidligere tilsagn til utarbeidelse av antikvariske restaureringsplaner fra 2010. Vi kan se at tendensen fra tidligere år med institusjonsbundet restaureringsarbeid i lulesamisk område fortsatt er til stede med Árran lulesamisk senter og Bodø kommune som sterke aktører. Vi noterer også at mer enn halvparten av tilsagnene har gått til nordsamisk område, men at den tildelte summen samlet sett er høyere for lulesamisk område. I sørsamisk område er antallet søkere lavt i forhold til andre områder og følgelig er tilsagnene lavere både i antall og sum.

7 Helse, sosial og omsorg

Sametingets hovedmål er å sikre en likeverdig helse-, sosial- og omsorgstjeneste til det samiske folk.

Tjenestene skal ta utgangspunkt i samisk språk og kultur. Helse-, sosial- og omsorgstilbud må tilpasses den samiske befolkningens behov.

Område	Registrering	Skjøtsel	Restaurering	Totalt
Nordsamisk	4	4	7	15
Lulesamisk	2	0	6	8
Sørsamisk	2	0	1	3
Totalt	8	4	14	26

Helse-, sosial- og omsorgspersonell over hele landet må gis opplæring i samisk språk- og kultur.

Sametinget arbeider på ulike måter for å nå disse målene. Gjennom dialog og samarbeid med sentrale myndigheter og andre relevante aktører, arbeider vi for å sikre Sametingets innflytelse på utformingen av helse-, sosial-, og omsorgstjenester til det samiske folk. Vi arbeider blant annet med å ivareta samiske barns rettigheter i møte med barnevernstjenesten, bidrar til å tilpasse kriminalomsorgen til samiske innsattes behov og for å utvikle et samisk eldre- og omsorgstilbud. I tillegg gir vi tilskudd til ulike helse- og sosialprosjekter.

7.1 Samarbeid

Sametinget som et nasjonalt folkevalgt organ er den mest sentrale premissleverandør ovenfor myndigheter i utvikling av et likeverdig helse- og sosialtilbud til den samiske befolkningen, og må derfor trekkes inn i prosesser som har direkte betydning for det samiske folk.

Sametinget er i dialog med sentrale myndigheter, kommuner og fylkeskommuner, og andre aktører i arbeid for å sikre helse-, sosial- og barneverntilbud til det samiske folket. Blant annet gjennomfører vi konsultasjoner med myndighetene ved endring av eller revidering av gjeldende lover og eller forskrifter, som vil ha direkte betydning for helse-, sosial- og barneverntilbud til den samiske befolkningen. Sametinget gir også skriftlige innspill til meldingsarbeid og utredninger. Tettere samarbeid med faginstanser og andre om kompetanseoppbygging samt synliggjøring av behov og tjenesteutvikling er også viktig.

Samhandlingsreformen er en viktig helsereform for samiske pasienter. Sametinget har gjennom konsultasjoner med Helse- og omsorgsdepartementet søkt å synliggjøre samiske pasienters rettigheter og behov i lov og sentrale styringsdokumenter.

7.2 Samisk representasjon i styrene i helseforetakene

Sametinget har forslagsrett til kandidater til styrene for de fire regionale helseforetak og noen av de underliggende foretakene. ILO-konvensjon nr 169 art. 25 taler om urfolks rett til å være med å utforme sin egen helse- og sosialtjeneste. Sametinget vil derfor være med å oppnevne samiske representanter til styrene i regionale og underliggende helseforetak. Sametinget har bedt om kon-

sultasjoner med Helse- og omsorgsdepartementet om saken.

7.3 Samiske barns rettigheter i møte med barnevernstjenesten

Sametingets mål er at samiske barn skal møte en barnevernstjeneste som tar utgangspunkt i samisk språk- og kultur. Samiske barns rettigheter til en barnevernstjeneste med kompetanse i språk og kultur er uttrykt i Barnekonvensjonen og i barnevernloven. Likeledes er samiske barn innenfor forvaltningsområdet for samisk språk omfattet av bestemmelsene i sameloven. Dette betyr at samiske barn i disse kommunene har rett til å bli betjent på samisk av barnevernstjenesten, også ved plassering i institusjon og fosterhjem utenfor hjemkommunen. Sametinget er opptatt av å synliggjøre barns rettigheter og at disse rettighetene blir ivaretatt i barnevernstjenesten. Mange av sakene om samiske barns møte med barnevernstjenesten som Sametinget har jobbet med i 2011, er saker som Sametinget allerede har jobbet med i lengre tid. Det gjelder blant annet saken om forskriftsendring om tilsyn i fosterhjem og barnevernsinstitusjoner, saken om ivaretagelse av samiske barn i Barnehuset og arbeidet med kompetanseheving i barnevernstjenesten.

Sametinget innledet i 2010 konsultasjoner med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet for å få endret forskrift om tilsyn i fosterhjem og barnevernsinstitusjoner. Sametingets mål er at samiske barns rett til ivaretagelse av språk og kultur skal etterspørres aktivt under plassering i institusjon og fosterhjem. Etter konsultasjonene ble forslaget til forskriftsendring sendt ut på høring. Høringssvarene viser at Sametinget har støtte i sitt syn i denne saken. Det er Sametinget fornøyd med, og det viser også at vi er på riktig vei. Sametinget og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet fortsetter med dette arbeidet i 2012.

Barnehuset er et tilbud til barn og pårørende som møter rettsvesenet etter å ha blitt utsatt for vold eller seksuelle overgrep. Samiske barns rettigheter tilsier at Barnehuset må ha kompetanse i samisk språk og kultur ved avhør av samiske barn. Sametinget har derfor konsultert med Justis- og politidepartementet angående ivaretagelse av samiske barns rettigheter i Barnehuset. Det er nå Politidirektoratet som har fått ansvaret for å jobbe videre med denne saken. De har avholdt et møte med Sametinget, SANKS og samisktalende politimenn hvor konklusjonen blant annet var at Barnehuset i Tromsø må få et nasjonalt ansvar for

samiske barn. Politidirektoratet skal nå forslå dette til Justis- og politidepartementet. Sametinget vil jobbe videre med saken slik at vi får et Barnehus med nasjonalt ansvar for samiske barn.

For å synliggjøre samiske barns behov og rettigheter for en likeverdig barnevernstjeneste, arrangerte Sametinget en samisk barnevernkonferanse i Alta. Konferansen ble arrangert i samarbeid med Fylkesmennen i Nordland, Troms og Finnmark, Bufetat region nord og Høgskolen i Finnmark. Tema for konferansen var «et barnevern til beste for samiske barn». Sametinget er fornøyd med konferansen, og har fått veldig god tilbakemelding både fra deltakere og foredragsholdere på at konferansen løftet sentrale og viktige temaer innenfor barnevern til samiske barn.

I forbindelse med regjeringens planlagte stortingsmelding om barnevernet, ble det nedsatt et panel bestående av fagmiljøer og folk med erfaring fra og med barnevernet, Barnevernspanelet. Sametinget hadde møte med barnevernspanelet i juni 2011. Tema for møtet var samiske barns rettigheter i kontakt med barnevernstjenesten, behovet for språk og kulturforståelse i barnevernstjenesten og utfordringer samiske barn og familier møter i kontakt med barnevernstjenesten. Barnevernspanelet har avgitt en rapport som skal gi råd til politikerne om hva som bør gjøres for at barnevernet skal bli bedre i årene som kommer. Sametinget er fornøyd med det fokuset barnevernspanelet har på samiske barns rettigheter i møtet med barnevernet.

En viktig forutsetning for å få til en likeverdig barnevernstjeneste for samiske barn er at ansatte har kompetanse i samisk språk og kultur. Derfor har Sametinget prioritert deltakelse både i referansegruppe for Stortingsmeldingen om utdanning for velferdstjenestene og i referansegruppe for planlagt masterutdanning i barnevern ved Universitetet i Tromsø. Sametingets innspill til begge disse arbeidene har vært at kulturforståelse må danne grunnlaget for alle utdanninger for helse- og sosialtjenesten. Dette for å sikre at samiske barns rettigheter blir ivaretatt i møte med barnevernet.

7.4 Psykisk helse

Det samiske samfunnet møter utfordringer som kan gi helsemessige konsekvenser. Det er viktig at helse- og sosialtjenesten har kunnskap om disse og om konsekvenser de kan ha på den enkeltes helse. De tradisjonelle samiske næringene er under sterkt press fra samfunnet utenfor. Arealinngrep, konflikter og rovdyrtap er bare

noen av de utfordringene som utøverne stilles ovenfor. Dette er forhold som er med å påvirke utøvernes fysiske og psykiske helse. Utøverne opplever å være i en stadig stressituasjon, hvor man er bekymret for egen og næringas fremtid. Opplevelsen av å måtte forsvare næringens berettigelse føles belastende. Videre har forskning nylig vist at store deler av den samiske befolkning rapporterer at de utsettes for diskriminering, og at dette virker inn på deres helsetilstand. I konsultasjoner om ny folkehelselov med Helse- og omsorgsdepartementet har Sametinget pekt på utfordringene som de tradisjonelle samiske næringene står overfor. Det samme innspillet har vi kommet med til Stortingets helse- og omsorgskomite da de skulle behandle forslag til ny folkehelselov.

Sentrale myndigheter må sette i verk tiltak for å forebygge sykdom på grunn av den vanskelige situasjonen enkeltutøvere må leve med. Sametinget har derfor i sitt innspill til reindriftsavtalen 2012–2013 pekt på viktigheten av at man får forskning om samisk helse, spesielt relatert til de store utfordringene reindriftsnæringen står overfor. Blant annet når det gjelder stort press for å verne om sine beitearealer, stort rovilttrykk med store tapsomfang og dårlig omdømme.

For å øke vår egen kompetanse om selvmord, har Sametinget fått arrangert førstehjelpskurs ved selvmordsfare for Sametingets politikere og administrasjon. Kurset var i regi av Vivat som er et landsdekkende undervisningsprogram opprettet av Universitetssykehuset Nord-Norge i 2000.

7.5 Rus

Sametinget mener at samiske rusmisbrukere har rett og behov for å bli møtt med samisk språk og kulturkompetanse både under behandling og ved ettervern. Regjeringen skal legge fram en stortingsmelding om rusmiddelpolitikken i 2012. For å sikre at samiske rusmisbrukeres rettigheter og behov ivaretas i arbeidet med denne meldingen, har Sametinget innledet konsultasjoner med Helse- og omsorgsdepartementet om dette meldingsarbeidet. Arbeidet med denne meldingen fortsetter i 2012. For å få til et godt tilbud for samiske rusmisbrukere er det også viktig å få til et bedre samarbeid over landegrensene. Derfor har Sametinget deltatt på et seminar arrangert av Blåe Bånd, Finland og Blå Kors, Norge. Målet med seminaret var å ha dialog med mennesker i grenseområdet Finland/Norge som er engasjert og opptatt av arbeid med rus og rusproblematikk i dette området.

7.6 Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen betegnes av regjeringen som en oppsummering av de viktigste helsemessige utfordringene i dagens samfunn: Behovet for mer forebyggende arbeid, behovet for breddekompetanse og helhetlige tjenester, og sikring av en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste i møte med fremtidens befolkningssammensetning og sykdomsbilde. Samhandlingsreformen ble vedtatt i Stortinget i mars 2010. Sentrale tanker i reformen er at helsehjelpen skal gis nærmest mulig pasienten og at kommunene får større ansvar for pasientenes helhetlige behandlingsforløp. Kommunene henstilles til et nærmere samarbeid om ulike behandlingstyper. Våren 2011 vedtok Stortinget ny folkehelselov, lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og Nasjonal helse- og omsorgsplan.

Sametinget har vært opptatt av å sikre at prioriteringer og innretninger av samhandlingstiltak som gjøres også skulle gi gode effekter overfor den samiske befolkning. Dette ved at samiske befolkningens rett til likeverdige tjenester etterspørres og ivaretas i sentrale helse- og sosialpolitiske satsinger. I oppfølging av samhandlingsreformen fremmet regjeringen forslag om ny nasjonal helse- og omsorgsplan, ny folkehelselov og ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. Sametinget deltok på åpen høring i Stortinget om Samhandlingsreformen og la frem våre forslag til endringer i ny folkehelselov og kommunal helse- og omsorgslov.

7.6.1 Nasjonal helse- og omsorgsplan

Sametingets intensjon er at Nasjonal helse- og omsorgsplan skal omhandle utfordringer, strategier og tiltak for å gi samiske pasienter en helse-tjeneste hvor samisk språk og kultur har sin naturlige plass.

7.6.2 Ny lov om folkehelse

Innenfor utviklingen av fremtidens helsetjeneste rettes det stor oppmerksomhet mot folkehelse. Dette ut i fra en erkjennelse av at helse skapes ikke først og fremst i helsesektoren, men gjennom levekår, livsbetingelse og livsstil. Forebygging og folkehelsearbeid skal derfor skje på tvers av sektorer og forvaltningsnivå.

Kunnskap om spredning av miljøgifter, er en høyst aktuell sak for den samiske befolkning i Norge. Forskning viser at befolkninga i Arktis får i seg miljøgifter først og fremst gjennom mat og

drikke, men også via luft. Lokal forurensning fra industrien som slipper ut svovel og tungmetaller, samt lokal dumping av farlig avfall i områder i nord er farligst i det lange løp da det kan gi hormonskader, fosterskader, kreftfare og immunskader. Disse miljøgiftene sprer seg, og vil kunne være en trussel for urfolk også på norsk side.

Livsstilssykdommer hos urfolk er en utfordring som krever spesiell kompetanse. Et viktig folkehelseiltak er å bygge opp kompetanse innen folkehelsearbeid i den samiske befolkningen. Tidlig intervensjon når det gjelder de store folkesykdommene som rus, psykiske lidelser, kols, overvekt, diabetes og hjerte-/karlidelser må møtes med kulturelt tilpassede metoder og tilnæringsmåter.

Det er lite forskning som sier noe om folkehelse-situasjonen blant samene, og lite forskning som sier noe om hvordan fremtidens utfordringer i de samiske tradisjonelle næringer vil kunne påvirke folkehelsen. Det er kjent at ulike etniske grupper kan ha behov for ulike tilnæringsmåter i et folkehelsearbeid/opplysningsarbeid, både språklig og kulturelt. For å nå etniske minoriteter, som samer, og andre nasjonale minoriteter, må folkehelsearbeidet særskilt tilpasses disse gruppene, både språklig og kulturelt. Forskning er avgjørende for å skaffe til veie nødvendig materiale for kommuner og fylkeskommuners arbeid med folkehelse blant det samiske folk.

På grunnlag av dette ba Sametinget om at følgende ordlyd fikk plass i ny folkehelselov: » Kommunen skal i sin planstrategi sikre at den samiske befolkning blir ivaretatt.»

Stortinget tok ikke dette forslaget til følge. Sametinget vil fortsette å arbeide for synliggjøring av samiske folkehelseutfordringer.

7.6.3 Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester er en sentral lov for samiske pasienter. Det kommunale helse- og omsorgstilbudet er en viktig del av helse- og omsorgstilbudet til samiske pasienter. Sametinget var i sine konsultasjoner med Helse- og omsorgsdepartementet opptatt av å sikre samiske pasienters rettigheter og behov i den nye loven. Samiske pasienter innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, har sine rettigheter til bruk av samisk i møte med helse- og sosialtjenesten, fastslått i sameloven. Samiske pasienter utenfor forvaltningsområdet har også behov for å bli møtt med et tjenestetilbud som innehar samisk språk og kultur.

Sametinget ville ha uttrykt i lovs form at samiske pasienter både innenfor og utenfor språkforvaltningsområdet for samisk språk, har krav på at tilrettelagte tjenester blir vektlagt ved utforming av tjenesten. Helse- og omsorgsdepartementet kunne ikke imøtekomme dette kravet, men fremla forslag til nytt punkt i forslag til kommunal helse- og omsorgslov, som lød slik: » Kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, skal i tillegg til det som fremgår av første og andre ledd, sørge for at samiske pasienters eller brukeres behov for tilrettelagte tjenester blir vektlagt ved utforming av tjenesten. Dette gjelder også den enkeltes utvidede rett til bruk av samisk språk i helse- og omsorgstjenesten etter sameloven § 3-5.» I lovens merknader ble det uttrykt at samiske pasienter utenfor forvaltningsområdet for samisk språk bør høres ved utforming av helse- og sosialtjenesten.

Sametinget vil fortsette å arbeide for at samiske pasienter innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, skal ha like muligheter til et helse- og omsorgstilbud med samisk språk- og kulturkompetanse.

7.6.4 Kvalitet og pasientsikkerhet

Som en oppfølging av samhandlingsreformen la regjeringen frem Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015) i 2011. I denne ble det varslet at regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om kvalitet og pasientsikkerhet i 2012. Meldingen skal legge til grunn et bredt kvalitetsbegrep og hvordan det kan legges til rette for at pasienten/brukeren kan bli en aktiv deltaker i sin egen behandling/omsorg.

Sametinget har deltatt på innspillmøte hvor aktuelle temaer i meldinga ble presentert, og hvor det ble redegjort for hvordan prosessen i arbeidet med meldingen vil være. Fra Sametingets side er det blant annet satt fokus på samisk språk og kultur som faktorer for kvalitet og pasientsikkerhet. Sametinget mener at mangel på kompetanse om samisk språk og kultur reduserer pasientsikkerheten og kvaliteten på helsetilbudet til samiske pasienter. En forutsetning for kvalitet og sikkerhet for pasienten, er at pasient og behandler forstår hverandre. Det gir grunnlag for informasjonsutveksling som er nødvendig for å kunne gi den beste og rette behandlingen. Sametinget mener at kvalitet og sikkerhet for samiske pasienter ofte avhenger av kunnskap om samisk språk og kultur. Det er derfor nødvendig å gi en større oppmerksomhet på kommunikasjon og språk som målekriterium for kvalitet og pasientsikkerhet. Sametin-

get har fått tilbakemelding på at dette vil følges opp av sentrale helsemyndigheter. Sametinget arbeider videre med dette tema også i våre årlige konsultasjoner med Helse- og omsorgsdepartementet om oppdragsdokumenter til de regionale helseforetak.

Sametinget vil være med i den videre prosessen i arbeidet med meldingen, og deriblant løftes temaet opp til behandling i Sametingets plenum.

7.7 Nasjonal strategi for bioteknologi

Sametinget har gitt innspill til regjeringens arbeid med nasjonal bioteknologi. Sametinget anser arbeidet med nasjonal strategi for bioteknologi som viktig og av betydning av for det samiske folk. Sametinget viser i sitt innspill til at Sametinget, sammen med flere departementer, har deltatt i prosesser som er av betydning for arbeidet med nasjonal strategi for bioteknologi. Det vises blant annet til arbeidet med naturmangfoldloven fra 2009 og Nagoya-protokollen fra 2010 under konvensjonen om biologisk mangfold. Dette arbeidet har laget regler om tilgang til genetiske ressurser og en rimelig og likeverdig fordeling som følger av utnyttningen av slike ressurser. Sametinget forventer at dette implementeres i nasjonal strategi for bioteknologi. Sametinget viser også til urfolks rettigheter jf. ILO-konvensjon nr. 169 og FNs erklæring om urfolks rettigheter.

Sametinget påpeker videre i sitt innspill at Nasjonal strategi for bioteknologi vil være med på å ta viktige veivalg i spørsmål om hvilken forskning vi har behov for og på hvilken måte vårt samfunn skal forvalte den kunnskapen forskningen gir oss. Den samiske befolkningen vil i så henseende ha en del spesielle utfordringer. Samisk genmateriale vil på en rekke områder skille seg ut fra majoritetsbefolkningen i Norge, og vil derfor kunne være interessant i forsknings-sammenheng. Sametinget er kjent med at genmateriale i dag ikke registreres med etniske kjenne-tegn. Men i enkelte områder av Norge vil det ikke være vanskelig å fastslå at genmateriale fra dette området vil være fra den samiske befolkningen.

Sametinget har registrert at Nasjonal helse- og omsorgsplan åpner opp for endringer i regelverk og praksis når det gjelder utvikling av helseregistre og biobanker. Man ønsker seg økt tilgjengelighet til datamateriale i nasjonale registre og biobanker. Dette er et arbeid som i aller høyeste grad angår den samiske befolkning. Sametinget har fått signaler fra Bioteknologinemnda om at samiske gener er interessante i fremtidig forskning. Eier-skap til genressurser og utforming av gode fors-

kningsprosjekter, er et politisk spørsmål som engasjerer Sametinget. Nasjonal strategi for bioteknologi skal utarbeides i 2011. Videre skal bioteknologiloven revideres. I dette arbeidet ønsker Sametinget å bidra, og ber derfor om å bli innlemmet i den videre prosess.

Den samiske befolkningen har rett til å delta i prosesser som angår deres fremtid. Slik er det også i spørsmålet om utforming av etiske standarder og eierskap i bioteknologiske spørsmål

7.8 Nødmeldetjenesten

Sametinget har i 2011 konsultert Justisdepartementet om ivaretagelse av samiske brukere i nødmeldetjenesten. Det følger av samelovens språkregler at samiske brukere innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, har krav på å bli betjent på samisk av nødmeldetjenesten. For samiske brukere, både innenfor og utenfor forvaltningsområdet, er behovet for å kunne kommunisere på sitt morsmål i krisesituasjoner like stort. Justisdepartementet har dialog med kommunene i språkforvaltningsområdet om saken. Sametinget avventer denne avklaringen, og vil så konsultere videre om saken.

7.9 Søkerbaserte tilskudd til helse-, sosial- og omsorgsprosjekter

Sametinget forvalter søkerbaserte virkemidler som gir tilskudd til helse- og sosialprosjekter som har som mål å arbeide for en bedre tilrettelagt helse-, sosial- og omsorgstjeneste for samiske brukere. I budsjettet for 2011 var det avsatt kr 2 850 000 til helse- og sosialprosjekter. Samlet søknadssum utgjorde kr 8 290 935. Det ble innvilget kr 3 118 160 til 15 prosjekter.

Ved årets tildeling har de fleste prosjektene som mål å fremme kunnskap om samisk språk og kultur i eksisterende helse- og sosialtilbud. Dette er i tråd med hovedmålet for tilskuddsordningen, og vil bidra til å sikre et likeverdig helse-, og sosialtilbud til den samiske befolkningen.

I tillegg har vi valgt å gi tilskudd til forprosjekter som har som mål å utvikle forskningsideer og prosjektskisser. Ved ferdigstillelse av disse prosjektene vil resultatene gi Sametinget nyttig kunnskap i sin videre utvikling av helse-, og sosialpolitikk overfor den samiske befolkningen.

8 Regionalutvikling

Sametingets hovedmål innenfor regionalutvikling er å opprettholde og utvikle levende samisk kultur, språk og samfunnsliv i de områdene der samarbeidsavtalene mellom Sametinget og fylkeskommunene gjelder. Et forpliktende samarbeid mellom Sametinget og statlige og regionale myndigheter bidrar til å styrke og synliggjøre samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene er det viktigste redskapet i å nå målet på dette arbeidsfeltet. Partene har jevnlig møter, og det rapporteres på tiltakene i avtalene. Sametinget har også en egen tilskuddspost som skal finansiere samarbeidstiltak mellom Sametinget og fylkeskommunene. I forbindelse med tospråkligheitsstilskuddet har Sametinget laget individuelle samarbeidsavtaler med hver kommune og fylkeskommune når det gjelder hvordan de skal fremme, styrke og utvikle de samiske språkene.

8.1 Regionalt og lokalt samarbeid

Sametinget har i 2011 lagt fram en redegjørelse om regionalt og lokalt samarbeid. Hensikten med redegjørelsen var å se på mulighetene og utfordringene i dette samarbeidet, og hvordan dette samarbeidet kan utvikles videre.

Sametinget har samarbeidsavtaler med fylkeskommunene fra Hedmark og nordover. Gjennom samarbeidsavtalene avtales det ansvar for regionale myndigheter har når det gjelder samisk språk, kultur og samfunnsutvikling. Det er kommet mange gode resultater av dette samarbeidet. Likevel mener Sametinget at samarbeidet med fylkeskommunene bør være mer målrettet og at partene bør ha større oppmerksomhet på det politiske samarbeidet. I samarbeid med de ulike fylkeskommunene ønsker derfor Sametinget en grundig gjennomgang av alle samarbeidsavtalene, med en påfølgende revidering av avtaletekstene.

Kommunene er blant de viktigste iverksetterne av Sametingets politikk på viktige samfunnsområder som opplæring, barnehage, språk, kultur, arealforvaltning og næring. Sametinget har lite formalisert samarbeid med kommunene i dag. Samtidig har vi ikke kapasitet og ressurser til å ha et utstrakt samarbeid. I redegjørelsen om regionalt og lokalt samarbeid signaliserer derfor Sametinget at vi vil søke større erfaring i samarbeid med kommunene gjennom utvalgte saker. Dette arbeidet er begynt gjennom samarbeidsavtalene om tospråkligheitsmidlene.

8.1.1 Samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune

Sametinget og Finnmark fylkeskommune har i løpet av 2011 gjennomført et politisk møte der man gjennomgikk utførte tiltak for 2010 og hvilke tiltak man ville gjennomføre for 2011. For 2011 har Sametinget og Finnmark fylkeskommune laget en mellomrapportering der man ser på hvilke tiltak for 2011 som er gjennomført og hvilke tiltak som gjenstår å følge opp. I begynnelsen av 2012 vil alle tiltakene for 2011 gjennomgås på det politiske møtet mellom partene.

Finnmark fylkeskommune og Sametinget er enige om at samarbeidet fungerer godt ut i fra de ressursene man har tilgjengelig. Samarbeidsavtalen bidrar til å synliggjøre samisk språk, kultur og samfunnsliv. Partene har drøftet samarbeidsavtalens form og er enige om at man vil starte arbeidet med revideringen av avtaleteksten.

9 Internasjonalt og samisk samarbeid

Sametingets målsetting for vårt internasjonale engasjement er at urfolk skal få mulighet til å bestemme over egen utvikling og til å ivareta egne interesser internasjonalt. Vi ønsker et utstrakt samarbeid mellom samene over landegrensene. Samtidig skal Sametinget være en selvstendig aktør i samspill med andre i det internasjonale arbeidet. Sametinget arbeider også for at den internasjonale rettsutviklingen for urfolk bedres.

For å nå disse målene retter Sametinget sitt internasjonale arbeid mot nasjonale og internasjonale fora og arenaer som angår FN, nordområdepolitikk, Samisk parlamentarisk råd, Barentssamarbeidet, nordisk samarbeid, arktisk samarbeid, Interreg og den nordlige dimensjon (EU).

9.1 Sametingets internasjonale engasjement

Det er ikke bare nasjonale saker som berører den samiske folkegruppen i Norge. Internasjonale politiske prosesser berører i stigende grad det samiske samfunn direkte. For at Sametinget skal kunne ivareta interessene og rettighetene til den samiske folkegruppen, er det nødvendig at Sametinget også har et visst internasjonalt engasjement. På denne bakgrunn har Sametinget styrket sitt internasjonale engasjement, blant annet gjennom en administrativ omorganisering og en politisk oppnevnt internasjonal representant. Same-

tingsrådet har varslet en ny internasjonal melding, og denne vil danne grunnlaget for vårt videre internasjonale arbeid.

Sametingets internasjonale representant skal ivareta og fremme Sametingets interesser og syn i internasjonale saker og prosesser som er aktuelle for Sametinget, i samsvar med Sametingets gjeldende politikk.

Sametinget forvalter prinsipielle standpunkt og interesser som fremmes og forsvares på ulike internasjonale arenaer. Det er viktig at urfolksdimensjonen i nasjonale og internasjonale fora blir ivaretatt, og at saker som har betydning for urfolk blir fremmet både nasjonalt og internasjonalt. Sametinget vektlegger dialog og bygging av kontaktnett for arbeid på den internasjonale arenaen. I 2011 har vi derfor deltatt på en rekke møter og andre arenaer hvor urfolksrettigheter eller samiske rettigheter har vært aktuelle temaer.

9.1.1 Møter med sentrale myndigheter

Sametinget har to politiske konsultasjonsmøter med Utenriksdepartementet i året. Møtene omhandler Sametingets internasjonale arbeid og koordinering med departementene i den sammenheng. Saker som er tatt opp har i hovedsak vært knyttet opp mot nordområdepolitikken, herunder næringsutvikling og mineralutvinning i samiske områder, Barentssamarbeidet, Arktisk råd, og menneskerettighetsspørsmål og urfolkssaker i FN.

Sametinget har bidratt med innspill til stortingsmeldingen om nordområdene, som ble lagt fram i november 2011. I innspillet har Sametinget blant annet lagt vekt på at urfolksrettigheter må fremmes og respekteres og at urfolk må sikres selvbestemmelse og innflytelse på utviklingen i nordområdene. Urfolk må også tilføres økonomiske ressurser til å kunne delta som frie og uavhengige aktører i internasjonale beslutningsprosesser og i samarbeidsorgan knyttet til nordområdene. Sametinget er fornøyd med dialogen med Utenriksdepartementet og med at flere av Sametingets innspill er tatt med i meldingen.

Sametinget har gitt innspill til ny stortingsmelding om statlig eierskap. Innspillet fokuserte på viktigheten av etiske retningslinjer og næringslivets samfunnsansvar i urfolksområder.

9.1.2 Nordlig dimensjon (EU)

Sametinget fremmer saker til EU, blant annet gjennom Den nordlige dimensjon. Den nordlige dimensjon er et partnerskap som består av EU,

Russland, Island og Norge. Klima, kultur, helse og transport i nordområdene er arbeidsområdene. Under parlamentarikerkonferansen til partnerskapet i Tromsø i 2011 la Sametinget vekt på at urfolkene i nord må tas hensyn til og bli hørt når beslutninger som berører dem skal tas. Sametinget mener også at det må etableres en egen arbeidsgruppe for urfolk innenfor rammene av Nordlig dimensjon. Dette er tidligere foreslått av urfolksorganisasjonen Raipon.

Sametinget er derfor fornøyd med at hensynet til urfolk er integrert i slutterklæringa fra konferansen. I slutterklæringa bes regjeringene i partnerlandene i Den nordlige dimensjon om å samarbeide med urfolkene for å utarbeide en modell for å styrke deltakelsen av urfolkene i Den nordlige dimensjons politikk.

9.1.3 Barentssamarbeidet

Sametinget har gitt tilskudd på kr 100 000 til en urfolksmedarbeider i Barentssekretariatet, jf rammeavtalen med Utenriksdepartementet. Utenriksdepartementet og Sametinget har i 2011 videreført stillingen til urfolksmedarbeider med ett år, og vil i løpet 2012 ta stilling til videreføring også til 2013.

Sametingspresidenten deltok under Norges overtakelse av formannskapet i Barentsrådet i oktober 2011. Sametingspresidenten deltok i den norske delegasjonen og fikk noen minutter av taletiden til Norges utenriksminister. I talen fremhevet sametingspresidenten at urfolksrepresentasjon innenfor Barentssamarbeidet må utvikles videre. Han berømmet Barentsrådet for å ha inn tatt urfolksperspektiver i Joint Communiqué nr 25. Videre understreket han at statene må implementere anbefalinger fra FN, som fremkommer blant annet gjennom FNs spesialrapportør Anayas rapport om samene i Finland, Norge og Sverige, FNs spesialrapportør Anaya's årlige rapport som omhandler industriell virksomhet innenfor eller i nærheten av urfolksområder og av FNs spesialrepresentant Ruggie sine veiledende prinsipper om industriell virksomhet og menneskerettigheter. Sametinget understreket at å høre på denne type anbefalinger vil kunne føre til gode løsninger for stat, urfolk og industriell virksomhet i Barentsområdet.

9.1.4 Arktisk råd

Sametinget har deltatt på Arktisk råds ministermøte på Grønland. På møtet framhevet Sametinget betydningen av samarbeidet i Arktisk råd for

urfolkene i nord, og pekte på at det kunnskapsgrunnlaget Arktisk råd skaffer til veie er viktig for Sametingets beslutninger. Den første juridisk bindende avtalen i regi av Arktisk råd, om søk og redning i Arktis, ble vedtatt under ministermøtet. Det var enighet om å arbeide videre med nye bindende avtaler i tida framover. Videre ble det bestemt at et fast sekretariat for rådet skal etableres i Tromsø. For Sametinget er det viktig at det er kompetanse om urfolks rettigheter og interesser i sekretariatet. Dette var en av forutsetningene for at sametingene i Sverige, Norge og Finland støttet etableringen av sekretariatet i Tromsø.

9.1.5 Deltakelse på det faste bilaterale dialogmøtet mellom Norge og Canada

Sametinget deltok i Norges delegasjon på det faste bilaterale dialogmøtet mellom Norge og Canada om nordområdene. Temaene for møtet var økosystembasert havforvaltning samt olje og gass i Arktis.

Sametinget er fornøyd med å ha deltatt. Vi fikk i et relevant, internasjonalt fora anledning til å fortelle om Sametingets arbeid og syn når det gjelder viktige spørsmål og utfordringer for samene spesielt, og for det arktiske området generelt. Denne typen deltakelse er derfor med på å synliggjøre Sametingets arbeid internasjonalt, samt også å forbedre kontakten med andre urfolk i Arktis.

9.1.6 Delegasjonsbesøk til Grønland

Sametingspresidenten deltok på statssekretær Erik Lahnsteins delegasjonsbesøk til Grønland i oktober. Hensikten med Sametingets deltakelse var å skape tettere samarbeid om næringsutvikling i urfolksområder. Presidenten holdt et innlegg på seminaret Grønland – Norge Partnere i nord, om urfolkenes interesser og hvordan disse ivaretas. Presidenten la stor vekt på viktigheten av å forvalte naturressursene på en bærekraftig måte og foreslo at det måtte lages retningslinjer for hvordan naturressurser skal brukes i arktiske områder. Presidenten hadde også et møte med formannskapet i landstinget på Grønland og deltok på møter med nærings- og råstoffministeren, finansministeren og utdannings- og forskningsministeren.

9.1.7 Besøk av andre urfolk

Sametinget har hatt besøk av representanter for mayafolket fra Guatemala på Sametinget. Temaet for møtet var solidaritet og Sametingets interna-

sjonale urfolksarbeid. Sametinget, som parlament for urfolk, er et viktig forbilde for mayafolket. Guatemalas ambassadør i Norge deltok også på dette møtet.

Sametinget har også hatt besøk av representanter for mapuchene fra Chile. Tema for møtet var solidaritet og Sametingets internasjonale urfolksarbeid.

9.1.8 Sametingspresidenten i Chile

Sametingspresidenten var i november i Chile for å snakke om ILO-konvensjonen nr. 169 og urfolks rett til å konsultere. Presidenten informerte om de samiske erfaringene med interkulturell sameksistens i Norge og Norden, samt om Sametingets erfaringer med konsultasjonsavtalen. I sitt innlegg la presidenten vekt på at konsultasjonsretten er et viktig redskap for at statene i sin politikktforming skal respekterer urfolks særskilte posisjon og interesser som folk. Konsultasjonsordningen er med på å styrke menneskerettighetene for urfolk. Under oppholdet besøkte presidenten et mapuchesamfunn i Araucanía.

9.2 Samisk parlamentarisk råd

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige. Samene i Russland er permanente deltakere i rådet. SPR skal ivareta samenes interesser på tvers av landegrensene og er den samiske stemmen internasjonalt. Sametinget tildeles kr 500 000 til SPR over statsbudsjettet. Tildelingen går til det sameting som har sekretariatet for rådet. Delegasjonens utgifter til deltakelse i møter og representasjon dekkes av de ulike sametingene.

Samisk parlamentarisk råd har vedtatt en ny handlingsplan som varer til årsskiftet 2013. SPR har som mål å styrke samarbeidet og rammebetingelsene i rådet. SPR vil også arbeide for å styrke bruken av samisk språk og samisk opplæring i grunnskolen. Et av tiltakene som skal iverksettes, er å utforme forslag til felles læreplaner for samisk og duodji i alle de nordiske landene. SPR skal fortsatt jobbe for opprettelsen av et eget samisk universitet. Arbeidet med å få alle de nordiske landene til å vedta nordisk samekonvensjon vil også fortsette.

Sametinget i Norge overtok i november 2011 lederskapet for Samisk parlamentarisk råd for en periode på 16 måneder.

9.2.1 Sameparlamentarikerkonferansen i Kirkenes

Sametinget i Norge var vertskap for den tredje sameparlamentarikerkonferansen, som fant sted i Kirkenes i år. Sametingene fra Finland, Norge og Sverige deltok, samt at Sami/ Kola Suobbar (russiske samene) var inviterte og deltok under konferansen. Hele 72 parlamentarikere deltok på konferansen.

Sameparlamentarikerkonferansen førte til en slutterklæring med bred enighet om hele 24 artikler.

Erklæringen følger opp mange av temaene fra de to foregående erklæringene. I erklæringen er det også et eget avsnitt om samene i Russland. Parlamentarikerne er bekymret for den russiske stats urfolkspolitikk og behandling av russiske samer. De ber om at Norge, Sverige og Finland sammen fremmer russiske samers situasjon gjennom sin urfolkspolitikk.

Temaet for konferansen var tradisjonell kunnskap. I slutterklæringen understrekes det at statene er forpliktet til å respektere og sikre det samiske folkets rett til å forvalte sin tradisjonelle kunnskap og sine tradisjonelle kulturuttrykk.

9.3 FN

9.3.1 Prosessen mot FNs verdenskonferanse om urfolk i 2014

Sametinget deltok på FNs Permanente forum for urfolkssaker i 2011. På Permanent forum inviterte Sametinget urfolkene til en forberedende urfolkskonferanse i 2013 i Alta, i forkant av FNs Verdens urfolkskonferanse i 2014.

Bakgrunnen for presidentens invitasjon var at det fra FNs side ikke er lagt opp til noen formelle forberedelser til verdenskonferansen. Samtidig er urfolk representert gjennom sine respektive stater på denne konferansen. Det vil derfor være vanskelig for urfolk å komme til ordet på verdenskonferansen. Den forberedende konferansen skal gi urfolkene en anledning til å få diskutert saker og samordne innspill før verdenskonferansen. Det er spesielt viktig at målsettingene etter urfolkserklæringen søkes oppnå, og at urfolkenes målsettinger og ambisjoner reflekteres i sluttokumentene fra Verdens urfolkskonferanse 2014.

I Permanent forums rapport for 2011 ønskes Sametingets invitasjon til en forberedende konferanse i Alta 2013 velkommen. Senere har også FNs ekspertmekanisme for urfolks rettigheter

(EMRIP) og FNs menneskerettighetsråd (HRC) gjort det samme.

Forberedelsene til Verdens urfolkskonferanse 2014 er derfor startet. Det er foreslått at urfolkene gjennomfører regionale prosesser, med etterfølgende felles prosess der urfolkene fra regionene deltar. Videre ble det foreslått at det nedsettes en koordineringskomité for 2013 og 2014, som bør representere alle 7 urfolksregioner, og som vil ha hovedansvaret med å utforme felles strategier og standpunkter.

Under EMRIP-sesjonen i 2011 arrangerte Sametinget middag, hvor man diskuterte urfolks forberedelse i forkant av Verdenskonferansen i 2014. Det deltok urfolk fra de 7 urfolksregionene. Som resultatet ble man enige om å utforme et konseptdokument, hvor blant annet forslag til strategier for forberedelse til urfolk ble nedfelt. Dette forslaget ble tatt opp dagen etter, og fikk der samtykke til å gjennomføre den foreslåtte prosessen som konseptdokumentet omhandler. En av strategiene er at Sametinget gjennomfører den forberedende urfolkskonferanse i Alta 2013.

Sametinget har i lag med IWGIA (International Working Group for Indigenous Affairs) og Grønlands selvstyre invitert til møte om verdenskonferansen i januar 2012, der møtedeltakere fra alle 7 urfolksregioner inviteres til å delta. Møtet vil være i København.

Styret i Samisk parlamentarisk råd har utnevnt en representant til å representere sametingene i Finland, Norge og Sverige i urfolkenes globale forberedelsesprosesser, som finner sted i forkant av FNs verdenskonferanse om urfolk i 2014.

9.3.2 FNs Urfolkserklæring

FNs erklæring om urfolks rettigheter ble vedtatt i 2007. Flere av urfolkserklæringens artikler er allerede gjeldende rett gjennom andre bindende juridiske instrumenter, som for eksempel som ILO konvensjon nr. 169, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, eller gjennom nasjonal lovgivning som Grunnloven og menneskerettighetsloven. I tillegg gjenspeiler urfolkserklæringen internasjonal sedvane, som det foreligger bred enighet om på verdensbasis og som derfor må anses som rettslig bindende normer for verdenssamfunnet i sin helhet. Statene har påtatt seg å fremme full gjennomføring av bestemmelsene i erklæringen.

Sametinget har et eget ansvar for å få urfolkserklæringen synliggjort og benyttet som juridisk retningsgivende og anerkjent verktøy. Sametinget

vurderer det slik at innholdet av FNs urfolkserklæring gjenspeiler og presenterer den rettslige utviklingen som foreligger innen urfolksretten. Sametinget mener at det er behov for en synliggjort og handlingsrettet implementering av FNs urfolkserklæring. Denne nasjonale gjennomføringen av erklæringens bestemmelser må følges opp i nasjonal lovgivning og administrativ praksis. Sametinget ser behov for å kunne rapportere på i hvilken grad man faktisk anstrenger seg for en gjennomføring av urfolkserklæringens artikler på nasjonalt nivå.

Urfolkserklæringens særskilte oppfølgingsmekanismer er tillagt FNs Permanente forum for urfolk, FNs spesialrapportør for urfolk og FNs Ekspertmekanisme for urfolks rettigheter, samt øvrige FN-organer som involveres i urfolksrelaterte spørsmål.

9.3.3 FNs spesialrapportør James Anayas rapport om samene i Finland, Norge og Sverige

Tidlig i 2011 la FNs spesialrapportør James Anaya fram rapporten om samene i Finland, Norge og Sverige. En av hans anbefalinger er at Finland og Sverige ratifiserer ILO-konvensjon nr. 169. Han er tilfreds med at forhandlingene om nordisk samekonvensjon gjenopptas i 2011, og han anbefaler at de nordiske statene fortsetter og øker sine anstrengelser for å implementere samefolkets rett til selvbestemmelse.

Anaya påpeker i rapporten at opplæringen samiske barn får i de nordiske landene er altfor dårlig. Han anbefaler de nordiske statene og sameparlamentene om å samarbeide for å forsterke tiltakene for å revitalisere samisk språk og styrke programmer for opplæring i samisk språk og kultur.

Norge blir anbefalt å ta hensyn til konklusjonene til Kystfiskeutvalget og å treffe effektive tiltak til å sikre rettigheter til fiske for den samiske kystbefolkningen. Spesialrapportøren understreker videre at lovgivningsmessige og administrative mekanismer som åpner for utvinning av naturressurser fra samiske territorier bør være i samsvar med relevante internasjonale standarder.

Videre uttrykte spesialrapportøren at de nordiske landene bør, i samråd med sameparlamentene, styrke tiltak for å ta opp de negative virkningene av klimaendringer for samefolket, og at de nordiske statene bør søke å holde bestanden av rovdyr i beiteområdene for reinsdyr på et nivå som samiske reingjetersamfunnene kan tåle, og

de bør yte full erstatning til reinsdyrholderne for tap de påføres av rovdyr.

FNs spesialrapportør James Anayas rapport om samene i Finland, Norge og Sverige ble lagt fram under FNs menneskerettighetsråds 18. sesjon. Gjennom år 2011 har rapporten vært aktuell å referere til som sentralt instrument i andre sammenhenger, som for eksempel som egen artikkel i Kirkeneserklæringa fra Sameparlamentarikerkonferansen.

9.3.4 Ekspertmekanismen for urfolksrettigheter

Ekspertmekanismen for urfolksrettigheter (EMRIP) holder årlige sesjoner der Sametinget deltar. Hovedtemaer i 2011 var EMRIPs studie om urfolks rett til å delta i beslutningsprosesser og FNs urfolkserklæring.

EMRIPs endelige rapport ble vedtatt på sesjonen. I denne framkommer EMRIPs forslag til Menneskerettighetsrådet 18. sesjon. Følgende tre forslag har direkte betydning for Sametingets internasjonale arbeid framover:

- Foreslåtte tema for studie til neste år var å fortsette å se på urfolks rett til å delta i beslutningsprosesser, men da i relasjon til industriell virksomhet som baserer seg på ressursutnyttelse/utvikling.
- Videre foreslo EMRIP at Menneskerettighetsrådet oppfordrer Generalforsamlingen snarlig til en styrking av urfolks rett til deltakelse i FN, hvor blant annet urfolksparlamentar (som Sametinget) får minimum samme status som NGO-er innenfor FN systemet.
- EMRIP oppfordrer Menneskerettighetsrådet til å anerkjenne det norske Sametingets forslag om å holde en forberedende konferanse i 2013 i Alta og ber om at Generalforsamlingen og statene sikrer at konklusjonene av slik forberedende konferanse integreres i resultatet av FNs Verdenskonferanse 2014.

Sametinget holdt innlegg der vi uttrykte støtte til EMRIPs endelige rapport. I innlegget oppfordret Sametinget Norge om å trekke tilbake sin stemmereservasjon avgitt ved vedtakelsen av urfolkserklæringen.

9.3.5 Menneskerettighetsrådets 18. sesjon

Menneskerettighetsrådets 18. sesjon fant sted i høst og Sametinget var til stede ved behandlingen av urfolkssakene tilknyttet FNs Ekspertmekanisme for urfolksrettigheter (EMRIP) og FNs spesialrapportør James Anayas rapporter. Den nor-

ske delegasjonen, der Sametinget deltok, fremla to felles innlegg under delegasjonen, hvor det ene innlegget i hovedsak gjaldt spesialrapportørens arbeid i 2011 og det andre hvordan urfolks språk og kultur er viktig for beskyttelsen av urfolks identitet og velferd.

FNs spesialrapportør James Anaya fremla sin årlige rapport som omhandlet industrielle virksomheters aktiviteter innenfor eller i umiddelbar nærhet til urfolksområder. Spesialrapportøren vil fortsette sitt arbeid på dette området, hvor han i løpet av 2013 vil ha utviklet retningslinjer eller prinsipper om dette emnet. Videre la spesialrapportøren fram sin rapport om samene i Finland, Norge og Sverige. Dessverre ble sidearrangementet som Samerådet hadde planlagt avlyst grunnet forskyvning i Menneskerettighetsrådets tidsplan. Vi har i etterkant blitt informert om at dette vil gjennomføres ved en senere anledning.

Menneskerettighetsrådets oppfordret FN-sekretariatet om å forberede et dokument om måter å inkludere urfolks representanter å delta innenfor FN systemet i saker som angår dem. Dette arbeidet ventes å ha direkte betydning og interesse for Sametinget, da det vil angå en fremtidig adgang til å delta i FN-organene med selvstendig konsultativ status. Denne utviklingen er etter Sametingets syn fullt ut i samsvar med bestemmelsene i FNs erklæring om urfolks rettigheter, hvor det blant annet slås fast at nødvendige tiltak skal iverksettes for å sikre urfolks deltakelse i internasjonale prosesser som angår dem.

Om forberedende prosess til Verdenskonferansen 2014, er ikke den planlagte forberedende konferansen i 2013 Alta eksplisitt nevnt i Menneskerettighetsrådets 18. sesjons resolusjonstekst, men de ønsker velkommen urfolks deltakelse under Verdenskonferansen 2014 samt dets forberedende prosess.

10 Sametingets administrasjon

Sametingets administrasjon har i hovedsak tre ulike roller overfor de folkevalgte og publikum:

- Parlamentsforvaltning for Sametinget
- Politisk sekretariat for sametingsrådet
- Forbereder forvaltningssaker for Sametingets ulike politiske beslutningsorgan

I Sametinget er både parlamentet, den politiske ledelsen og forvaltningen samlet i én organisasjon. I 2011 er det gjennomført en omfattende omorganisering av Sametingets administrasjon.

Administrasjonen er nå delt opp i 7 fagavdelinger og 2 staber:

- Avdeling for språk (GIE)
- Avdeling for oppvekst og opplæring (BOA)
- Avdeling for næring, kultur og helse (EKD)
- Avdeling for rettigheter og internasjonale spørsmål (VUOR)
- Avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB)
- Avdeling for administrasjon (HÁL)
- Avdeling for kommunikasjon (GUL)
- Direktørens stab (DIR)
- Plenumsstaben (DIS)

Avdelingene utfører saksbehandling og yter tjenester til både politiske myndigheter og til publikum. Hver avdeling har et spesielt ansvar som fagpolitisk sekretariat for sametingsrådet. Plenumsstaben har ansvaret for komité- og plenums møtene og tilrettelegging for representantene.

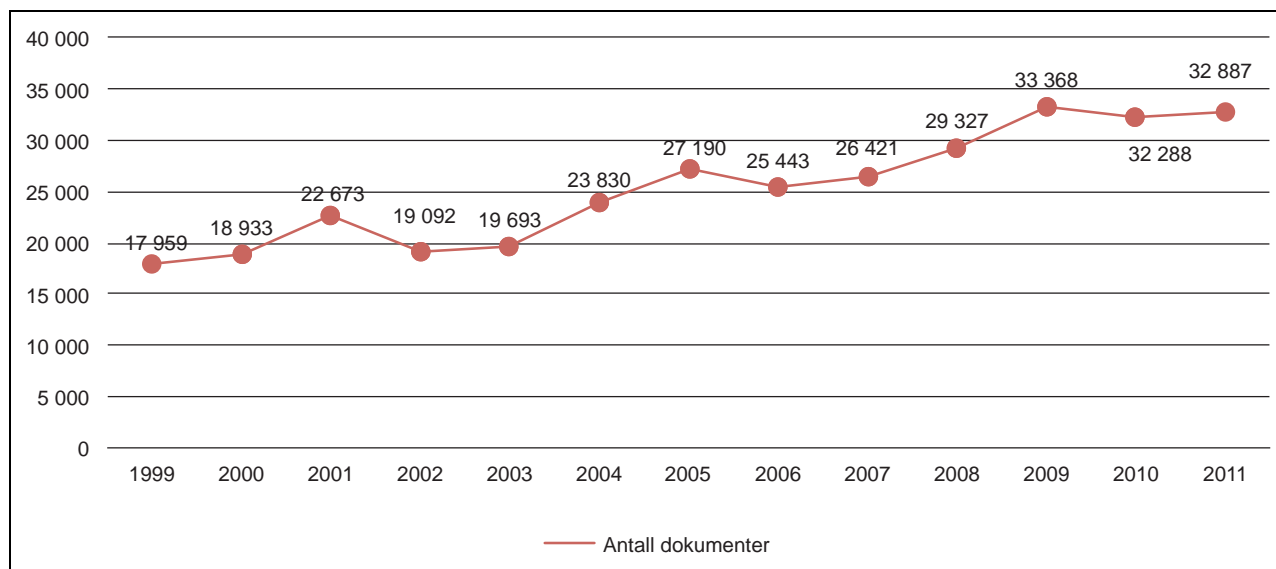
Plenumsstaben er en del av administrasjonen i Sametinget, men hører politisk under plenumslederen, ikke sametingsrådet. Plenumsstaben har

det administrative ansvaret for den parlamentariske virksomheten i Sametinget, herunder planlegging og avvikling av møtene i komiteene og plenum. Plenumsstaben består av tre ansatte og må derfor i forbindelse med komité møtene og plenums møtene få bistand fra avdelingene til sekretærtjenester på nevnte møter, oversettertjenester med mer.

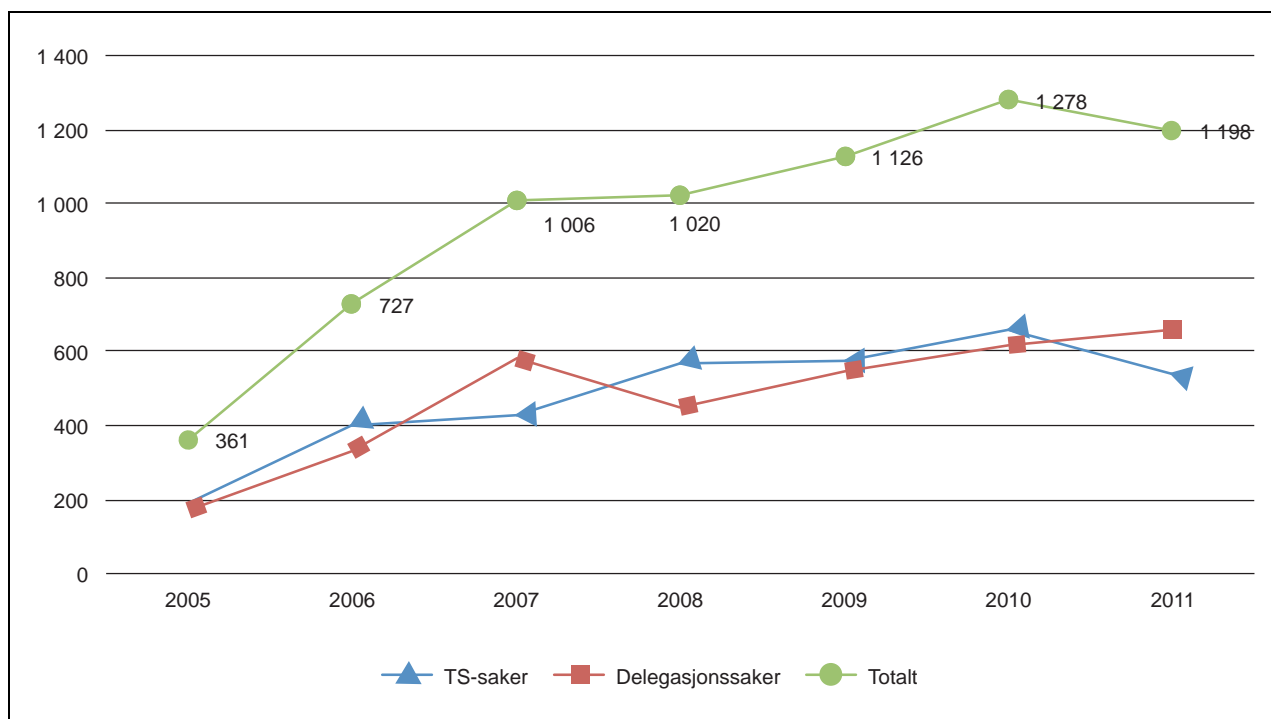
Sametinget har kontorsteder i Snåsa, Drag, Evenes, Manddalen, Kautokeino, Karasjok og Varangerbotn.

Strategiene i budsjettet for 2011 gir et bilde av aktiviteten på de ulike politikk- og forvaltningsområdene. Arbeidet med politikkutvikling og oppfølging av politiske saker, økte forvaltningsoppgaver og forventningene i samfunnet krever kapasitet og høy faglig kompetanse på en rekke områder. I revidert budsjett for 2011 var det avsatt kr 90 560 000 til driftsutgifter på administrativt nivå. Per 31.12.2011 var det 137 årsverk i Sametingets administrasjon. Tabellen nedenfor viser utviklingen i antall ansatte fordelt mellom kvinner og menn.

	31.12.2009		31.12.2010		31.12.2011	
	Ledere	Årsverk totalt	Ledere	Årsverk totalt	Ledere	Årsverk totalt
Kvinner	6	83	5	79	5	87
Menn	6	43	7	50	4	50
Totalt	12	126	12	129	9	137
Prosent kvinner	50	65,9	41,7	61,2	55,5	63,5
Prosent menn	50	34,1	58,3	38,8	44,5	36,5

Figur 1.6 Utviklingen av antall dokumenter som årlig behandles over Sametingets journalsystem.

Figur 1.7 Antall saker behandlet i tilskuddsforvaltningen.

Partene i Sametinget, arbeidsgiver og tjenestemannsorganisasjonene, har i fellesskap etablert Sametingets personal- og lønnspolitikk, som blant annet berører samhandling mellom partene. Gjennom de lokale lønnsforhandlingene har partene avdekket og utjevnet lønnsforskjeller mellom kvinner og menn innenfor de ulike stillingsgruppene.

Sametinget er en IA-bedrift og følger de bestemmelser som er fastsatt i avtalen om inkluderende arbeidsliv. Ansatte med behov for tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver får tilbud om dette. I de lokaler Sametinget bruker skal utformingen ta hensyn til personer med nedsatt funksjonsevne. Det er et personalpolitisk mål å oppnå balansert alders- og kjønnssammensetting, samt å rekruttere personer med minoritets- og urfolksbakgrunn. Dette blir det tatt hensyn til ved all annonsering og rekruttering av personell.

Saksmengden i Sametinget har økt fra år til år. I tillegg til den reelle økning av antall dokumenter har omfanget og kompleksiteten i mange av de sakene Sametinget behandler økt vesentlig de siste årene. Figurene under gir et inntrykk av dette ved å vise utviklingen av antall dokumenter som årlig behandles over Sametingets journalsystem og antall saker behandlet i tilskuddsforvaltningen.

11 utfordringer

Sametinget ble opprettet for sikre en likeverdig behandling av samene. Samisk språk og kultur anses som opprinnelige i Norge og har derfor samme krav på vern og utvikling som norsk språk og kultur. I de over 20 årene Sametinget har eksistert, har vi oppnådd mye. Rettsutviklingen er i positiv utvikling på mange områder. Samisk språk og kultur har fått økt status. Samiske barn har fått rett til å få undervisning i og på samisk.

Likevel har vi mange utfordringer. Rettighetene er blitt bedre, men når Sametingets handlingsrom til å følge opp disse rettighetene i praktisk politikk nesten ikke er til stede, videreføres forskjellsbehandlingen av den samiske befolkningen i Norge.

Sametinget må ha frihet til å legge premisser, utforme og forvalte samepolitikken i Norge.

Samhandlingsprosedyrer mellom Stortinget, regjeringen og Sametinget skal sikre at Sametinget kan ivareta denne rollen.

Konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og regjeringen er med på å bidra til at samhandlingen mellom partene er god. Det er imidlertid viktig at konsultasjonsavtalen overholdes av begge parter, og at partene har en felles forståelse av hvordan konsultasjonsavtalen skal utføres i praksis.

En særlig budsjettmessig frihet for Sametinget er nødvendig for å sikre Sametingets autoritet og

initiativrett i samepolitikken. For å sikre dette er det viktig å få på plass budsjettprosedyrer og årlige budsjetttrammer som samsvarer med Sametingets rolle i samepolitikken.

Vi opplever at Sametingets andel av de nasjonale satsingene ikke står i forhold til de øvrige økningene på statsbudsjettet og økninger knyttet til nasjonale reformer. Dette har spesielt gått ut over samisk kultur, med museumsreformen og Kulturløftet som eksempler. Samisk kulturutøvelse er med på å skape tilhørighet, trivsel, identitet og livskvalitet. I tillegg gir det viktige arbeidsplasser i små samfunn. Kultur er derfor høyt prioritert av Sametinget.

Sametinget ser med bekymring på at det fortsatt er nedgang i antallet elever med samisk som andrespråk. Elever som har samisk som andrespråk lærer ikke språket godt nok til å bli funksjonelt tospråklige, og det er mange utfordringer knyttet til samiskopplæringen, noe som fører til at mange elever opplever det som en merbelastning i skolehverdagen. Sametinget ønsker å snu denne utviklingen blant annet ved å se på nye opplæringsmodeller for faget samisk som andrespråk.

Folketallet i samiske områder er fortsatt synkende. Spesielt unge kvinner flytter. Det er derfor viktig å føre en politikk som gjør at samiske områder også er attraktivt for kvinner. En grunn til at

folk ønsker å bo i de samiske bosettingsområdene, er tilknytningen til slekt og samisk språk og kultur. Folk må imidlertid også ha noe å leve av.

En større satsning på samiske næringer gir bosetting i distriktene. Andelen av sysselsatte i primærnæringene har gått ned, samtidig er det mindre nyetableringer i virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling. I Sametingets næringspolitikk har vi en større vektlegging av lokalsamfunnsutvikling, nyskaping, kompetansehevende tiltak og entreprenørskap. Det må stimuleres til etableringer i samiske områder. Samtidig må primærnæringene må sikres gode rammevilkår.

En lovfesting av samenes land- og ressursrettigheter og retten til næringsutøvelse vil bety mye for bosettingen i samiske områder, samisk kultur og kulturutvikling. Sametinget har derfor store forventninger til det videre arbeidet med oppfølgingen av Samerettsutvalget II og en videre oppfølging av Kystfiskeutvalget.

Det samiske samfunnet er i endring. Flere og flere samer velger å bosette seg i byer og tettsteder. Sametinget må derfor også arbeide for å trygge og utvikle gode bo- og levevilkår for samene i byene. Dette krever en aktiv og tilpasset politikk, og det krevet en god dialog med lokale myndigheter.

Vedlegg 2**Sametingets regnskap 2011***Vedlegg til sak 005/12 Sametingets årsmelding 2011***Regnskap 2011**

Sametingets regnskap for 2011 er et kontantregnskap for virksomheten i sin helhet og viser virksomhetens faktiske bokførte inntekter og utgifter.

Regnskapet presenteres i tre hoveddeler; resultatregnskap, balanse og noter til regnskapet.

I noter til regnskapet gis en oversikt over bevilgninger mottatt, driftsregnskapet fordelt på hovedkoststeder, virkemiddelregnskapet fordelt på virkemiddelordningene og spesifisering av enkelte balanseposter. Under hver av disse hoveddelene gis det også forklaringer til eventuelle avvik.

Driftsregnskap pr. 31/12-11

Tabell 2.1

	Note	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
Driftsinntekter					
Bevilgninger fra departementene	1	355 907 000	355 707 000	-200 000	-0,1 %
Avkastning Samefolkets fond	14	5 617 468	5 500 000	-117 468	-2,1 %
Sum driftsinntekter		361 524 468	361 207 000	-317 468	-0,1 %
Virkemidler					
Virkemidler	2–13	248 338 428	251 219 290	2 880 862	1,1 %
Samefolkets fond	14	5 617 468	5 500 000	-117 468	-2,1 %
Sum virkemidler		253 955 895	256 719 290	2 763 395	1,1 %
SUM DRIFTSINNTEKTER – VIRKEMIDLER		107 568 573	104 487 710	-3 080 862	-2,9 %
Driftskostnader					
Drift politisk nivå	15	21 749 579	21 974 000	224 421	1,0 %
Drift administrativt nivå	16	91 065 615	90 560 000	-505 616	-0,6 %
Spesielle prosjekter	17	6 397 248	5 000 000	-1 397 248	-27,9 %
Sum driftskostnader		119 212 443	117 534 000	-1 678 443	-1,4 %
RESULTAT PR. 31. DESEMBER 2011		-11 643 871	-13 046 290	-1 402 419	
Anvendelse av årsresultatet					
Til annen egenkapital	23	11 643 871			
Sum anvendelse		0			

Balanse

Tabell 2.2

Beskrivelse	Note	2010	2011
Eiendeler			
Anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler	18	0	2
Sum finansielle anleggsmidler		0	2
Omløpsmidler			
Kundefordringer	19	8 547 606	2 849 949
Andre fordringer	20	483 193	610 840
Sum fordringer		9 030 799	3 460 789
Bankinnskudd		155 303 287	161 367 571
Samefolkets fond	14	78 586 177	77 535 664
Sum bank		233 889 464	238 903 235
Sum eiendeler		242 920 263	242 364 026
Egenkapital og gjeld			
Egenkapital			
Egenkapital	23	-3 648 638	-13 046 290
Annen egenkapital	23	-9 397 652	11 643 871
Sum egenkapital		-13 046 290	-1 402 419
Gjeld			
Avsetning for forpliktelseser			
Avsetning gyldige tilsagn næringsutvikling	6	-33 106 054	-35 653 750
Avsetning gyldige tilsagn kulturutvikling	5	-8 231 000	-15 341 225
Samefolkets fond – avkastning	14	-16 752 467	-13 670 664
Samefolkets fond – kapital	14	-75 000 000	-75 000 000
Avsetning gyldige tilsagn samefolkets fond	14	-11 447 280	-7 444 500
Avsetning gyldige tilsagn læremiddelutvikling	3	-29 699 610	-35 544 663
Avsetning gyldige tilsagn kulturminnevern	7	-4 360 300	-4 535 800
Avsetning gyldige tilsagn interreg andel	10	-879 484	-497 484
Avsetning gyldige tilsagn språkprosjekter	4	-5 955 500	-8 144 600
Avsetning gyldige tilsagn andre virkemidler	8–9, 11–13	-13 083 996	-15 100 923
Sum fondsavsetninger og andre avsetninger for forpliktelseser		-198 515 691	-210 933 609
Avsetning vedlikehold Sametingsbygningen	21	-3 584 596	-3 865 846
Sum annen langsiktig gjeld		-3 584 596	-3 865 846
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		-913 766	-1 323 728
Pensjonsinnskudd		-508 942	-473 919
Skyldig offentlige avgifter		-3 493 162	-3 419 864
Annen kortsiktig gjeld – avsetning feriepenger, gr.livsforsikring, andre trekk		-7 614 849	-8 046 156
Annen kortsiktig gjeld – kapitalisert avkastn. Norges bank	14	-3 586 177	-2 535 664
Øvrige avsetninger	22	-11 656 791	-10 362 821
Sum kortsiktig gjeld		-27 773 686	-26 162 152
Sum egenkapital og gjeld		-242 920 263	-242 364 026

Noter til regnskapet*Note 1 Bevilgninger fra departementene*

Fordeling av bevilgningene fra departementene er som følger:

Tabell 2.3

Kap.Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
680.50	Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet – FAD	225 655 000	225 655 000	0	0,0 %
206.50	Kunnskapsdepartementet – KD	35 420 000	35 420 000	0	0,0 %
231.50	Kunnskapsdepartementet – KD	13 753 000	13 753 000	0	0,0 %
1429.50	Miljøvern departementet – MD	3 000 000	3 000 000	0	0,0 %
320.53	Kulturdepartementet – KUD	67 379 000	67 379 000	0	0,0 %
724.21	Helse- og omsorgsdepartementet – HOD	6 700 000	6 500 000	-200 000	-3,0 %
1147.50	Landsbruksdepartementet – LD	4 000 000	4 000 000	0	0,0 %
Sum		355 907 000	355 707 000	-200 000	-0,1 %
–	Samefolkets fond	5 617 468	5 500 000	-117 468	-2,1 %
Sum		361 524 468	361 207 000	-317 468	-0,1 %

Sametinget hadde ved budsjettbehandlingen av sak 43/10, Sametingets budsjett 2011, en bevilgning på totalt kr 361 207 000, inkl. avkastning av Samefolkets fond.

Avkastning av Samefolkets fond inntektsføres ikke over resultatregnskapet. Ved innbetaling bokføres denne i balansen under punkt «Samefolkets fond – avkastning». Årets forbruk av Samefolkets fond er inntektsført og opparbeidet avkastningen av Samefolkets fond er tilsvarende redusert, se note 14.

Regnskapet viser at Sametinget har fått bevilget kr 200 000 mer fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Dette skyldes at bevilgningen for 2011 fra HOD ikke var spesifisert i henhold til HODs forslag til statsbudsjett for 2011 til Sametinget. Sametinget har i sitt budsjett for 2011 budsjettet med kr 6 500 000. Ved tildelingsbrevet for 2011 var bevilgningen på kr 6 700 000, det vil si kr 200 000 mer enn det Sametinget hadde forutsatt.

Kulturdepartementet (KUD) har bevilget kr 600 000 til samisk idrett for 2011. Denne bevilgningen er inntektsført og utbetalt direkte over virkemiddelpost 205.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet (FAD) og Kulturdepartementet (KUD)

har hver bevilget kr 547 781 til språkundersøkelsen som gjennomføres i 2012. Bevilgningen på totalt 1 095 562 er inntektsført under virkemiddelpost 860.

Riksantikvaren har bevilget kr 2 000 000 til prosjektet identifisering og registrering av samiske hus i Norge for 2011. Denne bevilgningen er inntektsført under administrasjon med egen prosjektkode.

Miljøvern departementet (MD) har bevilget kr 1 000 000 til verneplanarbeidet i samiske områder for 2011. Bevilgningen fra MD er inntektsført under posten administrasjon.

Kunnskapsdepartementet (KD) har bevilget kr 1 821 600 til kompetanseutvikling i den samiske skolen for 2011. Sametinget fikk denne bevilgningen i desember 2011. Sametinget har ikke hatt mulighet til å sette i gang tiltak til å fremme samisk språk og kultur i den samiske skolen. Denne bevilgningen er inntektsført under posten spesielle prosjekter og avsatt, se note 17.

I tillegg har Sametinget mottatt kr 1 000 000 fra Utenriksdepartementet til Sametingets internasjonale arbeid. Midlene inntektsføres direkte under administrasjonen for arbeidet med internasjonale saker.

Note 2 Virkemidler

Tabell 2.4

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	121 384 000	121 723 000	339 000	0,3 %
–	Søkerbasert tilskudd	94 407 705	96 374 290	1 966 585	2,0 %
–	Verdiskapningsprogram	4 840 041	6 150 000	1 309 959	21,3 %
–	Avtaler	16 117 881	15 315 000	-802 881	-5,2 %
–	Andre virkemidler	6 377 507	7 032 000	654 493	9,3 %
–	Samefolkets fond	5 617 468	5 500 000	-117 468	-2,1 %
–	Andre tiltak	5 211 294	4 625 000	-586 294	-12,7 %
	Sum	253 955 895	256 719 290	2 763 395	1,1 %
100–102	Opplæring	36 684 893	37 385 290	700 397	1,9 %
150–153	Språk	60 628 193	60 600 000	-28 193	-0,0 %
200–212	Kultur	89 699 197	89 376 000	-323 197	-0,4 %
300–302	Næring	32 932 370	36 063 000	3 130 630	8,7 %
400–402	Miljø- og kulturvern	2 104 162	2 000 000	-104 162	-5,2 %
450	Helse- og sosialsatsing	2 173 353	3 350 000	1 176 647	35,1 %
500	Regionalutvikling	6 423 000	5 237 000	-1 186 000	-22,6 %
505	Internasjonalt og samisk samarbeid	2 202 200	1 350 000	-852 200	-63,1 %
750–756	Samiske organisasjoner	3 902 259	4 201 000	298 741	7,1 %
500–507	Andre virkemidler	6 377 507	7 032 000	654 493	9,3 %
600–602	Samefolkets fond	5 617 468	5 500 000	-117 468	-2,1 %
800–899	Andre tiltak	5 211 294	4 625 000	-586 294	-12,7 %
	Sum virkemidler	253 955 895	256 719 290	2 763 395	1,1 %

Sametingets virkemidler er en blanding av direkte bevilgninger og søkerbaserte tilskuddsordninger som gis som tilskudd med gyldighet over flere år eller som årlige tilskudd.

Sametingsrådet fordeler de søkerbaserte virkemidlene innenfor Sametingets budsjett med unntak av de virkemidlene som er lagt til Møtelederskapets disposisjon.

Totalt viser virkemiddelregnskapet for 2011 et overskudd på kr 2 763 395. De enkelte postene blir presentert og eventuelt kommentert i notene til regnskapet. For øvrig vises det til årsmeldingen for kommentarer til virkemiddelpostene.

Iht. Sametingets budsjett for 2011 kapittel 3.2 Søkerbaserte tilskudd har sametingsrådet fullmakt til å omdisponere inntil 20 % av avsatte midler i budsjettet. Fullmakten gjelder ikke direkte tilskudd, virkemidler til plenumsledelsens disposisjon, Samefolkets fond og driftsutgifter. Sametingsrådet skal i budsjettåret informere Sametingets plenum om eventuelle omdisponeringer jf. sak 43/07. I 2011 er omdisponeringsfullmakten brukt til å dekke underskuddet til enkelte tilskuddsposter, ved at andre tilskuddsposter har et overskudd.

Note 3 Samisk opplæring

Tabell 2.5

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Søkerbaserte tilskudd	29 908 171	29 485 290	-422 881	-1,4 %
–	Tiltak for å styrke læremiddelproduksjon	4 000 000	4 000 000	0	0,0 %
–	Samisk læremiddelportal	2 776 723	3 900 000	1 123 277	28,8 %
	Sum	36 684 893	37 385 290	700 396	1,9 %

Tabell 2.6 Søkerbaserte tilskudd – Opplæring

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
100	Grunnskole og videreg.opplæring-læremiddelutv.	16 183 041	15 330 290	-852 751	-5,6 %
101	Kompetanseheving	4 876 375	4 750 000	-126 375	-2,7 %
102	Barnehager	8 848 754	9 405 000	556 246	5,9 %
	Sum	29 908 171	29 485 290	-422 881	-1,4 %

Tabell 2.7 Læremiddelutvikling

Tekst	Beløp
Gyldige tilsagn pr. 1/1-11	29 699 610
Gyldige tilsagn pr. 1/1-11, ført 2491	973 000
Budsjett 2011 fra post 100–104	33 485 290
Avsetning til Pilotprosjekt ressurskole	800 000
Avsetning til oversettelse læreverker	2 716 500
Totalt til disposisjon i 2011	67 674 400
Utbetalt i 2011 post 100–104	-31 253 080
Tilbakebetalt tilskudd	723 162
Rest til disposisjon pr. 31/12-2011	37 144 483
Gyldige tilsagn pr. 31/12-2011	-35 544 663
Gyldige tilsagn pr. 31/12-2011, 2491	-413 000
Gyldige tilsagn pr. 31/12-2011, 2410	-176 700
Avsetning til oversettelse læreverker 31/12-2011	-1 433 000
Resultat læremiddelutvikling 2011	-422 881

Tabell 2.8 Gyldige tilsagn pr. 31/12-11 og tilbaketrekt/-betalt i 2011

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2001	135 000	0,4 %	0	31 946
2002	360 450	1,0 %	0	0
2003	539 797	1,5 %	0	0
2004	0	–	0	0
2005	103 804	0,3 %	0	0
2006	2 025 147	5,6 %	215 601	0
2007	2 028 521	5,6 %	0	0
2008	4 180 750	11,6 %	581 600	691 216
2009	3 999 700	11,1 %	0	0
2010	6 243 650	17,3 %	29 000	0
2011	16 517 544	45,7 %	65 000	0
Sum	36 134 363	100,0 %	891 201	723 162

Søkerbaserte tilskudd for opplæring viser et underskudd på kr 422 881. Underskuddet skyldes merforbruk på posten. En del av underskuddet på denne posten dekkes inn av tilbaketreknings og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 1 614 363 og overskuddet fra de andre søkerbaserte virkemidler. Viser til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt. Det avsettes kr 36 134 363 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Post 103 tiltak for å styrke læremiddelproduksjon avsettes det kr 1 433 000 til oversettelse av matematikk læremidler.

Post 105 Ovttas|Aktan|Aktesne viser et overskudd på kr 1 123 277. Overskuddet skyldes at prosjektet hadde i 2011 planer å utvikle 2 læremiddelpiloter. Dette arbeidet utløser bestillinger av ulike elementer til pilotene; som animasjoner, illustrasjoner, film- og lydfiler. Av ulike årsaker har ikke prosjektet kunnet gjøre bestillinger av disse elementene innenfor den planlagte perioden. I tillegg til at dette er produkter/bestillinger som er tidkrevende, er disse elementene også kostbare investeringer.

Note 4 Samisk språk

Tabell 2.9

Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
– Direkte tilskudd	51 599 000	51 599 000	0	0,0 %
– Søkerbaserte tilskudd	9 029 193	9 001 000	-28 193	-0,3 %
Sum	60 628 193	60 600 000	-28 193	-0,0 %

Tabell 2.10 Direkte tilskudd – Språk

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
150	Tospråklighetstilskudd	45 929 000	45 929 000	0	0,0 %
153	Grunntilskudd til språksentre	5 670 000	5 670 000	0	0,0 %
Sum		51 599 000	51 599 000	0	0,0 %

Tabell 2.11 Søkerbaserte tilskudd – Språk

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
151	Språkprosjekter innenfor forvaltningsområdet	4 739 834	4 401 000	-338 834	-7,1 %
152	Språkprosjekter utenfor forvaltningsområdet	4 289 359	4 600 000	310 641	7,2 %
Sum		9 029 193	9 001 000	-28 193	-0,3 %

Tabell 2.12 Språkprosjekter

Tekst	Beløp
Gyldige tilsagn pr. 1/1-11	5 955 500
Budsjett 2011 – Språkprosj. innenfor forv.omr.	4 401 000
Budsjett 2011 – Språkprosj. utenfor forv.omr.	4 600 000
Totalt til disposisjon i 2011	14 956 500
Utbetalte tilskudd i 2011	-6 937 459
Tilbakebetalt tilskudd	97 366
Rest til disposisjon pr. 31/12-2011	8 116 407
Gyldige tilsagn pr. 31/12-2011	-8 144 600
Resultat språkprosjekter 2011	-28 193

Tabell 2.13 Gyldige tilsagn pr. 31/12-11 og tilbaketrekt/-betalt i 2011

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2008	0	–	151 000	47 866
2009	757 500	9,3 %	175 000	49 500
2010	2 166 000	26,6 %	56 741	0
2011	5 221 100	64,1 %	0	0
Sum	8 144 600	100,0 %	382 741	97 366

Posten språkprosjekter innenfor og utenfor forvaltningsområdet viser et underskudd på kr 28 193. Underskuddet skyldes merforbruk av posten. Viser til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt. Det er gjort tilbaketrekninger og tilbakebe-

taling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 480 107. Det avsettes kr 8 144 600 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Note 5 Samisk kultur

Tabell 2.14

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	65 933 000	66 272 000	339 000	0,5 %
–	Søkerbaserte tilskudd	17 851 197	17 189 000	-662 197	-3,9 %
–	Kunstneravtalen	5 915 000	5 915 000	0	0,0 %
	Sum	89 699 197	89 376 000	-323 197	-0,4 %

Tabell 2.15 Direkte tilskudd – Kultur

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
202	Samiske kulturhus	9 588 000	9 588 000	0	0,0 %
204	Samiske festivaler	2 941 000	3 249 000	308 000	9,5 %
205	Samisk idrett	1 847 000	1 847 000	0	0,0 %
206	Samisk teater	17 740 000	17 740 000	0	0,0 %
208	Samiske publikasjoner	3 106 000	3 106 000	0	0,0 %
209	Mobile bibliotek tjenester	6 975 000	6 975 000	0	0,0 %
210	Museer	23 736 000	23 767 000	31 000	0,1 %
Sum		65 933 000	66 272 000	339 000	0,5 %

Post 204 samiske festivaler viser et overskudd på kr 308 000. Overskuddet skyldes ikke tildelt tilskudd til Filmfestivalen i Kautokeino.

Under post 210 Museer, videreføres avsetningen på kr 350 000 til prosjektering og planlegging

av kunstmuseum i Karasjok. Prosjektet er igangsatt og planlagt ferdigstilt i 2012. Avsetning gjort i 2010 på kr 200 000 til dokumentasjonssenter Alta/Kautokeino er utbetalt med kr 169 000 som gir et overskudd på kr 31 000.

Tabell 2.16 Søkerbaserte tilskudd – Kultur

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
200	Samisk kulturutvikling	11 591 944	10 764 000	-827 944	-7,7 %
201	Samiske forlag	2 956 000	2 750 000	-206 000	-7,5 %
212	Investering bokbuss	2 500 000	2 500 000	0	0,0 %
213	Samiske møteplasser	803 253	1 175 000	371 747	31,6 %
Sum		17 851 197	17 189 000	-662 197	-3,9 %

Tabell 2.17 Kulturutvikling

Tekst	Beløp
Gyldige tilsagn pr. 1/1-2011	8 156 000
Bevilgning i 2011	17 189 000
Totalt til disposisjon i 2011	25 345 000
Utbetalte tilskudd i 2011	-10 838 069
Tilbakebetalte tilskudd	172 097
Rest til disposisjon pr. 31/12-2011	14 679 028
Gyldige tilsagn pr. 31/12-2011	-15 341 225
Resultat samisk kulturutvikling 2011	-662 197

Tabell 2.18 Gyldige tilsagn pr. 31/12-11 og tilbaketrekt/-betalt i 2011

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2007	60 000	0,4 %	25 000	8 300
2008	642 500	4,2 %	226 477	65 000
2009	891 500	5,8 %	215 000	50 000
2010	2 447 750	16,0 %	206 365	48 797
2011	11 299 475	73,7 %	45 865	0
Sum	15 341 225	100,0 %	718 707	172 097

Posten kulturutvikling viser et underskudd på kr 662 197. Underskuddet skyldes merforbruk av posten. Viser til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt. Det er gjort tilbaketreknings og tilbake-

betaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 890 804. Det avsettes kr 15 341 225 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Tabell 2.19 Samisk kunstneravtale

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
207	Samisk kunstneravtale	5 915 000	5 915 000	0	0,0 %
Sum		5 915 000	5 915 000	0	0,0 %

Note 6 Samisk næring

Tabell 2.20

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
-	Direkte tilskudd	3 102 000	3 102 000	0	0,0 %
-	Søkerbaserte tilskudd	14 787 448	17 411 000	2 623 552	17,7 %
-	Verdiskapningsprogrammet	4 840 041	6 150 000	1 309 959	27,1 %
-	Duodjiavtale	10 202 881	9 400 000	-802 881	-7,9 %
	Sum	32 932 370	36 063 000	3 130 630	9,5 %

Tabell 2.21 Direkte tilskudd – Næring

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
301	Duodjiinstitusjoner og organisasjoner	3 102 000	3 102 000	0	0,0 %
Sum		3 102 000	3 102 000	0	0,0 %

Tabell 2.22 Søkerbaserte tilskudd – Næring

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
300	Næringsutvikling	14 787 448	17 411 000	2 623 552	17,7 %
Sum		14 787 448	17 411 000	2 623 552	17,7 %

Tabell 2.23 Søkerbaserte tilskudd – Verdiskapningsprogrammet

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
300	Verdiskapningsprogrammet	4 840 041	6 150 000	1 309 959	27,1 %
Sum		4 840 041	6 150 000	1 309 959	27,1 %

Tabell 2.24 Duodjiavtale

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
300	Duodjiavtale	10 202 881	9 400 000	-802 881	-7,9 %
Sum		10 202 881	9 400 000	-802 881	-7,9 %

Tabell 2.25 Næringsutvikling

Tekst	Beløp
Gyldige tilsagn pr. 1/1-11	33 106 054
Budsjett 2011	32 961 000
Totalt til disposisjon i 2011	66 067 054
Utbetalte tilskudd i 2011	-25 612 601
Utbetalt diverse utgifter duodjiavtalen	-1 670 073
Rest til disposisjon pr. 31/12-2011	38 784 380
Gyldige tilsagn pr. 31/12-2011	-35 653 750
Resultat næringsutvikling 2011	3 130 630

Tabell 2.26 Gyldige tilsagn pr. 31/12-11 og tilbaketrekt/-betalt i 2011

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2007	0	–	42 328	0
2008	1 092 500	3,1 %	677 663	0
2009	2 481 000	7,0 %	938 200	0
2010	9 410 069	26,4 %	890 476	0
2011	22 670 181	63,6 %	64 000	0
Sum	35 653 750	100,0 %	2 612 667	0

Posten næringsutvikling, verdiskapningsprogrammet og duodjiavtalen viser et overskudd på kr 3 130 630. Overskuddet skyldes tilbaketreknings og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjek-

ter på kr 2 612 667. Det avsettes kr 35 653 750 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Note 7 Samisk miljø- og kulturvern

Tabell 2.27

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Søkerbaserte tilskudd	2 104 162	2 000 000	-104 162	-5,0 %
	Sum	2 104 162	2 000 000	-104 162	-5,0 %

Tabell 2.28 Søkerbaserte tilskudd – Miljø- og kulturvern

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
400	Kulturminnevern	2 104 162	2 000 000	-104 162	-5,0 %
	Sum	2 104 162	2 000 000	-104 162	-5,0 %

Tabell 2.29 Kulturminnevern

Tekst	Beløp
Gyldige tilsagn pr. 1/1-11	4 360 300
Budsjett 2011	2 000 000
Totalt til disposisjon i 2011	6 360 300
Utbetalte tilskudd i 2011	-1 956 662
Tilbakebetalte tilskudd	28 000
Rest til disposisjon pr. 31/12-2011	4 431 638
Gyldige tilsagn pr. 31/12-11	-4 535 800
Resultat samisk kulturminnevern 2011	-104 162

Tabell 2.30 Gyldige tilsagn pr. 31/12-11 og tilbaketrekt/-betalt i 2011

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2006	37 800	0,8 %	0	0
2007	104 000	2,3 %	100 000	0
2008	163 000	3,6 %	194 472	0
2009	1 420 000	31,3 %	133 000	11 000
2010	940 000	20,7 %	23 366	17 000
2011	1 871 000	41,2 %	0	0
Sum	4 535 800	100,0 %	450 838	28 000

Posten kulturminnevern viser et underskudd på kr 104 162. Underskuddet skyldes merforbruk på posten. Viser til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt. Det er gjort tilbaketrekninger og tilbake-

betaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 478 838. Det avsettes kr 4 535 800 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Note 8 Samisk helse, sosial og omsorg

Tabell 2.31

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	500 000	500 000	0	0,0 %
–	Søkerbaserte tilskudd	1 673 353	2 850 000	1 176 647	70,3 %
	Sum	2 173 353	3 350 000	1 176 647	54,1 %

Tabell 2.32 Direkte tilskudd – Helse, sosial og omsorg

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
451	Brukerrettede tilbud for eldre samer	500 000	500 000	0	0,0 %
	Sum	500 000	500 000	0	0,0 %

Tabell 2.33 Søkerbaserte tilskudd – Helse, sosial og omsorg

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
450	Helse- og sosialsatsing	1 673 353	2 850 000	1 176 647	70,3 %
	Sum	1 673 353	2 850 000	1 176 647	70,3 %

Posten helse, sosial og omsorg viser et overskudd på kr 1 176 647. Overskuddet skyldes tilbaketrekinger og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 1 444 807. Det avsettes kr

2 166 290 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Note 9 Regionalutvikling

Tabell 2.34

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Søkerbaserte tilskudd	6 423 000	5 237 000	-1 186 000	-18,5 %
	Sum	6 423 000	5 237 000	-1 186 000	-18,5 %

Tabell 2.35 Søkerbaserte tilskudd – Regionalutvikling

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
500	Regionalutvikling	6 423 000	5 237 000	-1 186 000	-18,5 %
	Sum	6 423 000	5 237 000	-1 186 000	-18,5 %

Posten regionalutvikling viser et underskudd på kr 1 186 000. Underskuddet skyldes merforbruk på posten. Viser til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt. Det er gjort tilbaketrekinger av

ikke gjennomførte prosjekter på kr 425 000. Det avsettes kr 6 170 000 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Note 10 Internasjonalt og samisk samarbeid

Tabell 2.36

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	250 000	250 000	0	0,0 %
–	Søkerbaserte tilskudd	1 952 200	1 100 000	-852 200	-43,7 %
	Sum	1 952 200	1 100 000	-852 200	-43,7 %

Tabell 2.37 Direkte tilskudd – Internasjonalt og samisk samarbeid

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
505	Barents urfolkskontor i Lovozero	250 000	250 000	0	0,0 %
	Sum	250 000	250 000	0	0,0 %

Tabell 2.38 Søkerbaserte tilskudd – Internasjonalt og samisk samarbeid

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
505	Internasjonalt tiltak	1 952 200	1 100 000	-852 200	-43,7 %
	Sum	1 952 200	1 100 000	-852 200	-43,7 %

Tabell 2.39 Internasjonale tiltak

Tekst	Beløp
Gyldige tilsagn pr. 1/1-11, 2461	879 484
Gyldige tilsagn pr. 1/1-11, 2491	1 084 000
Budsjett 2011	1 100 000
Totalt til disposisjon i 2011	3 063 484
Utbetalte tilskudd i 2011	-1 272 200
Rest til disposisjon pr. 31/12-2011	1 791 284
Gyldige tilsagn pr. 31/12-11, ført 2461	-497 484
Gyldige tilsagn pr. 31/12-11, ført på 2491	-2 146 000
Resultat Internasjonale tiltak 2011	-852 200

Posten internasjonale tiltak viser et underskudd på kr 852 200. Underskuddet skyldes merforbruk på posten. Viser til sametingsrådets omdisposi-

ringsfullmakt. Det avsettes kr 2 643 484 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Note 11 Samiske organisasjoner

Tabell 2.40

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Søkerbaserte tilskudd	3 902 259	4 201 000	298 741	7,1 %
	Sum	3 902 259	4 201 000	298 741	7,1 %

Tabell 2.41 Søkerbaserte tilskudd – Samiske organisasjoner

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
750	Samiske hovedorganisasjoner	2 450 836	2 451 000	164	0,0 %
755	Samiske grenseoverskridende organisasjoner	350 000	350 000	0	0,0 %
756	Samiske kulturorganisasjoner	400 000	400 000	0	0,0 %
757	Samiske næringsorganisasjoner	499 900	500 000	100	0,0 %
758	Samiske likestillingsorganisasjoner	222 000	300 000	78 000	35,1 %
759	Samisk org. tapt skolegang	-20 477	200 000	220 477	-1 076,7 %
	Sum	3 902 259	4 201 000	298 741	7,7 %

Posten samiske organisasjoner viser et overskudd på kr 298 741. Overskuddet skyldes tilbaketrekinger og tilbakebetaling av ikke gjennomførte

prosjekter på kr 98 477. I tillegg er ikke tilskuddet på post 759 tildelt i 2011.

Note 12 Andre virkemidler

Tabell 2.42

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
–	Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon	2 223 998	2 800 000	576 002	25,9 %
–	Virkemidler til møtelederskapets disposisjon	4 153 509	4 232 000	78 491	1,9 %
	Sum	6 377 507	7 032 000	654 493	10,3 %

Tabell 2.43 Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
501	Frie midler	749 000	300 000	-449 000	-59,9 %
507	Oppfølging av institusjonsmelding	724 998	700 000	-24 998	-3,4 %
508	Senter for samisk opplæring	500 000	500 000	0	0,0 %
509	Verddeprosjekter	0	250 000	250 000	-
510	Likestillingstiltak	0	300 000	300 000	-
511	Skrive og lesehjelp til eldre samer	250 000	250 000	0	0,0 %
512	Prosjekt om leker og ped.materiell	0	500 000	500 000	-
	Sum	2 223 998	2 800 000	576 002	25,9 %

Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon viser totalt et overskudd på kr 576 002. Overskuddet skyldes tilbaketrekinger av ikke gjennomførte prosjekter på kr 300 000 under post 510 og ube-

nyttede midler, samt prioritering av virkemiddelordningen Frie midler. Viser til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt.

Tabell 2.44 Virkemidler til møtelederskapets disposisjon

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
502	Politiske grupper i Sametinget	3 140 483	3 219 000	78 517	2,5 %
503	Opposisjonens arbeidsvilkår	1 013 026	1 013 000	-26	-0,0 %
Sum		4 153 509	4 232 000	78 491	1,9 %

Note 13 Andre tiltak som ikke er virkemidler

Tabell 2.45 Andre tiltak

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
800	Konferanser	1 657 251	1 550 000	-107 251	-6,5 %
801	Samiskrelatert statistikk i Norge	375 000	375 000	0	0,0 %
850	Utdeling av priser	124 485	100 000	-24 485	-19,7 %
860	Forskning, utvikling, utredning og dok.midler	2 360 618	1 700 000	-660 618	-28,0 %
899	Evalueringer	693 939	900 000	206 061	29,7 %
Sum		5 211 294	4 625 000	-586 294	-11,3 %

Underskuddet på post 800 konferanser skyldes merforbruk til konferansene enn det som var budsjettert.

Underskuddet på post 860 Forsking, utvikling, utredning og dokumentasjonsmidler på kr 660 618 skyldes merforbruk på posten enn budsjettert. Det er foretatt en avsetning på kr 150 000 til prosjektet mål og behovsanalyse av samiske museer og kr 195 000 til prosjektet tilbakeføring av samiske gjenstander fra Norsk folkemuseum. I tillegg fikk Sametinget bevilgning fra Fornyings-,

administrasjons- og kirke departementet (FAD) og Kulturdepartementet (KUD) til språkundersøkelsen som gjennomføres i 2012. Det er foretatt en avtale med Nordlandsforskning hvor første del er utbetalt i 2011 og andre del på kr 730 375 avsettes til 2012.

Evaluerings- og samiske språksentra er påbegynt av Norut Alta AS, men ikke avsluttet. Første del av er utbetalt i 2011 og andre del på kr 309 375 avsettes til 2012.

Note 14 Samefolkets fond

Tabell 2.46

	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
-	Søkerbaserte tilskudd	4 617 468	4 500 000	-117 468	-2,5 %
-	Utviklings-, utrednings- og dokumentasjonsmidler	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
	Sum	5 617 468	5 500 000	-117 468	-2,1 %

Tabell 2.47 Søkerbaserte tilskudd – Samefolkets fond

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
600	Språkutviklingstiltak	915 979	1 200 000	284 021	31,0 %
600	Tradisjonell kunnskap – dok. og formidling	1 337 189	1 300 000	-37 189	-2,8 %
600	Litteratur	2 364 300	2 000 000	-364 300	-15,4 %
Sum		4 617 468	4 500 000	-117 468	-2,5 %

Tabell 2.48 Utviklings-, utrednings- og dokumentasjonsmidler – Samefolkets fond

Post	Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
601	Språkprogram	800 000	800 000	0	0,0 %
601	Dok. og formidling av tradisjonell kunnskap	200 000	200 000	0	0,0 %
Sum		1 000 000	1 000 000	0	0,0 %

Tabell 2.49 Samefolkets fond

Tekst	Beløp
Gyldige tilsagn pr. 1/1-11	11 447 280
Budsjett 2011	5 500 000
Totalt til disposisjon i 2011	16 947 280
Utbetalte tilskudd i 2011	-9 620 248
Rest til disposisjon pr. 31/12-2011	7 327 032
Gyldige tilsagn pr. 31/12-2011	-7 444 500
Resultat Samefolkets fond 2011	-117 468

Tabell 2.50 Gyldige tilsagn pr. 31/12-11 og tilbaketrekt/-betalt i 2011

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2008	504 500	6,8 %	55 000	0
2009	1 484 000	19,9 %	268 121	0
2010	1 972 000	26,5 %	56 412	0
2011	3 484 000	46,8 %	100 000	0
Sum	7 444 500	100,0 %	479 533	0

Posten Samefolkets fond viser et underskudd på kr 117 468. Underskuddet skyldes merforbruk på posten. Det er gjort tilbaketreknings av ikke gjennomførte prosjekter på kr 479 533. Det avset-

tes kr 7 444 500 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2011. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Tabell 2.51

Avkastning Samefolkets fond	Beløp
Samefolkets fond/innestående pr. 31/12-11	77 535 664
Fratrukket kapital Samefolkets fond	-75 000 000
Sum avkastning 2011	2 535 664

Tabell 2.52

Bundne midler Samefolkets fond	Beløp
Avkastning bokført pr. 1/1-2011	16 752 467
Avkastning 2011	2 535 664
Brukt av Samefolkets fond i 2011	-5 617 468
Sum opparbeidet avkastning pr. 31/12-2011	13 670 664

Note 15 Driftsutgifter politisk ledelse

Tabell 2.53

Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
Plenum, grupper og komitéene	9 255 078	9 300 000	44 922	0,5 %
Sametingets plenumsleder	1 900 202	2 012 000	111 799	5,6 %
Sametingets kontrollkomite	340 620	500 000	159 380	31,9 %
Samisk parlamentarisk råd	413 390	500 000	86 610	17,3 %
Sametingsrådet	8 627 559	8 487 000	-140 559	-1,7 %
Sametingets språkstyre	102 711	350 000	247 289	70,7 %
Samisk språknemnd	838 620	500 000	-338 620	-67,7 %
Sametingets ungdomspolitisk utvalg	271 400	325 000	53 600	16,5 %
Sum driftsutgifter	21 749 579	21 973 999	224 420	1,0 %

Driftsutgifter politisk ledelse viser et overskudd på kr 224 420.

Medgåtte utgifter for Sametingets plenum, Sametingets fagkomitéer og Sametingsgruppene er slått sammen til en post. Overskuddet på kr 44 922 skyldes i hovedsak mindre aktivitet enn forutsatt.

Overskuddene i Sametingets plenumsledelse, Sametingets kontrollkomite, Samisk parlamenta-

risk råd, Sametingets språkstyre og Sametingets ungdomspolitiske utvalg skyldes i hovedsak mindre aktivitet enn forutsatt.

Sametingsrådet viser et underskudd på kr 140 559. Dette skyldes høyere aktivitetsnivå enn forutsatt.

Underskuddet i samisk språknemnd på kr 338 620 skyldes høyere aktivitetsnivå enn forutsatt.

Note 16 Driftsutgifter administrasjon

Tabell 2.54

Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
Driftsutgifter administrasjon	91 065 615	90 560 000	-505 616	-0,6 %
Sum	91 065 615	90 560 000	-505 616	-0,6 %

Regnskapet for drift administrasjon viser et underskudd på kr 505 616 i forhold til budsjettet. Det er foretatt avsetninger for periodiserte utgifter og inntekter, jfr. note 21 og 22.

Det er også foretatt en avsetning på kr 1 445 000 til Registrering av samiske bygninger. Dette arbeidet videreføres til 2012. Sametinget

fikk bevilget kr 2 000 000 til dette prosjektet fra Riksantikvaren i 2011.

Det er avsatt kr 281 250 til vedlikehold av Sametingsbygningen i 2011. Total avsetning pr. 31. desember 2011 er nå på kr 3 865 846 til fremtidige vedlikeholds- og reparasjonsutgifter av Sametingsbygningen., jfr. note 21.

Note 17 Spesielle prosjekter

Tabell 2.55

Benevnelse	Res 31/12-11	Bud 2011	Avvik	i %
Bedre service til brukerne	3 440 350	1 600 000	-1 840 350	-115,0 %
Kompetanseutvikling i den samiske skole	2 000 000	2 000 000	0	0,0 %
Samisk korrekturprogram – Divvun	-861 774	0	861 774	-
Neiden ortodokse gravplass i Skoltebyen	502 418	600 000	97 583	16,3 %
Kvalitetsutvikling i samisk barnehager	316 254	300 000	-16 254	-5,4 %
Forpros.teaterbygg Beavvas Sami	1 000 000	500 000	-500 000	-100,0 %
Sum	6 397 248	5 000 000	-1 397 248	-27,9 %

Regnskapet for spesielle prosjekter viser et underskudd på kr 1 397 248 i forhold til budsjettet.

Underskuddet på post Bedre service til brukerne skyldes merutgifter enn det som var budsjettert.

Kunnskapsdepartementet (KD) bevilget desember 2011 kr 1 821 600 til Sametinget til kompetanseutvikling i den samiske skolen. Denne bevilgningen er inntektsført under posten Kompetanseutvikling i den samiske skole og dermed avsatt til 2012. I tillegg er det avsatt kr 2 000 000 til kompetanseutvikling i den samiske skole som Sametinget fikk bevilget i 2010. Disse midlene er tildelt til Senter for samisk i opplæringen ved Samisk høyskole.

Overskuddet under post Samisk korrekturprogram og Neiden ortodokse gravplass i Skoltebyen skyldes ubenyttede midler.

Underskuddet på post kvalitetsutvikling i samiske barnehager skyldes merutgifter enn det som var budsjettert.

Underskuddet på post Forprosjekt teaterbygg Beavváš Sámi Našunálateáhter skyldes at prosjektet ble ferdigstilt i 2011. Statsbygg har utført oppdraget i henhold til Sametingets oppdrag, unnatt tomteavklaringer. Byggeprogrammet er overlevert Sametinget. Prosjektet skal godkjennes av Sametinget og Kulturdepartementet slik at dette kan spilles inn i prosessen med statsbudsjettet. Ved Sametingets budsjett for 2012 er det satt av kr 500 000 til dette forprosjektet. Disse midlene kan ved revidert budsjett for 2012 omdisponeres til andre formål.

Note 18 Finansielle anleggsmidler

Tabell 2.56

Spesifisering av finansielle anleggsmidler	Beløp
Aksjer Beavvas Sami Teahter	1,00
Aksjer Senter for Nordlige Folk AS	1,00
Sum finansielle anleggsmidler	2,00

Sametinget eier følgende aksjer:

- Beavváš Sámi Našunálateáhter / Beavváš samiske nasjonalteater, totalt kr 40 000 (40 aksjer á kr 1 000)
- Davvi álbmogiid guovddáš OS / Senter for Nordlige Folk AS, totalt kr 1 308 000 (6 540 aksjer á kr 200)

Aksjene i Beavvas er mottatt vederlagsfritt fra Kulturdepartementet. Aksjene i Senter for Nordlige Folk AS ble kjøpt i 2009.

Begge institusjonene er samiske kulturinstitusjoner, hvor størsteparten av finansiering er fra det offentlige, herunder Sametinget. Formålet til disse er ikke kommersielt, men

- å synliggjøre samisk kulturliv og fungere som arenaer for utvikling av samisk kulturliv
- å fungere som arenaer for kulturopplevelse og -formidling, og til bruk og synliggjøring av samisk språk

På denne bakgrunn er aksjene i begge institusjonene nedskrevet til kr 1.

Note 19 Kundefordringer

Tabell 2.57

Spesifisering av kundefordringer	Beløp
Ordinære kundefordringer	314 284
Fordringer departementer:	
– FAD: Avkastning Samefolkets fond 2011	2 535 664
Sum kundefordringer	2 849 949

Note 20 Andre fordringer

Tabell 2.58

Spesifisering av andre fordringer	Beløp
Reise- og lønnsforskudd	250 720
Forskuddsbetalte utgifter	360 120
Sum andre fordringer	610 840

Note 21 Avsetning vedlikehold Sametingsbygningen

Tabell 2.59

Annen langsiktig gjeld	Beløp
Avsetning vedlikehold Sametingsbygningen	3 865 846
Sum annen langsiktig gjeld	3 865 846

Note 22 Øvrige avsetninger

Tabell 2.60

Spesifisering av øvrige avsetninger	Note	Beløp
Igangsatte, men ikke ferdigstilte prosjekter/arbeid som må overføres til 2012:		
Oversettelse av læremidler for matematikk	3	1 433 000
Kunstmuseum i Karasjok	5	350 000
Evaluering av samiske språksentra	13	309 375
Milder til forskning og utvikling, utredninger og dokumentasjonsprosjekter	13	1 075 375
Kompetanseutvikling i den samiske skolen	17	3 821 600
Andre avsetninger:		0
Periodisering av diverse utgifter/avsetning for ikke mottatte regninger	15–16	3 373 471
Sum øvrige avsetninger		10 362 821

Note 23 Egenkapital

Tabell 2.61

Egenkapital	Beløp
Egenkapital pr. 31/12-2010	-13 046 290
Egenkapital pr. 31/12-2011	-1 402 419
Endring egenkapital	-11 643 871

Endringen i egenkapital tilsvarende resultatet/overskuddet for 2011.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
www.publikasjoner.dep.no

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Forsidebilder: Vesker
Kunstner: Laila Wilks
Fotograf: Anna Liisa Jåma

Trykk: 07 Aurskog AS 09/2012

